

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ
ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΗΣ ΥΕΜΕΝΗΣ: ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ (2014 – ΣΗΜΕΡΑ)**

ΣΥΝΤΑΞΗ : ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΣΙΓΚΡΕΛΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2022

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Σύνοψη

Στη συγκεκριμένη εργασία εξετάζεται ο εμφύλιος πόλεμος στην Υεμένη, κυρίως κατά το χρονικό διάστημα 2014 - σήμερα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν λαμβάνεται υπόψη ότι προηγήθηκε ή ότι εκτιμάται ότι θα ακολουθήσει. Όταν λέμε ότι εξετάζουμε τον εμφύλιο πόλεμο στην Υεμένη, εννοούμε ότι επικεντρωνόμαστε κυρίως στον εντοπισμό των εσωτερικών και των εξωτερικών διαστάσεων αυτής της σύγκρουσης, την εκπόνηση χρήσιμων συμπερασμάτων με γνώμονα την ανάδειξη του προβλήματος και την αποφυγή ανάλογων περιπτώσεων στο μέλλον, δεδομένου ότι πρόκειται για μία από τις χειρότερες ανθρωπιστικές κρίσεις όλων των εποχών. Επιμένουμε στο να αναδειχθεί αυτή η υπόθεση δεδομένου ότι είναι άγνωστη σε πολλούς από εμάς και δεν τυγχάνει της ανάλογης προβολής και ενδιαφέροντος από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Αρχικά πραγματοποιείται αναφορά στις εσωτερικές διαστάσεις αυτού του πολέμου και ειδικότερα σε φαινόμενα – καταστάσεις που κυριαρχούν στο εσωτερικό της χώρας και στην ουσία αποτελούν καταλύτες αυτού του πολέμου. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη δημογραφική - οικονομική κατάσταση της χώρας, η οποία ομολογουμένως είναι κακή, όντας η φτωχότερη χώρα του αραβικού κόσμου και μία από τις χειρότερες οικονομίες παγκοσμίως. Επιπλέον, επισημαίνεται η ανησυχητική εξάπλωση δύο φαινομένων, όπως ο σεχταρισμός (διαμάχη μεταξύ σουνιτών – σιιτών) και ο φυλετισμός (διάκριση του ρόλου των φυλών της Υεμένης), τα οποία σαφώς προϋπήρχαν, αλλά όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό, παρά μάλλον σε σημείο που οι άνθρωποι της Υεμένης είχαν μάθει να ζουν με αυτά. Η αναφορά στον εσωτερικό παράγοντα κλείνει με συγκερασμό των προαναφερθέντων και με το κατά πόσο η Υεμένη έχει οδηγηθεί στη σφαίρα του αποτυχημένου κράτους. Στο άλλο κομμάτι, αυτό των εξωτερικών διαστάσεων, γίνεται αναφορά στο ρόλο και στην έως τώρα δράση των κυριοτέρων δυνάμεων που έχουν εμπλακεί σε αυτή τη σύγκρουση, όπως οι ΗΠΑ, η Σαουδική Αραβία, το Ιράν, η Αίγυπτος, η ΕΕ αλλά και ισλαμιστικές οργανώσεις, όπως η Αλ Καΐντα. Παράλληλα εξετάζονται οι διάφορες σκοπιμότητες καθώς και οι επιδιώξεις των προαναφερθέντων δυνάμεων, οι κινήσεις των οποίων σαφώς επηρεάζουν τον πόλεμο αλλά και τη μοίρα αυτής της χώρας, ενώ σαφώς έχουν τη δυνατότητα να δώσουν ένα τέλος σε αυτή την αναμέτρηση, εξαιτίας της οποίας χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους (κυρίως άμαχοι και παιδιά), πολλοί υποφέρουν από την πείνα και τις αρρώστιες, ενώ αρκετοί εγκατέλειψαν τη χώρα τους για να γλιτώσουν. Κλείνουμε με τα συμπεράσματα που προκύπτουν και κυρίως τα

ερωτήματα που γεννιούνται και καλούμαστε να δώσουμε μία απάντηση. Γιατί γίνεται αυτός ο πόλεμος? Είναι πόλεμος αντιπροσώπων ή εσωτερική σύγκρουση? Πότε θα τελειώσει? Υπάρχει διέξοδος? Υπάρχει καλύτερο μέλλον γι' αυτή τη χώρα και τους ανθρώπους της?

Αριθμός Λέξεων:

Κείμενο Εργασίας: 23.751

Σύνολο: 25.503

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Βασίλειος Τσιγκρέλης

Περιεχόμενα

	Σελίδα
Συντομογραφίες.....	5
Εισαγωγή.....	6
1. Θεωρητικό Πλαίσιο και Μεθοδολογία.....	7
2. Εσωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη.....	13
2.1. Δημογραφικά.....	13
2.2. Οικονομία	14
2.3. Θρησκευτικός φανατισμός και διαχωρισμός (σεχταρισμός).....	20
2.4. Ιστορία και Πολιτική (Φυλετισμός).....	27
2.5. Κατάρρευση του Κράτους (Failed State).....	32
3. Εξωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη.....	38
3.1. Το γεωπολιτικό πλαίσιο της Αραβικής Χερσονήσου	38
3.2. Πολιτικές Διεθνών Δρώντων	40
3.2.1. ΗΠΑ.....	40
3.2.2. Σαουδική Αραβία.....	46
3.2.3. Ιράν.....	51
3.2.4. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.....	57
3.2.5. Αίγυπτος.....	61
3.2.6. Ευρωπαϊκή Ένωση.....	64
3.2.7. Διεθνείς Ισλαμιστικές Οργανώσεις.....	68
4. Συμπεράσματα	74
Βιβλιογραφία.....	79

Συντομογραφίες

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Ε.Ε: Ευρωπαϊκή Ένωση

Η.Α.Ε: Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα

Η.Π.Α: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

Ο.Η.Ε: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

AQAP: Al-Qaeda in the Arabian Peninsula

CBY: Central Bank of Yemen

CIA: Central Intelligence Agency

GCC: Gulf Cooperation Council

STC: Southern Transitional Council

Εισαγωγή

Η σύγκρουση στην Υεμένη αντικατοπτρίζει την αποτυχία της κυβέρνησης της Υεμένης να αντιμετωπίσει τις κοινές ανάγκες των πολιτών της, την εξέγερση των πολιτικά περιθωριοποιημένων Χούθι και την κατάρρευση ενός διεφθαρμένου κράτους, που φέρνουν τη χώρα σε εμφύλιο πόλεμο. Η Υεμένη είναι η φτωχότερη αραβική χώρα στον κόσμο. Λόγω της επίδρασης του Αραβικού Σοσιαλιστικού Κινήματος, το σύστημα εξουσίας του Ιμαμάτου της Υεμένης διαλύθηκε το 1970 και η χώρα χωρίστηκε σε δύο κράτη, τη Βόρεια Υεμένη και τη Νότια Υεμένη. Το 1990 υπό την ηγεσία του Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ, πραγματοποιήθηκε η επανένωση πάλι σε ένα έθνος. Οι αυξητικές τάσεις διαφθοράς, η λανθασμένη μεταχείριση της μειονότητας των Χούθι και η εσωτερική σύγκρουση έκαναν τη χώρα πιο ασταθή. Η πολιτική μετάβαση για τη σταθεροποίηση της χώρας συνέβη το 2011, αλλά απέτυχε να φέρει την ειρήνη και τελικά το 2015, η Υεμένη εισήλθε σ' ένα εμφύλιο πόλεμο, που συνεχίζει την καταστροφική του δράση μέχρι και σήμερα. Έχουν γίνει διαφορετικές προσπάθειες από τη διεθνή κοινότητα για την εξομάλυνση της σύγκρουσης, αλλά όλες αποτυγχάνουν να φέρουν την ειρήνη. Πέρα από τους διάφορους τοπικούς-εγχώριους δρώντες, εμπλέκονται και άλλες διεθνείς αλλά και περιφερειακές δυνάμεις της ευρύτερης περιοχής σε αυτή τη σύγκρουση, με τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν να ξεχωρίζουν. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι η χώρα υφίσταται τη χειρότερη ανθρωπιστική κρίση και επιπλέον, το μέλλον της μοιάζει αβέβαιο.

Αυτή η εργασία θα επιχειρήσει μια επισκόπηση της εμφύλιας σύγκρουσης στην Υεμένη, αλλά και να αναδείξει μία άγνωστη σε πολλούς «ιστορία», δεδομένου ότι δεν προβάλλεται ιδιαίτερα στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στο ευρύ κοινό. Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας ασχολείται με το θεωρητικό πλαίσιο, καθώς και την ακολουθούμενη μεθοδολογία. Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας επικεντρώνεται στους εσωτερικούς παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη και ειδικότερα στη δημογραφική και οικονομική κατάσταση της Υεμένης, στο θρησκευτικό φανατισμό και διαχωρισμό (σεχταρισμός), στην ιστορία και πολιτική (φυλετισμός) και στην κατάρρευση του κράτους (failed state). Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι εξωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη. Αρχικά γίνεται μία αναφορά στο γεωπολιτικό πλαίσιο της Αραβικής Χερσονήσου και στη συνέχεια γίνεται μία διεξοδική ανάλυση των πολιτικών που ακολουθούν οι διάφοροι διεθνείς δρώντες και ειδικότερα οι ΗΠΑ, η

Σαουδική Αραβία, το Ιράν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Αίγυπτος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι διεθνείς Ισλαμιστικές οργανώσεις, με κυριότερες την Αλ Κάιντα και το Ισλαμικό Κράτος. Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συγκεκριμένη εργασία - ερευνητική διαδικασία.

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη και η προσέγγιση του εμφυλίου πολέμου στην Υεμένη με βασική επιδίωξη την ανάδειξη των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη, καθώς και των προοπτικών εξέλιξης σ' ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο και ευμετάβλητο περιβάλλον.

Κεφάλαιο 1

Θεωρητικό πλαίσιο και μεθοδολογία

1.1. Ο ρεαλισμός ως ερμηνευτικό εργαλείο

Γενικότερα, ο κύριος ρόλος μίας θεωρίας είναι να χρησιμεύσει ως ένα γνωσιακό πλαίσιο ή ως ένας οδηγός ταξινόμησης της πληροφορίας γύρω από ένα φαινόμενο (Καλλάς , 2015). Αναφορικά με τον κλάδο των διεθνών σχέσεων, η ρεαλιστική προσέγγιση θεωρείται από την πλειοψηφία μελετητών ως η σημαντικότερη και η επιδραστικότερη (Schmidt, 1998). Η ρεαλιστική σχολή βάζει την έννοια της ισχύος και της παραγόμενης από αυτή εξουσίας στο επίκεντρο όλων των συμπεριφορών του έθνους-κράτους. Η βασική της υπόθεση είναι ότι τα έθνη ενεργούν για να μεγιστοποιήσουν την ισχύ τους ώστε να μπορέσουν να επιτύχουν καλύτερα τους δικούς τους στόχους. Όπως περιγράφεται από τον Χανς Μοργκεντάου, τον πατέρα της ρεαλιστικής θεωρίας, «Η κύρια ένδειξη που βοηθά τον πολιτικό ρεαλισμό να βρει το δρόμο του μέσα από το τοπίο της διεθνούς πολιτικής είναι η έννοια του συμφέροντος που ορίζεται με όρους ισχύος» (Morgenthau, 1993). Οι πρώτες εκδοχές αυτής της περιγραφής του ανταγωνισμού για την ισχύ μπορούν να αποδοθούν στον Θουκυδίδη, του οποίου η Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου θεωρείται ένα από τα πρώτα παραδείγματα ρεαλιστικής σκέψης. Ο «Διάλογος των Μηλίων» μεταξύ των

Αθηναίων (η ισχυρότερη ομάδα) και των Μηλίων (των πιο αδύναμων) περιγράφει μια κατάσταση που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, καθώς οι μεγάλες πόλεις-κράτη της εποχής διεκδικούσαν την εξουσία. Ο «Διάλογος των Μηλίων» περιγράφει όχι μόνο ζητήματα ισχύος, αλλά και τον ρόλο των συμμαχιών ως στρατηγική που μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κράτη για να μεγιστοποιήσουν τη δύναμή τους ή για να αποκτήσουν πρόσθετη ασφάλεια. Αυτές είναι έννοιες που είναι κεντρικές για την τρέχουσα κατανόηση και εφαρμογή της ρεαλιστικής σκέψης και οι ίδιες βασικές ιδέες μπορούν να εφαρμοστούν και έχουν εφαρμοστεί στη σύγχρονη εποχή.

Αυτή η ιδέα της σημασίας της ισχύος και της συσσώρευσης δύναμης φαίνεται επίσης στον «Πρίγκηπα», έργο του Νικολό Μακιαβέλι, που γράφτηκε το 1505 και δημοσιεύτηκε το 1515. Ο Μακιαβέλι ενηλικιώθηκε στην Ιταλία κατά τη διάρκεια μιας εποχής πολέμου μεταξύ των ιταλικών πόλεων με εξωτερικές δυνάμεις, όπως π.χ. την Ισπανία. Αυτό δεν θα μπορούσε παρά να επηρεάσει τις αντιλήψεις του για την πολιτική και την εξουσία, όπως αντικατοπτρίζονται στα γραπτά του. Ωστόσο, σε όλο το βιβλίο, ο Μακιαβέλι υποστηρίζει ένα ισχυρό κράτος, με κυβέρνηση βασισμένη στην καλή θέληση του ηγεμόνα, αλλά με κυβέρνηση επίσης ικανή να κάνει ότι είναι απαραίτητο για να επιτύχει τους σκοπούς της. Με άλλα λόγια, ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Αυτές οι απόψεις και οι ιδέες καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος της ρεαλιστικής σκέψης που οργανώθηκε επιστημονικά κατά τον 20ο αιώνα (Kaufman, 2013).

Πράγματι, μετά τον Β' ΠΠ ο Μοργκεντάου έθεσε τις βάσεις της ρεαλιστικής σχολής σκέψης μέσα από την θεμελίωση 6 βασικών αρχών του ρεαλισμού, οι οποίες έχουν όπως παρακάτω (Morgenthau, 1993):

1. Ο πολιτικός ρεαλισμός πιστεύει ότι η πολιτική, όπως και η κοινωνία γενικά, διέπεται από αντικειμενικούς νόμους που έχουν τις ρίζες τους στην ανθρώπινη φύση.
2. Η έννοια του συμφέροντος ορίζεται ως ισχύ. Αυτή η έννοια παρέχει τη σύνδεση μεταξύ της λογικής που προσπαθεί να κατανοήσει τη διεθνή πολιτική και των γεγονότων που πρέπει να γίνουν κατανοητά.
3. Ο ρεαλισμός υποθέτει ότι η βασική του έννοια για το συμφέρον που ορίζεται ως η ισχύς και είναι μια αντικειμενική κατηγορία που ισχύει καθολικά, αλλά δεν προικίζει σε αυτήν την έννοια ένα νόημα που καθορίζεται μια για πάντα.

4. Ο πολιτικός ρεαλισμός έχει επίγνωση της ηθικής σημασίας της πολιτικής δράσης.

5. Ο πολιτικός ρεαλισμός αρνείται να ταυτίσει τις ηθικές φιλοδοξίες ενός συγκεκριμένου έθνους με τους ηθικούς νόμους που διέπουν τον κόσμο.

6. Η διαφορά, λοιπόν, μεταξύ του πολιτικού ρεαλισμού και άλλων σχολών σκέψης είναι πραγματική και βαθιά.

Αν και ο ρεαλισμός παρέμεινε κυρίαρχος, η συγκεκριμένη μορφή που ανάπτυξε εξ αρχής ο Μοργκεντάου άλλαξε σημαντικά. Υπήρξε μια αποφασιστική μετατόπιση από την προσέγγιση των κλασικών ρεαλιστών, οι οποίοι έβλεπαν τη συμπεριφορά στη διεθνή σφαίρα να καθορίζεται σε δύο επίπεδα: στο ατομικό (ανθρώπινη φύση) και στο κρατικό επίπεδο. Μια νέα προσέγγιση - ο νεορεαλισμός - υποστήριξε ότι η συμπεριφορά του κράτους καθορίζεται τελικά από την άναρχη δομή της ίδιας της διεθνούς σφαίρας, η οποία έχει ελάχιστη ή καθόλου σχέση με την ανθρώπινη φύση, μεμονωμένους παράγοντες, τύπο καθεστώτος (δημοκρατικό, αυταρχικό, θεοκρατικό κ.λπ.) ή άλλα εσωτερικά θέματα, τα οποία αποτελούν χωριστά επίπεδα ανάλυσης. Στην ακυβέρνητη σφαίρα της ανταγωνιστικής αλληλεπίδρασης, ο νεορεαλισμός υποστηρίζει ότι κάθε κράτος οδηγείται να ενεργεί σύμφωνα με μια αρχή αυτοβοήθειας, προσπαθώντας να εξασφαλίσει τη δική του ασφάλεια και επιβίωση έναντι άλλων κρατών. Αυτό, εξάλλου, είναι ένας εντελώς ορθολογικός τρόπος συμπεριφοράς σε συνθήκες αναρχίας. Η βασική δομή αυτού του συστήματος μπορεί να αλλάξει μόνο σε περίπτωση που αναδυθεί με κάποιο τρόπο η παγκόσμια κυβέρνηση, που κατέχει κυρίαρχη εξουσία σε ολόκληρο τον πλανήτη (Lawson, 2015).

Ο κύριος εκφραστής του νεορεαλισμού είναι ο Kenneth Waltz, ο οποίος σημειώνει ότι τα κράτη στο διεθνές σύστημα δεν έχουν καμία διαβεβαίωση ότι άλλα κράτη θα συμπεριφερθούν ειρηνικά και έτσι μπορεί να μπουκ στον πειρασμό να αναλάβουν έναν «προληπτικό πόλεμο», χτυπώντας ενώ βρίσκονται σε θέση σχετικής ισχύος αντί να περιμένουν μέχρι να αλλάξει η ισορροπία δυνάμεων. Αυτό το πρόβλημα δεν σχετίζεται ούτε με το επίπεδο του ατόμου ούτε με την εσωτερική δομή των κρατών, αλλά αποκλειστικά με την άναρχη δομή του διεθνούς συστήματος (Waltz , 1979). Ο Waltz επίσης χρησιμοποιεί τις έννοιες της ισορροπίας δυνάμεων και της αυτοβοήθειας σε ένα αναρχικό σύστημα, σημειώνοντας ότι επειδή ορισμένα κράτη

μπορεί σε κάποιο στάδιο να χρησιμοποιήσουν βία, όλα τα κράτη πρέπει να είναι προετοιμασμένα να το κάνουν γιατί, μεταξύ των κρατών, όπως και μεταξύ των ατόμων σε περίπτωση απουσίας κυβέρνησης, «η κατάσταση της φύσης είναι μια κατάσταση πολέμου» (Waltz , 1979).

Η εξέλιξη της σκέψης του Waltz, ήταν το έργο του Mearsheimer, ο οποίος επίσης υποστηρίζει ότι τα κράτη αντιμετωπίζουν ένα αβέβαιο διεθνές περιβάλλον στο οποίο οποιοδήποτε κράτος μπορεί να χρησιμοποιήσει τη δύναμή του για να βλάψει ένα άλλο. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι σχετικές δυνατότητες είναι πρωταρχικής σημασίας και η ασφάλεια απαιτεί την απόκτηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ισχύος σε σύγκριση με άλλες καταστάσεις. Η θεωρία του Mearsheimer κάνει πέντε υποθέσεις (Mearsheimer , 2011):

1. Το διεθνές σύστημα είναι άναρχο
2. Οι μεγάλες δυνάμεις διαθέτουν εγγενώς κάποια επιθετική στρατιωτική ικανότητα και, κατά συνέπεια, μπορούν να βλάψουν η μία την άλλη.
3. Τα κράτη δεν μπορούν ποτέ να είναι βέβαια για τις προθέσεις άλλων κρατών.
4. Η επιβίωση είναι ο πρωταρχικός στόχος των μεγάλων δυνάμεων.
5. Οι μεγάλες δυνάμεις είναι λογικοί παράγοντες.

Από αυτές τις υποθέσεις, ο Mearsheimer συμπεραίνει ότι οι μεγάλες δυνάμεις φοβούνται η μία την άλλη, ότι μπορούν να βασιστούν μόνο στον εαυτό τους για την ασφάλειά τους και ότι η καλύτερη στρατηγική για τα κράτη για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους είναι η μεγιστοποίηση της σχετικής ισχύος. Σε αντίθεση με άλλους δομικούς ρεαλιστές, που προτείνουν ότι τα κράτη αναζητούν μόνο μια «κατάλληλη» ποσότητα εξουσίας ο Mearsheimer υποστηρίζει ότι η ασφάλεια απαιτεί την απόκτηση όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ισχύος σε σχέση με άλλα κράτη. Ο Mearsheimer υποστηρίζει ότι η αύξηση των δυνατοτήτων μπορεί να βελτιώσει την ασφάλεια ενός κράτους χωρίς να προκαλέσει μια αντισταθμιστική απάντηση από ένα άλλο κράτος. Η μεγιστοποίηση της εξουσίας δεν είναι απαραίτητα αυτοκαταστροφική, και ως εκ τούτου τα κράτη μπορούν λογικά να στοχεύουν στην περιφερειακή ηγεμονία (Mearsheimer , 2011).

Με βάση όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ο πολιτικός ρεαλισμός μας προσφέρει

εργαλεία τα οποία μπορούν να μας οδηγήσουν σε ερμηνευτικά σχήματα σχετικά με τις επιδιώξεις των περιφερειακών δυνάμεων στην περιοχή, για την επιδίωξη της ισχύος και της επιρροής που οδηγούν σε ανταγωνισμό μεταξύ των αντιπάλων δυνάμεων. Συνοπτικά, με βάση τον πολιτικό ρεαλισμό, όπως αυτός έχει διαμορφωθεί και έχει εξελιχθεί, εξάγονται τα κάτωθι κύρια σημεία από τα οποία θα βασιστεί η συλλογιστική πάνω στο θέμα του εμφυλίου της Υεμένης:

1. Δεν υπάρχει κάποια αρχή στο Διεθνές Σύστημα που να μπορεί να επιβάλλει την ειρήνη στην Υεμένη.
2. Ο πόλεμος που διεξάγεται αφορά στην ισορροπία ισχύος μεταξύ των εμπλεκομένων δυνάμεων.
3. Οι δυνάμεις που έχουν συμφέροντα στην περιοχή επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση της επιρροής τους ώστε να αυξηθεί το μερίδιο ισχύος τους.

1.2. Μεθοδολογία

Ως μέθοδος ανάλυσης θα χρησιμοποιηθεί ο επαγωγικός συλλογισμός, εννοώντας την εξέταση του ζητήματος από το ειδικό στο γενικό. Ο συγκεκριμένος τρόπος προτιμάται στις περιπτώσεις που υπάρχει εξέταση ενός φαινομένου σε περισσότερα από ένα στοιχεία του (Λατινόπουλος, 2010), όπως είναι η παρούσα εργασία στην οποία εξετάζεται συνολικά, όσο αυτό είναι δυνατόν, ο εμφύλιος πόλεμος στην Υεμένη. Συγκεκριμένα, καθώς δεν επιδιώκεται η διατύπωση μίας νέας θεωρίας αλλά περισσότερο η ανάπτυξη ενός ερμηνευτικού σχήματος για την εξήγηση του φαινομένου του εμφυλίου πολέμου στην Υεμένη, η ανάλυση που θα πραγματοποιηθεί θα αφορά στην διαχώριση των στοιχείων που αποτελούν το υπόψη φαινόμενο σε μονάδες ανάλυσης (Λατινόπουλος, 2010) οι οποίες όμως αφορούν στις πολιτικές επιδιώξεις, οι οποίες όμως δεν είναι ένα μετρήσιμο μέγεθος απόλυτα. Ως εκ τούτου, η ανάλυση που ακολουθήσει θα είναι μία ποιοτική ανάλυση (Box-Steffensmeier, Brady, & Collier, 2008) των δεδομένων που θα αντληθούν από τη βιβλιογραφία που αφορά στον εμφύλιο πόλεμο που διεξάγεται στην Υεμένη, η οποία σχετίζεται κυρίως με την αντίληψη του πολέμου από διαφορετικές πλευρές, με σκοπό τη διαπίστωση των παραγόντων που μετέχουν στην αλληλεπίδραση των εννοιών που εξετάζονται. (Καλλάς, 2015).

Για την έρευνα αυτή χρησιμοποιήθηκαν κυρίως δευτερεύουσες πηγές πληροφοριών προκειμένου να συγκεντρωθούν όλες οι απαραίτητες γνώσεις που θα μας βοηθούσαν τελικά να κατανοήσουμε το θέμα. Αυτές οι πηγές ήταν επιστημονικά βιβλία και άρθρα, εκθέσεις, παρουσιάσεις συνεδρίων, καθώς και διαδικτυακά δελτία τύπου που είχαν συνοχή με την έρευνα. Η συλλογή της πληροφορίας μας οδήγησε στο επόμενο βήμα που είναι η ταξινόμηση των πληροφοριών, η οποία έγινε με δύο τρόπους. Ο ένας αφορά στην μονάδα ανάλυσης, δηλαδή ανά κεφάλαιο, και ο άλλος έγινε με τη χρήση της θεωρίας, η οποία μας έχει δώσει όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο υποκεφάλαιο κάποια ερμηνευτικά εργαλεία. Έτσι, όλες οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν ταξινομήθηκαν με αυτόν τον τρόπο. Αυτό μας οδήγησε να βγάλουμε πιο στέρεα συμπεράσματα σχετικά με το θέμα που περιγράφουμε σε αυτήν την εργασία, τα οποία παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 2

Εσωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη

2.1. Δημογραφικά

Ακόμη και σε καιρό ειρήνης, η φτώχεια και η πληθυσμιακή αύξηση της Υεμένης θα συνδυαστούν για να την καταστήσουν έναν δημογραφικό εφιάλτη που εξαρτάται από μεγάλης κλίμακας μεταναστευτικά εμβάσματα και διεθνή βοήθεια (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η Υεμένη εξακολουθεί να βρίσκεται υπό οξεία δημογραφική πίεση. Το Γραφείο Απογραφής των ΗΠΑ εκτιμά ότι είχε πληθυσμό 4,8 εκατομμύρια το 1950, 9,1 εκατομμύρια το 1980, 17,2 εκατομμύρια το 2000 και 26,7 εκατομμύρια το 2015. Υπολογίζει ότι θα έχει πληθυσμό 32,8 εκατομμύρια το 2025 και 46,1 εκατομμύρια το 2050 (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η Υεμένη είναι περίπου 99% μουσουλμάνοι, αλλά είναι βαθιά διχασμένη μεταξύ σουνιτών και σιιτών. Η CIA εκτιμά ότι ο πληθυσμός της είναι 99,1% μουσουλμάνοι (επισήμως, πρακτικά όλοι είναι πολίτες, εκτιμάται ότι το 65% είναι σουνίτες και το 35% είναι σίιτες), άλλο 0,9% (συμπεριλαμβανομένων Εβραίων, Μπαχάι, Ινδουιστών και Χριστιανών, πολλοί είναι πρόσφυγες ή προσωρινοί κάτοικοι αλλοδαπής) (εκτίμηση 2010) (Anthony H. Cordesman, 2016).

Σύμφωνα με πηγές των Ισμαΐλιτών, υπάρχουν σχεδόν ένα εκατομμύριο Ισμαηλίτες Μουσουλμάνοι, με τη μεγαλύτερη ομάδα αυτών να είναι συγκεντρωμένη στην περιοχή Χαράζ, κοντά στη Σαναά. Υπάρχει ένας απροσδιόριστος αριθμός Δωδεκαθεϊστών Σιιτών (που κατοικούν κυρίως στα βόρεια) και Σούφι. Ομάδες που αποτελούν μαζί, λιγότερο από το 1 τοις εκατό του πληθυσμού, περιλαμβάνουν Εβραίους, Μπαχάι, Ινδουιστές και Χριστιανούς, πολλοί από τους οποίους είναι πρόσφυγες ή προσωρινοί κάτοικοι αλλοδαπών. Οι χριστιανικές ομάδες περιλαμβάνουν Ρωμαιοκαθολικούς και Αγγλικανούς. Η κάποτε μεγάλη εβραϊκή κοινότητα είναι η μόνη ιθαγενής μη μουσουλμανική θρησκευτική μειονότητα. Λιγότεροι από 200 Εβραίοι παραμένουν μετά από δεκαετίες μετανάστευσης στο Ισραήλ, κατοικούν κυρίως στη Σαναά και στην περιοχή Ράϊντα του Κυβερνείου Αμράν (Anthony H. Cordesman, 2016).

Από τον Απρίλιο του 2016, η CIA υπολόγισε ότι ο πληθυσμός της Υεμένης είχε φτάσει τα 26,7 εκατομμύρια και ότι το 41% του πληθυσμού της είναι ηλικίας 14 ετών ή νεότεροι, ενώ το 62% είναι κάτω των 25 ετών. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι εξαιρετικά υψηλός 2,47%, και η μέση ηλικία είναι μόνο 18,9 έτη. Η αύξηση του πληθυσμού της Υεμένης έχει ξεπεράσει σημαντικά τόσο την οικονομική της ανάπτυξη όσο και τις προμήθειες νερού και τροφίμων. Έχει μειωμένα αποθέματα και εξαγωγές πετρελαίου και έχει γίνει μια οικονομία ναρκωτικών με το μεγαλύτερο μέρος του ανδρικού πληθυσμού της να είναι εθισμένο στο «Qat»¹ (Anthony H. Cordesman, 2016).

Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Υεμένης έχει επιβραδυνθεί, αλλά η CIA εκτιμά ότι εξακολουθεί να είναι υψηλό 2,47% (2015). Η μέση ηλικία είναι μόνο 18. Ο πληθυσμός της ηλικίας 14 ετών ή μικρότερης, αποτελεί πάνω από το 41,% του συνολικού πληθυσμού και ο πληθυσμός στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών προσθέτει άλλο ένα 21% (ένας από τους νεότερους παγκοσμίως και με ποσοστό εξάρτησης νέων άνω του 70%). Η CIA εκτιμά ότι η ανεργία ήταν 34 τοις εκατό, ακόμη και πριν ξεκινήσει ο εμφύλιος πόλεμος, και η Υεμένη εξακολουθεί να έχει πολύ μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση από αυτή που πρέπει να αντιμετωπίσει, εάν η Υεμένη μπορεί να ελπίζει στη δημιουργία ουσιαστικών θέσεων εργασίας και σταδιοδρομίας, ακόμη και σε καιρό ειρήνης. Η συγκαλυμμένη ή μη παραγωγική απασχόληση είναι επίσης από καιρό ένα κρίσιμο πρόβλημα (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η Υεμένη έχει χαμηλότερο ποσοστό αστικοποίησης από τα περισσότερα κράτη του Κόλπου και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Η CIA υπολογίζει μόνο ένα 35%, αλλά αυξάνεται τουλάχιστον κατά 4% ετησίως και δημιουργεί το ισοδύναμο ολοένα και μεγαλύτερων παραγκουπόλεων. Το νερό και η γη λείπουν για τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον αγροτικό τομέα, και η ιατρική περίθαλψη παρουσιάζει μεγάλα προβλήματα –ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές (Anthony H. Cordesman, 2016).

2.2. Οικονομία

Ακόμη και χωρίς αποτυχημένη διακυβέρνηση και πόλεμο, η Υεμένη θα

¹ Το Qat (που ονομάζεται επίσης: μάσημα khat, γάτα ή mira) είναι ένα ελαφρώς διεγερτικό φάρμακο. Πρόκειται το φύλλο του ομώνυμου φυτού (Catha edulis). Το μάσημα στα φύλλα διαλύει την κόπωση και την πείνα. Το διεγερτικό χρησιμοποιείται από τον δέκατο τρίτο αιώνα στην Υεμένη, τη Σομαλία, την Αιθιοπία και την Κένυα.

αντιμετώπιζε τεράστιες προκλήσεις. Είναι σαφώς μία χώρα υπερπληθής σε σχέση με την οικονομία της. Έχει φθίνουσα βιομηχανία πετρελαίου και δεν έχει σαφείς φυσικούς πόρους. Έχει μια ναρκοοικονομία επικεντρωμένη στο «Qat». Έχει σοβαρά προβλήματα νερού και καλλιεργήσιμης γης και δε διαθέτει τα εκπαιδευτικά πρότυπα και τη βασική επιχειρηματική δομή που είναι απαραίτητη για την προσέλκυση εξωτερικών επενδύσεων (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η ίδια η Παγκόσμια Τράπεζα ανέφερε ότι, η δύσκολη πολιτική κατάσταση και κατάσταση ασφάλειας στην Υεμένη συνεχίζει να επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό την οικονομική δραστηριότητα και η οικονομική ανάκαμψη της Υεμένης είναι εξαιρετικά ευάλωτη. Η αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) επιβραδύνθηκε σημαντικά σε περίπου 0,3% το 2014 από 4,8% το 2013, καθώς η παραγωγή πετρελαίου περιορίστηκε από επαναλαμβανόμενες δολιοφθορές υποδομών και καθώς οι σοβαρές ελλείψεις καυσίμων και οι εκτεταμένες διακοπές ρεύματος διατάραξαν σοβαρά την οικονομική δραστηριότητα, όπως και η στρατιωτική προέλαση των Χούθι. Ο τρέχων πόλεμος καταστρέφει την οικονομία (Anthony H. Cordesman, 2016).

Αν και τα ποιοτικά δεδομένα για τους εθνικούς λογαριασμούς είναι σπάνια, αναμένουμε ότι η παραγωγή πετρελαίου θα μειωθεί κατά 60-70% κατά τη διάρκεια του έτους — τώρα έχει σχεδόν ανασταλεί πλήρως. Όσον αφορά τη μη πετρελαϊκή οικονομία, ο αντίκτυπος των μειωμένων κρατικών δαπανών και οι αλλαγές στις εμπορικές ροές υποδηλώνουν συρρίκνωση 20-30% εκτός πετρελαίου για το 2015 συνολικά - περίπου διπλάσια από τη συρρίκνωση που παρατηρήθηκε κατά τις διαδηλώσεις της Αραβικής Άνοιξης του 2011 (Anthony H. Cordesman, 2016).

Εκτός από τον άμεσο αντίκτυπο των μαχών, η έλλειψη καυσίμων και ηλεκτρικής ενέργειας έχει σοβαρό βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο σε κάθε πτυχή της οικονομίας. Συνολικά, παρατηρήθηκε μια συρρίκνωση 25-35% του πραγματικού ΑΕΠ το 2015. Οποτε η ειρήνη ανακτηθεί, θα υπάρξει μια φυσική ανάκαμψη καθώς οι ροές εσωτερικού και εξωτερικού εμπορίου αναβιώνουν και οι δαπάνες από την κυβέρνηση και τους οργανισμούς βοήθειας διοχετεύουν μετρητά στην οικονομία. Ωστόσο, η ανάκαμψη είναι πιθανό να επιβραδύνεται και να υπονομεύεται συνεχώς από την πολιτική αστάθεια και τη βία (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η Παγκόσμια Τράπεζα ήταν ακόμη πιο αρνητική στην έκθεσή της την άνοιξη του

2016 για την Υεμένη. Ο οικονομικός και κοινωνικός ιστός της χώρας ακρωτηριάζεται ως αποτέλεσμα αυτής της χρόνιας σύγκρουσης. Η οικονομία συρρικνώθηκε απότομα. Οι επίσημες εκθέσεις δείχνουν ότι το ΑΕΠ συρρικνώθηκε το 2015 κατά περίπου 28 %. Η κλιμακούμενη σύγκρουση από τον Μάρτιο του 2015 οδήγησε σε εκτεταμένες διακοπές των οικονομικών δραστηριοτήτων και σε καταστροφή υποδομών. Από το δεύτερο τρίμηνο του 2015, οι εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου είχαν σταματήσει. Οι εισαγωγές έχουν επίσης συρρικνωθεί, εκτός από τα κρίσιμα τρόφιμα και ενεργειακά προϊόντα. Ο ετήσιος πληθωρισμός έφτασε το 30% περίπου το 2015 και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω, καθώς οι δημοσιονομικές επιδόσεις εξασθενούν συνεχώς (Anthony H. Cordesman, 2016).

Τα δημόσια οικονομικά βρίσκονται υπό σοβαρή πίεση. Το δημοσιονομικό έλλειμμα διευρύνθηκε στο 11,4 % του ΑΕΠ το 2015 από περίπου 5 % του ΑΕΠ το 2014. Η ξένη χρηματοδότηση του προϋπολογισμού έχει σε μεγάλο βαθμό σταματήσει, καθώς πολλοί αναπτυξιακοί εταίροι ανέστειλαν τη δέσμευσή τους. Όπου ήταν δυνατόν, οι εταίροι μετακινήθηκαν σε επιχειρήσεις έκτακτης ανάγκης και βοήθειας. Η είσπραξη φόρων εκτός των υδρογονανθράκων μειώθηκε κατά περίπου 25 % σε σύγκριση με το 2014. Η κυβέρνηση χρειάστηκε να καθυστερήσει ή να αναστείλει πολλές υποχρεώσεις δημοσίων δαπανών κατά την εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων πληρωμής μισθών και τόκων. Μειώθηκαν όλα τα ασφάλιστρα στους μισθούς. Οι δημόσιες επενδύσεις έχουν σταματήσει τελείως (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η κλιμακούμενη σύγκρουση έχει περιπλέξει τη διαχείριση της νομισματικής και της συναλλαγματικής πολιτικής. Η απώλεια του 2015 στην ξένη χρηματοδότηση και ιδιαίτερα στις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου οδήγησε σε αυξημένες πιέσεις στα συναλλαγματικά αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας της Υεμένης (CBY), περιορίζοντας σταδιακά χώρο για τη χρηματοδότηση των εισαγωγών διατηρώντας παράλληλα σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία. Τα διεθνή αποθέματα μειώθηκαν σε λιγότερο από 2 δισεκατομμύρια δολάρια στα τέλη του 2015 (2 μήνες εισαγωγών). Κατά συνέπεια, η CBY σταμάτησε το Φεβρουάριο του 2016 να υποστηρίζει τις εισαγωγές με την επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία, εκτός από το σιτάρι και το ρύζι. Εν τω μεταξύ, η εξάρτηση της κυβέρνησης από τη χρηματοδότηση του δημοσιονομικού ελλείμματος, από την Κεντρική Τράπεζα, έχει αυξήσει το απόθεμα του εσωτερικού χρέους από σχεδόν 18 % του ΑΕΠ, σε περίπου 53 % του

ΑΕΠ (Anthony H. Cordesman, 2016).

Οι κοινωνικοί δείκτες ήταν ήδη φτωχοί πριν από την κρίση του 2015. Η Υεμένη έχει την υψηλότερη συχνότητα φτώχειας στη Μέση Ανατολή, με περίπου 37,3% του πληθυσμού να ζει κάτω από το όριο της φτώχειας των 2 \$ (2005 PPP) ανά άτομο την ημέρα, και η φτώχεια είναι πιο διαδεδομένη και επίμονη στις αγροτικές περιοχές. Η Υεμένη έχει επίσης ένα από τα υψηλότερα ποσοστά υποσιτισμού στον κόσμο, με σχεδόν το 60% των παιδιών κάτω των πέντε ετών να έχουν χρόνια υποσιτισμό, το 35% λιποβαρή και το 13% να έχουν οξύ υποσιτισμό το 2012 (Anthony H. Cordesman, 2016).

Μια ανησυχητική ανθρωπιστική κρίση εκτυλίσσεται ενόψει των συγκρούσεων και του πολέμου. Ο αριθμός των νεκρών αμάχων υπολογίζεται ότι ξεπέρασε τους 6.000, με περίπου 28.500 τραυματίες. Μέχρι το τέλος του 2015, 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι εκτιμάται ότι ήταν εσωτερικά εκτοπισμένοι στην Υεμένη. Όπως σε κάθε σύγκρουση, οι φτωχοί υποφέρουν περισσότερο: 21,2 εκατομμύρια Υεμενίτες ή περίπου το 82 % του πληθυσμού χρειάζονται επείγουσα ανθρωπιστική βοήθεια. 14,4 εκατομμύρια Υεμενίτες αντιμετωπίζουν χρόνια επισιτιστική ανασφάλεια, η οποία έχει αυξηθεί κατά 35 % από την έναρξη της σύγκρουσης και 19,3 εκατομμύρια Υεμενίτες είναι χωρίς ασφαλές πόσιμο νερό ή αποχέτευση. Σύμφωνα με το UN-OCHA², αυτό οδήγησε σε απότομη αύξηση του υποσιτισμού και της επιβάρυνσης από ασθένειες, καθώς η αναγκαστική εξάρτηση από το νερό από μη προστατευμένες πηγές καθιστά τους ανθρώπους, ιδιαίτερα τους νέους, ευάλωτους στη διάρροια και τη χολέρα (Anthony H. Cordesman, 2016).

Οι οικονομικές και κοινωνικές προοπτικές από το 2016 και μετά εξαρτήθηκαν κρίσιμα από τις γρήγορες βελτιώσεις στα μέτωπα της πολιτικής και της ασφάλειας ώστε να γίνει δυνατή η ανοικοδόμηση της οικονομίας. Απαιτείται η παροχή βοήθειας και βασικής ανθρωπιστικής βοήθειας στους πολλούς που υποφέρουν από τη σύγκρουση βραχυπρόθεσμα. Ακόμη και σε μια περίοδο μετά τη σύγκρουση, η χώρα θα εξαρτηθεί περισσότερο από ποτέ από ξένη βοήθεια και υποστήριξη χορηγών για να ανακάμψει από αυτή τη σύγκρουση και να οικοδομήσει ξανά την εμπιστοσύνη,

² UN-OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs): Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Συντονισμό Ανθρωπιστικών Υποθέσεων είναι ένα όργανο των Ηνωμένων Εθνών που ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 1991 από τη Γενική Συνέλευση για να ενισχύσει τη διεθνή ανταπόκριση σε περίπλοκες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και φυσικές καταστροφές.

συμπεριλαμβανομένων των θεσμών της. Η αποκατάσταση της ειρήνης και της πολιτικής σταθερότητας είναι ζωτικής σημασίας για την έναρξη της ανοικοδόμησης και την αντιμετώπιση των βαθιά ριζωμένων προκλήσεων διακυβέρνησης της χώρας, θεσμικών, οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων (Anthony H. Cordesman, 2016).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Υεμένη αντιμετωπίζει μια τεράστια ανθρωπιστική και οικονομική κρίση βραχυπρόθεσμα, και εξίσου τεράστιες πιέσεις για τους νέους της να πάρουν μέρος στις εμφύλιες συγκρούσεις της ή να υποστηρίζουν εξτρεμιστικές ομάδες όπως η AQAP (Al-Qaeda in the Arabian Peninsula) (Αλ-Κάιντα στην Αραβική Χερσόνησο). Δυστυχώς, ωστόσο, οι μελέτες της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) και διάφορων ανθρωπιστικών οργανώσεων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) τείνουν να εστιάζουν σε αυτές τα τρέχοντα προβλήματα και στη συνέχεια να προβάλλουν τι θα συνέβαινε εάν η Υεμένη πραγματοποιούσε άμεσες μεταρρυθμίσεις σε ένα ειρηνικό περιβάλλον. Οι πιθανότητες να συμβεί αυτό είναι αμελητέες και είναι επικίνδυνο να βασιζόμαστε στην ελπίδα και τις καλές προθέσεις, ενώ αγνοούμε τα βαθιά διαρθρωτικά προβλήματα της Υεμένης με την αύξηση του πληθυσμού, την έλλειψη κεφαλαίων, φαρμάκων, νερού και άλλα προβλήματα που τη συνθέτουν, «αντιμετωπίζοντας τις βαθιά ριζωμένες προκλήσεις διακυβέρνησης της χώρας, θεσμικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις». Η Υεμένη είναι πιθανό να παραμείνει μια χώρα υψηλού κινδύνου ακόμη και αν τελειώσει ο εμφύλιος πόλεμος της και δεν είναι σαφές τι μπορεί να επιτύχει η βοήθεια και η περιορισμένη μεταρρύθμιση πέρα από τα περιορισμένα αρχικά κέρδη (Anthony H. Cordesman, 2016).

Σύμφωνα με έκθεση του Γραφείου Ηνωμένων Εθνών για τον Συντονισμό Ανθρωπιστικών Υποθέσεων το 2021, η Υεμένη, στον έβδομο χρόνο συγκρούσεων, παραμένει η χώρα με τη χειρότερη ανθρωπιστική κρίση στον κόσμο. Η κατάσταση επιδεινώνεται. Πρόσφατες εκτιμήσεις δείχνουν ότι 50.000 άνθρωποι βρίσκονται τώρα σε συνθήκες λιμού. Η χειρότερη πείνα συγκεντρώνεται σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις. Σχεδόν 21 εκατομμύρια άνθρωποι (πάνω από το 66 τοις εκατό του πληθυσμού) χρειάζονται ανθρωπιστική βοήθεια και προστασία. Περισσότεροι από 12 εκατομμύρια άνθρωποι εκτιμάται ότι έχουν οξεία ανάγκη. Δεκαέξι εκατομμύρια άνθρωποι στην Υεμένη βρέθηκαν αντιμετώπι με την πείνα το 2021. Άλλα 5 εκατομμύρια ευάλωτα άτομα βρίσκονται μόλις ένα βήμα πίσω τους (Anthony H.

Cordesman, 2016).

Πρόκειται για τα υψηλότερα επίπεδα σοβαρού οξέος υποσιτισμού που καταγράφηκαν μετά την κλιμάκωση της σύγκρουσης. Σχεδόν 2,3 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας κάτω των 5 ετών στην Υεμένη εκτιμάται ότι υπέφεραν από οξύ υποσιτισμό το 2021. Από αυτά τα παιδιά, 400.000 αναμένεται να υποφέρουν από σοβαρό οξύ υποσιτισμό και θα μπορούσαν να πεθάνουν εάν δεν λάβουν επείγουσα θεραπεία. Αυτά είναι από τα υψηλότερα επίπεδα σοβαρού οξέος υποσιτισμού που έχουν καταγραφεί στην Υεμένη από την κλιμάκωση της σύγκρουσης το 2015 (Anthony H. Cordesman, 2016).

Πολλοί Υεμενίτες που έχουν υποστεί προβλήματα υγείας βρέθηκαν αντιμέτωποι και με τον COVID-19³. Η απάντηση στην πανδημία στην Υεμένη έχει επηρεαστεί από περιορισμένες δοκιμές, έλλειψη κέντρων υγειονομικής περίθαλψης και σοβαρές ελλείψεις ιατρικών προμηθειών και εξοπλισμού ατομικής προστασίας (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η κρίση της Υεμένης δεν έχει προηγούμενο. Η χώρα δεν έχει βιώσει ποτέ μια κατάσταση όπως αυτή, όπου μια σοβαρή εγχώρια οικονομική κρίση επικαλύπτεται τώρα με απότομη πτώση των εμβασμάτων και μεγάλες περικοπές στη στήριξη των χορηγών για ανθρωπιστική βοήθεια - όλα εν μέσω επικείμενου λιμού μεγάλης κλίμακας και υψηλών επιπέδων οξέος υποσιτισμού (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η οικονομία της Υεμένης οδεύει προς μια καταστροφή. Το τοπικό νόμισμα έχει καταρρεύσει, καθιστώντας τα τρόφιμα και άλλα βασικά αγαθά - σχεδόν όλα πρέπει να εισαχθούν - απρόσιτα. Οι τιμές των καυσίμων αυξάνονται και το υψηλότερο κόστος μεταφοράς αποθαρρύνει τους ανθρώπους να αναζητήσουν υγειονομική περίθαλψη όταν τη χρειάζονται. Οι ανθρωπιστικές υπηρεσίες μειώνουν τη βοήθεια επειδή δεν μπορούν να φτάσουν σε ορισμένες κοινότητες (Anthony H. Cordesman, 2016).

Περισσότεροι από 9 εκατομμύρια άνθρωποι επηρεάζονται από τις βαθιές περικοπές στα προγράμματα βοήθειας. Αυτά τα προγράμματα καλύπτουν τρόφιμα, νερό και υγειονομική περίθαλψη που σώζουν ζωές. Η επιχείρηση βοήθειας

³ Περισσότερα από 2.154 κρούσματα COVID-19, 617 σχετιζόμενοι θάνατοι και 1.430 αναρρώσεις έχουν επιβεβαιωθεί επίσημα, αλλά οι πραγματικοί αριθμοί είναι πολύ υψηλότεροι και ο ιός εξακολουθεί να εξαπλώνεται.

προηγουμένως βοηθούσε 13,5 εκατομμύρια ανθρώπους κάθε μήνα, αλλά ο αριθμός αυτός έχει πλέον μειωθεί δραστικά σε λίγο πάνω από 9 εκατομμύρια. Η παρακράτηση κεφαλαίων από την ανθρωπιστική απόκριση τώρα αποτελεί θανατική ποινή για εκατομμύρια οικογένειες (Anthony H. Cordesman, 2016).

Οι υπηρεσίες ανθρωπιστικής βοήθειας συνεχίζουν να παρέχουν, ακόμη και με περιορισμένους πόρους και ένα απαιτητικό περιβάλλον λειτουργίας, προγράμματα μεγάλης κλίμακας στην Υεμένη και θέλουν απεγνωσμένα να κλιμακώσουν το έργο τους που σώζει ζωές σε ολόκληρη τη χώρα. Ωστόσο, εάν δεν αντιμετωπιστεί η σοβαρή έλλειψη χρηματοδότησης που αντιμετωπίζει η επιχείρηση βοήθειας, τα κέρδη που σημειώθηκαν στην Υεμένη τα τελευταία χρόνια θα εξαλειφθούν (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η ανθρωπιστική βοήθεια είναι σανίδα σωτηρίας για πολλούς Υεμενίτες. Με επαρκή επίπεδα χρηματοδότησης, οι υπηρεσίες βοήθειας σώζουν και αλλάζουν ζωές. Το 2018, οι ανθρωπιστικοί οργανισμοί διαχειρίστηκαν μια από τις ταχύτερες και μεγαλύτερες κλιμακώσεις βοήθειας στην πρόσφατη ιστορία, προσεγγίζοντας σχεδόν 14 εκατομμύρια ανθρώπους με σωτήρια βοήθεια κάθε μήνα. Αυτό απέτρεψε την πείνα μεγάλης κλίμακας, ανέτρεψε τη χειρότερη επιδημία χολέρας σε μια γενιά και υποστήριξε εκατομμύρια εκτοπισμένους ανθρώπους (Anthony H. Cordesman, 2016).

Οι επιχειρήσεις βοήθειας υποχρηματοδοτήθηκαν σοβαρά το 2020: μόνο το ήμισυ των 3,4 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ που χρειάζονταν για την ανθρωπιστική βοήθεια ελήφθησαν μέχρι το τέλος του έτους. Αυτό είναι λιγότερο από το μισό από αυτό που έλαβαν οι οργανισμοί βοήθειας το 2019. Ως αποτέλεσμα, κρίθηκε αναγκαίο να κλείσουν ή να περιορίσουν 31 από τα 41 κρίσιμα προγράμματα το 2020. Εάν δε ληφθούν επαρκή κονδύλια στο μέλλον, θα αναγκαστούν να προβούν σε περαιτέρω περικοπές σε σωτήρια προγράμματα, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής βοήθειας. Οι δωρητές θα πρέπει να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους και να αυξήσουν την υποστήριξή τους στην Υεμένη πριν να είναι πολύ αργά (Anthony H. Cordesman, 2016).

2.3. Θρησκευτικός φανατισμός και διαχωρισμός (σεχταρισμός)

Σε μια πρόσφατη συνέντευξή του στο «Al Jazeera», ο Χαμόντ Αλ-Μιχλάφι,

ηγέτης μιας ομάδας που εδρεύει στην Ταϊζ που μάχεται ενάντια στις πολιτοφυλακές Χούθι και σε δυνάμεις πιστές στον πρώην πρόεδρο της Υεμένης Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ, περιέγραψε τους αντιπάλους του ως « Πέρσες », λόγω της σιιτικής τους πίστης και της υποστήριξης που λαμβάνουν από το Ιράν. Στην πραγματικότητα, τόσο ο Σάλεχ όσο και οι ηγέτες της πολιτοφυλακής Χούθι ανήκουν στη σχολή του Ισλάμ Ζαϊντί, έναν ιθαγενή κλάδο του σιιτικού Ισλάμ στην Υεμένη που διαφέρει από τον Δωδεκαδικό Σιιτισμό (Σίιτες Αλ-Ίθνα Ασαρίγια) που ασκείται στο Ιράν. Αλλά ο ισχυρισμός του Μιχλάφι ταιριάζει με μια αυξανόμενη σεχταριστική πόλωση στην Υεμένη που βασίζεται σε μία φιλοσοφία δανεισμένη από τις σουνιτικές-σιιτικές συγκρούσεις στο Ιράκ, τη Συρία και τον Λίβανο που χρηματοδοτούνται από τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν, αντί να βασίζεται στη θρησκευτική κουλτούρα της Υεμένης (Al-Muslim, 2015).

Αυτό είναι ένα ταχέως αναπτυσσόμενο φαινόμενο. Ακόμη και ο Πρόεδρος της Υεμένης Χαντί έχει περιγράψει κατά καιρούς τους Χούθι, οι οποίοι τον απέλασαν από την Υεμένη τον Μάρτιο του 2015, ως « Σίιτες Αλ-Ίθνα Ασαρίγια» (οπαδοί του δωδεκαδικού σιιτισμού). Και δύο χρόνια πριν, ο ηγέτης της φυλής των Χούθι Χουσεΐν αλ-Αχμάρ αυτοαποκαλούσε τον εαυτό του ως «το ισχυρό λιοντάρι των Σουνιτών», παρουσιάζοντας έτσι τον εαυτό του ως υπερασπιστή της σουνιτικής πλειοψηφίας της Υεμένης ενάντια στην άλλη αίρεση (Al-Muslim, 2015).

Η πλευρά των Χούθι έχει επίσης επικαλεστεί σεχταριστικές έννοιες. Τον Ιούλιο του 2014, οι ηγέτες των ανταρτών Χούθι αναφέρθηκαν επανειλημμένα στους αντιπάλους τους ως τακφίρις ή ντασίτες . Το Τακφίρ είναι η πρακτική του αφορισμού άλλων Μουσουλμάνων, αλλά ο όρος «τακφίρι» χρησιμοποιείται συχνά ως σύνθημα για τον εξτρεμιστικό σουνιτικό ισλαμισμό. Το "Daesh" είναι ένας αραβικός όρος για το αυτοαποκαλούμενο Ισλαμικό Κράτος , το οποίο δεν είχε παρουσία στην Υεμένη εκείνη την εποχή. Σίιτες μαχητές στο Ιράκ ή τη Συρία συχνά επικρίνουν τους Σουνίτες αντιπάλους τους με αυτούς ακριβώς τους όρους, αλλά αποτελούν μια νέα προσθήκη στο πολιτικό λεξιλόγιο στην Υεμένη (Al-Muslim, 2015).

Ενώ η Υεμένη φιλοξενεί δύο μεγάλες θρησκευτικές ομάδες, τους Ζαϊντί Σίιτες Μουσουλμάνους στο βορρά και τους Σουνίτες Μουσουλμάνους της σχολής Σαφί στο νότο και την ανατολή, το θρησκευτικό χάσμα ήταν ιστορικά περιορισμένης σημασίας. Οι εσωτερικές συγκρούσεις ήταν σίγουρα ενδημικές στην Υεμένη, αλλά

συνήθως οφείλονται σε πολιτικές, οικονομικές, φυλετικές ή περιφερειακές ανισότητες. Ενώ αυτές οι συγκρούσεις μερικές φορές συνέπιπταν με θρησκευτικές διαφορές, σπάνια ήταν ο κύριος οδηγός. Αντίθετα, η θρησκευτική συνύπαρξη και η ανάμειξη θεωρούνταν δεδομένη από τους περισσότερους Υεμενίτες και θεωρούνταν ως ένα φυσιολογικό χαρακτηριστικό της καθημερινής ζωής (Al-Muslim, 2015).

Αλλά με το ξέσπασμα του πιο πρόσφατου γύρου σύγκρουσης μετά την Αραβική Άνοιξη του 2011, ο σεχταριστικός λόγος έχει γίνει πιο θερμός, αναδιοργανώνοντας την κοινωνία της Υεμένης σύμφωνα με σεχταριστικές γραμμές και αναδιατάσσοντας τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους σε μη εθνικιστική βάση. Φαίνεται ότι η τάση της σεχταριστικής πόλωσης που μαστίζει την περιοχή, από το Ιράκ μέχρι τη Συρία και τον Λίβανο, έφτασε και στην Υεμένη (Al-Muslim, 2015).

Οι Χούθι έχουν ονομάσει μια από τις μαχητικές ταξιαρχίες τους «Ταξιαρχίες Χουσεΐν», σε σχέση με τον Χουσεΐν μπιν Αλί μπιν Αμπι Ταλέμπ, μια βασική προσωπικότητα σε όλα τα σκέλη του σιιτικού Ισλάμ, συμπεριλαμβανομένου του δωδεκαδικού σιιτισμού και του ζαΐδισμού. Ως θρησκευτικό σύμβολο, το όνομα του Χουσεΐν φέρει μια βαριά ιστορική κληρονομιά, υπενθυμίζοντας τη σύγκρουσή του με τον σουνίτη χαλίφη Γιαζίντ Α' ιμπν Μουαουίγια τον όγδοο αιώνα. Κάθε χρόνο, Σίιτες Μουσουλμάνοι συγκεντρώνονται για να τιμήσουν τον θάνατο του Χουσεΐν στην ιρακινή πόλη Καρμπάλα. Αυτή η κατάσταση περνούσε ασήμαντη στην Υεμένη μέχρι πέρυσι, όταν οι Χούθι άρχισαν να συγκεντρώνουν υποστήριξη για να αναβιώσουν αυτές τις θρησκευτικές τελετές, παρόμοια με ότι συνέβη στο Ιράκ, τον Λίβανο και το Ιράν. Οι σύγχρονες πολιτικές οντότητες αναβιώνουν έτσι μια αρχαία μνησικακία μεταξύ των σιιτών υποστηρικτών του Χουσεΐν και των σουνιτών αντιπάλων τους (Al-Muslim, 2015).

Από την άλλη πλευρά, οι πολιτοφυλακές κατά των Χούθι έχουν επίσης ιδρύσει ταξιαρχίες με σεχταριστικά ή περιφερειακά ονόματα. Οι Ταξιαρχίες Αμπντουρακίμπ Αμπντελγουαχάμπ, για παράδειγμα, ονομάζονται από έναν νεαρό στρατιωτικό ηγέτη διάσημο για τον ρόλο του στην εβδομήντα ημερών πολιορκία της πρωτεύουσας της Σαναά από το 1967 έως το 1968, κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου της Υεμένης μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Βασιλικών. Οι Βασιλικοί αγωνίζονταν για να διατηρήσουν την κυβέρνηση ενός Ζαΐντί Ιμάμη που κυβερνούσε τη Βόρεια Υεμένη ως ανεξάρτητη μοναρχία εκείνη την εποχή, αλλά και η ρεπουμπλικανική πλευρά

περιείχε μαχητές Ζαϊντί και η σύγκρουση δεν ήταν θρησκευτική κατά βάθος (Al-Muslim, 2015).

Ωστόσο, όταν η νίκη επί των Βασιλικών φαινόταν εξασφαλισμένη, οι Ρεπουμπλικάνοι χωρίστηκαν σε δύο διαφορετικές φατρίες σε μια σύγκρουση τον Αύγουστο του 1968. Στη μία πλευρά κυριαρχούσαν οι Ζαϊντί από τα βόρεια υψίπεδα, ενώ ο Αμπντουρρακίμπ Αμπντελγουαχάμπ, ο οποίος καταγόταν από τη σουνιτική οικογένεια Σαφί από την κεντρική πόλη της Υεμένης Ταΐζ, ανέλαβε την ηγεσία της άλλης πλευράς. Η φατρία που κυριαρχούσαν οι Σαφί έχασε και ο Αμπντελγουαχάμπ σκοτώθηκε αργότερα το 1969. Έτσι, ενώ τα γεγονότα του Αυγούστου 1968 ήταν ουσιαστικά μια μάχη εξουσίας μεταξύ στρατιωτικών και κομματικών ηγετών, διαδραματίστηκαν σε σεχταριστικές και περιφερειακές γραμμές. Η σύγκρουση τότε σταδιακά έσβησε από τη δημόσια μνήμη, αλλά τώρα, μισό αιώνα αργότερα, η σεχταριστική πόλωση την αναβίωσε ξανά και επανέφερε τον Αμπντουρρακίμπ Αμπντελγουαχάμπ ως Σουνιτικό σύμβολο στον αγώνα κατά των Χούθι (Al-Muslim, 2015).

Ενώ ο σεχταρισμός των Ζαϊντί-Σαφί δεν έπαιξε κανένα σημαντικό δημόσιο ρόλο στην Υεμένη στο παρελθόν, παρέμεινε ως υπόγειο ρεύμα, καθώς η θρησκευτική πολιτική κυριαρχούσε σε ολόκληρη τη χώρα από τη δεκαετία του 1990 και κανένα από τα πολιτικά κόμματα της Υεμένης δεν ήταν πολύ μακριά από τον θρησκευτικό σεχταρισμό (Al-Muslim, 2015).

Το 1990, τα ανεξάρτητα κράτη της Βόρειας και της Νότιας Υεμένης ενοποιήθηκαν ως Δημοκρατία της Υεμένης κάτω από ένα πλουραλιστικό πολιτικό σύστημα. Ιδρύθηκαν ορισμένα σεχταριστικά και θρησκευτικά κόμματα, παρά τις διατάξεις του συντάγματος και του νόμου για τα πολιτικά κόμματα που απαγόρευαν τη δημιουργία οποιουδήποτε πολιτικού κόμματος για θρησκευτικούς ή περιφερειακούς λόγους (Al-Muslim, 2015).

Μερικές από αυτές τις ομάδες ήταν μικρές, όπως η Χεζμπ ουτ Ταχρίρ, μια σουνιτική φονταμενταλιστική ομάδα που δρούσε σε πολλές χώρες. Άλλοι όμως είχαν ισχυρή παρουσία στον πολιτικό στίβο. Για παράδειγμα, παρά την τεράστια ποικιλομορφία στη φυλετική και πολιτική του σύνθεση, το Κόμμα Ισλάχ θεωρούνταν γενικά το μεγαλύτερο σουνιτικό κόμμα στην Υεμένη, αν και αυτό δεν αναφέρθηκε ποτέ ρητά σε καμία από τη βιβλιογραφία του κόμματος. Το κόμμα κατάφερε να

εξασφαλίσει το δεύτερο μεγαλύτερο κοινοβουλευτικό μπλοκ κομμάτων για τρεις διαδοχικούς εκλογικούς γύρους (Al-Muslim, 2015).

Στο αντίθετο άκρο του θρησκευτικού φάσματος, το κόμμα Χακ (Haqq) ιδρύθηκε για να εκπροσωπήσει τον πολιτικό Ζαϊδισμό. Στις πρώτες κοινοβουλευτικές εκλογές της ενιαίας Υεμένης το 1993, το Κόμμα Χακ κέρδισε μόνο δύο έδρες στο βόρειο Κυβερνείο της Σάαντα. Το ένα καταλήφθηκε από τον Χουσεΐν αλ Χούθι, ο οποίος αργότερα θα δημιουργήσει το κίνημα των Χούθι που βασίστηκε στις διδασκαλίες του πατέρα του, ενός αναβιωτή των Ζαϊντί. Την άλλη έδρα κατείχε ο Αμπντάλα αλ Ραζάμι, ο οποίος αργότερα θα γινόταν αναπληρωτής αρχηγός του κινήματος των Χούθι (Al-Muslim, 2015).

Το κίνημα των Χούθι διαμορφώθηκε από μια τοπική σύγκρουση με το Κέντρο Νταρ Αλ Χαντίθ, ένα σουνιτικό θρησκευτικό ινστιτούτο που ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980 στο Νταμάζ, ένα χωριό στο, κατά τα άλλα κατοικημένο κυρίως από Ζαϊντί, Κυβερνείο της Σάαντα. Το εν λόγω κέντρο προώθησε την ορθόδοξη εκδοχή του σουνιτικού Ισλάμ, γνωστή ως «Σαλαφισμό» και έλαβε την υποστήριξη από τη Σαουδική Αραβία. Σαλαφιστές και Χούθι δαιμονοποιούσαν ο ένας τον άλλον και συχνά αφιμαχούσαν. Όταν ξέσπασε πόλεμος μεταξύ των Χούθι και της κυβέρνησης της Υεμένης στις αρχές της δεκαετίας του 2000, οι Σαλαφιστές του Νταμάζ ήταν φυσικά στο πλευρό του κράτους ενάντια στους εχθρούς τους. Όταν η κυβέρνηση κατέρρευσε κατά τη διάρκεια της αναταραχής της Αραβικής Άνοιξης του 2011, οι Χούθι ανήλθαν στην εξουσία και άρχισαν να επεκτείνουν την επιρροή τους στη βόρεια Υεμένη. Στις αρχές του 2014, τελείωσαν τους παλιούς τους εχθρούς στο Νταμάζ, κατηγορώντας τους ότι υποστήριζαν την Αλ Κάιντα και ότι ήταν ιδεολογικά φυτώρια για τη σαουδαραβική τρομοκρατία. Ανίκανοι να κρατήσουν το έδαφος τους ενάντια στους Χούθι, οι Σαλαφιστές Νταμάζ ξυλοκοπήθηκαν και τράπηκαν σε φυγή προς τα νότια (Al-Muslim, 2015).

Οι σκληροπυρηνικές θρησκευτικές ομάδες όπως οι Χούθι και οι Σαλαφιστές είχαν πάντα ταξινομήσει ο ένας τον άλλον σε στενούς σεχταριστικούς όρους, αλλά προηγουμένως ήταν μια σύγκρουση μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και η ακραία σεχταριστική ρητορική περιοριζόταν σε κλειστούς κύκλους. Καθώς στην Υεμένη ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μετά το 2011, αυτό άρχισε να αλλάζει. Ο σεχταριστικός λόγος θεωρήθηκε ως ένας νέος και αποτελεσματικός τρόπος για να

προσελκύσουν περισσότερους μαχητές στις τάξεις και των δύο πλευρών. Οι σκληροπυρηνικές ομάδες που είχαν προηγουμένως περιθωριοποιηθεί, κέρδισαν επιρροή σε αυτή την ατμόσφαιρα σεχταριστικής πόλωσης (Al-Muslim, 2015).

Αφού οι Σαλαφιστές που εκτοπίστηκαν από το Νταμάζ άρχισαν να επιστρέφουν πίσω στους τόπους καταγωγής τους σε σουνιτικές περιοχές της Υεμένης, βοήθησαν στη διάδοση του σεχταριστικού χαρακτηρισμού της σύγκρουσης μεταξύ των Υεμενιτών που ήδη επικρίνουν τους Χούθι. Πολλοί από αυτούς εντάχθηκαν ή δημιούργησαν ένοπλες ομάδες κατά των Χούθι για να πολεμήσουν στο πλευρό της Αλ Κάιντα ή για τον Πρόεδρο Χαντί. Οι μαχητές κατά των Χούθι στο Άντεν, το Λαχίτζ, το Μαρίμπ και το Ταϊζ άρχισαν να επαναπροσδιορίζουν τους εκτοπισμένους Σαλαφίτες: δεν ήταν απλοί μαθητές, όπως στο Νταμάζ, αλλά ιεροί πολεμιστές ή Μουτζαχεντίν που πολεμούσαν τους «Ραουαφίντ», ένας υποτιμητικός όρος για τους Σίιτες που χρησιμοποιείται για να δυσφημίσει τους Χούθι (Al-Muslim, 2015).

Οι Χούθι, επίσης, βοήθησαν στη δηλητηρίαση της ατμόσφαιρας χρησιμοποιώντας την ορολογία των Ζαϊντί Σιτών και δαιμονοποιώντας τους Σουνίτες αντιπάλους. Τοπικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί πιστοί στους Χούθι έχουν υιοθετήσει πρωτοφανή σεχταριστική ρητορική. Ομάδες Χούθι που εισήλθαν στη Σαναά τον Σεπτέμβριο του 2014 έχουν καταλάβει τα τζαμιά. Τα κηρύγματά τους παραδίδονται τώρα ως μια μορφή θρησκευτικής και κοινωνικής πρόκλησης στους αντιπάλους τους, ενώ τζαμιά, κέντρα και σπίτια που ανήκουν στους πολιτικο-θρησκευτικούς αντιπάλους τους έχουν ανατιναχθεί (Al-Muslim, 2015).

Με κάθε νέο βήμα προς τη σύγκρουση, ο σεχταριστικός λόγος εντάθηκε. Κορυφώθηκε το Σεπτέμβριο του 2015, όταν οι Χούθι κάλεσαν τους υποστηρικτές τους στη Σαναά σε τζιχάντ στο Ταϊζ και το Άντεν, χαρακτηρίζοντας τη σύγκρουση ως ιερό πόλεμο εναντίον θρησκευτικών εχθρών και όχι πολιτικών αντιπάλων. Χαρακτηριστικό της υπάρχουσας σύγκρουσης είναι ότι η άλλη πλευρά έκανε σε μεγάλο βαθμό το ίδιο, καθώς οι Σαλαφιστές και οι υποστηρικτές τους προσπάθησαν να κινητοποιήσουν τους δικούς τους οπαδούς εναντίον των Χούθι (Al-Muslim, 2015).

Η ύπαρξη εθνικιστικών και αριστερών κομμάτων στην Υεμένη, όσο αδύναμα κι αν ήταν, κάποτε χρησίμευσε για να περιορίσει τη διάδοση της σεχταριστικής ρητορικής. Όμως, οι πρόσφατες συγκρούσεις στην Υεμένη αποκάλυψαν όλα τα

σκοτεινά μύχια των πολιτικών κομμάτων, μετατρέποντάς τα σε πολιτοφυλακές που μάχονται το ένα εναντίον του άλλου, παρά για πολιτική αλλαγή. Και δεν αποτελεί έκπληξη, η πολιτική αλλαγή βρίσκεται σχεδόν σε πλήρη αδιέξοδο από τα τέλη του 2014, όταν η τελευταία της ελπίδα σβήστηκε από την κατάληψη της Σαναά από τους Χούθι και κάθε πολιτική δράση αντικαταστάθηκε με δύναμη πυρός και πυρίτιδα. Η έναρξη της Επιχείρησης «Αποφασιστική Καταιγίδα» υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας στα τέλη του Μαρτίου του 2014 ολοκλήρωσε την κατάρρευση όσων είχαν απομείνει από τις κοσμικές ή πολυθρησκευτικές οργανώσεις, ξεκινώντας τη διαδικασία της δημιουργίας πολιτοφυλακής, από τα υπολείμματα των κομμάτων και της πολιτικής της Υεμένης (Al-Muslim, 2015).

Η επιρροή των περιφερειακών συγκρούσεων είναι ξεκάθαρα ορατή στις λέξεις και τις εκφράσεις που χρησιμοποιούνται από σεχταριστικούς παράγοντες και στις δύο πλευρές στην Υεμένη. Πράγματι, η άνοδος της σεχταριστικής σύγκρουσης στην Υεμένη συνδέεται σαφώς με την ευρύτερη περιφερειακή σεχταριστική σύγκρουση που προκαλούν η Σαουδική Αραβία και το Ιράν. Η συζήτηση τόσο στο Ριάντ όσο και στην Τεχεράνη είναι εμβληματική του γεγονότος ότι η πρώτη υποστηρίζει τον εαυτό της ως τον «de facto» ηγέτη όλων των Σουνιτών Μουσουλμάνων και η δεύτερη των Σιιτών Μουσουλμάνων. Αυτό αντικατοπτρίζεται επίσης ξεκάθαρα στις δημόσιες δηλώσεις και τις πολιτικές τους θέσεις, σχετικά με τις τοπικές συγκρούσεις στην περιοχή, από τη Βαγδάτη έως τη Δαμασκό και τη Βηρυτό - και μέχρι τη Σαναά (Al-Muslim, 2015).

Στην Υεμένη, η μοναρχία της Σαουδικής Αραβίας, η οποία υποστηρίζει τον Πρόεδρο Χαντί και τους υποστηρικτές του, θεωρεί τους Χούθι κάτι περισσότερο από μια επέκταση της θρησκευτικής και πολιτικής εμβέλειας του Ιράν. Η Τεχεράνη, η οποία υποστηρίζει τους Χούθι, βλέπει τη Σαουδική Αραβία ως ιδεολογικό αντίπαλο που εργάζεται για να ενισχύσει τους αντιπάλους των συμμάχων της Τεχεράνης. Και οι δύο τροφοδοτούν τον πόλεμο, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη σεχταριστικών δυνάμεων και την προώθηση μιας σεχταριστικής αφήγησης στα περιφερειακά μέσα ενημέρωσης (Al-Muslim, 2015).

Η συνέπεια είναι ότι οι Υεμενίτες αναφέρονται πλέον με μίσος ο ένας στον άλλο ως «Πέρσες» ή «Νταεσί». Είναι παγιδευμένοι σε έναν πόλεμο με τοπικές ρίζες, αλλά ντύνουν την πολιτική τους με μια σεχταριστική ρητορική δανεισμένη από το

εξωτερικό, η οποία έχει αρχίσει να αναδιαμορφώνει τον τρόπο που βλέπουν τους εχθρούς τους, τον εαυτό τους και τη χώρα τους (Al-Muslim, 2015).

Κατά τη διάρκεια των λίγων σταθερών περιόδων στην ιστορία της σύγχρονης Υεμένης, η σεχταριστική γλώσσα έχει ξεθωριάσει μέχρι που εξαφανίστηκε. Αυτό καθιστά σαφές ότι οι πολιτικές διαφορές και συγκρούσεις τροφοδοτούν τον σεχταριστικό λόγο και όχι το αντίστροφο (Al-Muslim, 2015).

Ο τερματισμός του τρέχοντος πολέμου στην Υεμένη και η αποκατάσταση μιας πολιτικής ισορροπίας πρέπει επομένως να είναι τα πρώτα βήματα για την καταπολέμηση του σεχταρισμού στη χώρα, καθώς και ο τερματισμός της περιφερειακής οικονομικής στήριξης σε σεχταριστικές πολιτοφυλακές (Al-Muslim, 2015).

Αλλά αυτό δεν θα είναι αρκετό για να τερματιστεί η εμφύλια σύγκρουση στην Υεμένη. Ο σεχταρισμός δεν ξεκίνησε τον πόλεμο, αλλά τώρα έχει αποκτήσει τη δική του δυναμική. Το γεγονός ότι το χάσμα Σουνιτών-Σιιτών δεν έχει βαθιές ιστορικές ρίζες στην Υεμένη, δε σημαίνει ότι δε μπορεί να προκαλέσει περαιτέρω σύγκρουση στο μέλλον. Για να αρχίσουν να υποχωρούν η σεχταριστική επιρροή, τόσο η Τεχεράνη όσο και το Ριάντ, πρέπει να σταματήσουν να τροφοδοτούν τη δική τους σεχταριστική πολιτική στην Υεμένη και πρέπει να σταματήσουν να στέλνουν όπλα, χρήματα και να παρέχουν υποστήριξη, τόσο πολιτική όσο και μέσω ενημέρωσης, στα μέτωπα του θανάτου στην περιοχή (Al-Muslim, 2015).

2.4. Ιστορία και πολιτική (Φυλετισμός)

Το δυσεπίλυτο του εμφυλίου πολέμου στην Υεμένη έχει τις ρίζες του κυρίως στις αδύναμες σχέσεις κράτους-κοινωνίας που τροφοδοτούνται από διαιρεμένες σέκτες, την άνιση κατανομή των πόρων και την εμπλοκή εξωτερικών δυνάμεων. Αυτοί οι παράγοντες μαζί έχουν ενταθεί με τα χρόνια και περιέπλεξαν την κατάσταση της Υεμένης. Δεκαετίες δυσπιστίας και δυσαρέσκειας με τον κρατικό μηχανισμό και τη διακυβέρνηση έχουν διαβρώσει την αλληλεπίδραση μεταξύ κράτους και κοινωνίας στην Υεμένη. Ο φυλετισμός είναι μια σημαντική πτυχή της κοινωνίας της Υεμένης. Διαμορφώνει ένα στρώμα ταυτότητας που παίζει ρόλο σε κοινωνικές, πολιτικές και διαστάσεις ασφάλειας. Πολλοί πολιτικοί ηγέτες προέρχονται από

ισχυρές φυλές όπως ο πρώην Πρόεδρος, Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ, ο οποίος καταγόταν από τις φυλές Χασίντ. Ο Σάλεχ καθοδήγησε την πολιτική του καριέρα κερδίζοντας την υποστήριξη των ελίτ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων από τις φυλές, κυρίως φέρνοντας τη μία ομάδα αντιμέτωπη με την άλλη (RoornimaB, 2022).

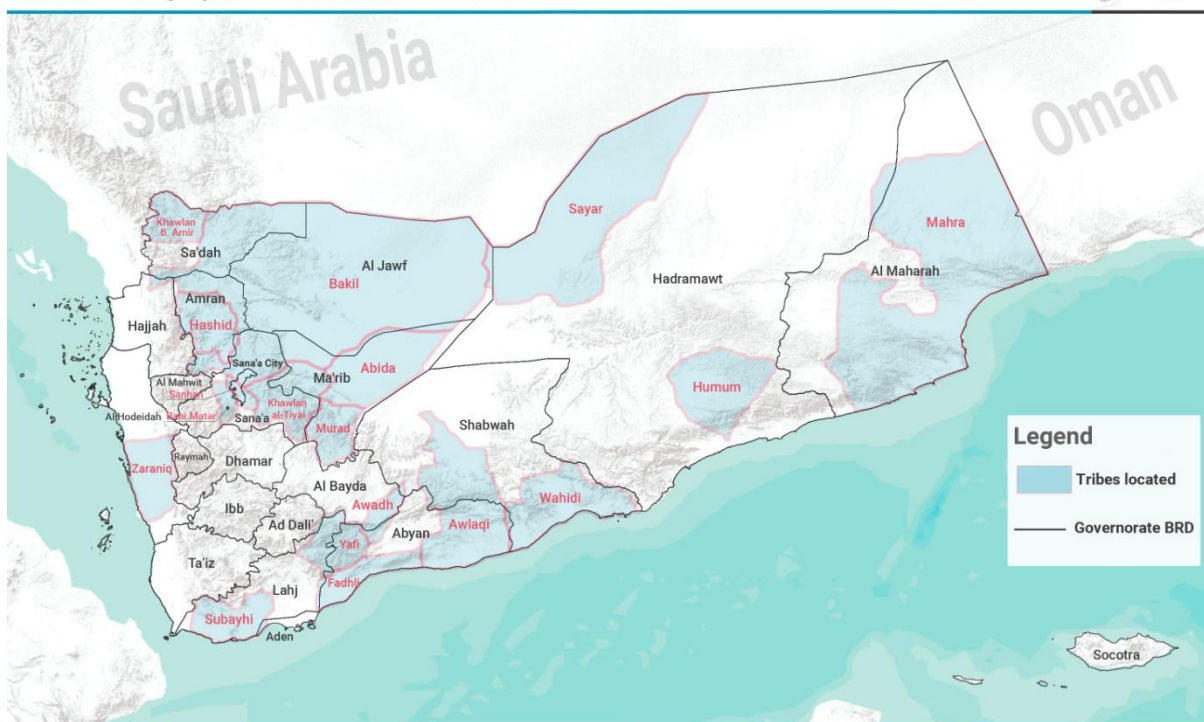
Ο ρόλος των φυλών έχει γίνει πιο ισχυρός και αυτόνομος στην Υεμένη, καθώς η φυλετική διακυβέρνηση και οι παραδόσεις ήρθαν να αντισταθμίσουν την έλλειψη ισχυρής κεντρικής κυβέρνησης. Οι φυλετικές ταυτότητες γενικά προηγούνται των εθνικών ταυτοτήτων. Σε ένα κατεστραμμένο από τον πόλεμο, εύθραυστο κράτος με αδύναμες σχέσεις κράτους-κοινωνίας, οι φυλετικές σχέσεις είναι πιο εύρωστες, καθιστώντας έτσι αποφασιστικό παράγοντα στην τροχιά της σύγκρουσης. Για παράδειγμα, στη Συρία, το Ισλαμικό Κράτος κέρδισε φυλετική υποστήριξη εκμεταλλευόμενος τους διαφυλετικούς ανταγωνισμούς και τις εντάσεις μεταξύ των αραβικών φυλών και των Κούρδων. Ταυτόχρονα, οι Συριακές Αμυντικές Δυνάμεις βασίζονταν επίσης σε μεγάλο βαθμό στις τοπικές φυλές για την καταπολέμηση του ISIS (Dukhan 2018). Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στην Υεμένη. Οι φυλές έχουν λάβει εξέχουσα θέση στην απόφαση για την εξέλιξη του πολέμου. Ενώ οι φυλές έχουν συμβάλει καθοριστικά στην επιβράδυνση της δυναμικής του κινήματος των Χούθι σε αρκετές επαρχίες, έχουν επίσης χάσει πολλούς από τους συγγενείς τους, συμπεριλαμβανομένων των Σεΐχηδων ή των ηγετών των φυλών, ως παράπλευρες απώλειες (RoornimaB, 2022).

Η αδυναμία της κυβέρνησης της Υεμένης να σχηματίσει έναν ισχυρό πυρήνα προήλθε από πολλές μεταβλητές, από τις οποίες η εξωτερική παρέμβαση έπαιξε σημαντικό ρόλο. Ειδικότερα, η Σαουδική Αραβία αντιλήφθηκε κάποιες προσπάθειες της κυβέρνησης της Υεμένης να εδραιώσει την κρατική εξουσία, ως απειλή για τα συμφέροντά της. Οι αυτόνομες ομάδες είχαν κίνητρο να υπονομεύσουν κάθε προσπάθεια ενίσχυσης του κέντρου, κάτι που παρατηρήθηκε έντονα στη Βόρεια Υεμένη, ειδικά στις περιοχές κοντά στα σύνορα Σαουδικής Αραβίας-Υεμένης (RoornimaB, 2022).

Τέτοιες παρεμβάσεις από περιφερειακές και εξωπεριφερειακές δυνάμεις έχουν επηρεάσει τις σχέσεις κράτους-κοινωνίας στην Υεμένη. Καθώς οι ομάδες στο επίπεδο της βάσης απαιτούσαν όλο και περισσότερο αυτονομία, μια σταθερή κυβέρνηση δεν μπορούσε να συντηρηθεί και ένα ανίσχυρο κέντρο μεταβίβασε το βάρος της

διακυβέρνησης σε φυλετικές ομάδες στα περισσότερα μέρη του κράτους. Παρόλο που οι φυλές διαχειρίστηκαν τους δεσμούς τους με την κυβέρνηση, έπεσαν θύματα της συνεκλογής και της πολιτικής διαίρει και βασίλευε που υιοθέτησαν οι πολιτικοί. Αυτό το φαινόμενο είχε σημαντικές επιπτώσεις στις εκλογές, στην ελευθερία του Τύπου και στη συνολική ανάπτυξη της Υεμένης (RoornimaB, 2022).

YEMEN: Geographic Distribution of Yemen's Tribes

Στον παραπάνω χάρτη απεικονίζεται η φυλετική κατανομή της Υεμένης

Πηγή: ACAPS Thematic report

Η Υεμένη κυριαρχείται από πολλές φυλετικές ομάδες, καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει φυλές και εκτεταμένες οικογένειες. Οι «Χασίντ» έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή, αν και αποτελούν το δεύτερο μεγαλύτερο σε πληθυσμό φυλετικό συνασπισμό, με εκατοντάδες χιλιάδες οπαδούς. Η συγκεκριμένη ομάδα φυλών συγκεντρώνεται γύρω από τη βορειοανατολική επαρχία του Αμράν και περιλαμβάνει τις φυλές των Αλ Οσαϊμάτ, Οθάρ, Χαρέφ, Μπάνι Σουραϊμ, Χαμντάν και Σανχάν, που είναι η φυλή του πρώην προέδρου Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ. Η Ρεπουμπλικανική Φρουρά, ήταν ο μόνος αληθινά εθνικός θεσμός, αλλά είχε επίσης έναν διακριτικό φυλετικό χαρακτήρα. Τα μέλη της Φρουράς προέρχονταν κυρίως από τους Χασίντ, τη φυλετική ομάδα που άνηκε ο ίδιος ο Πρόεδρος Σάλεχ (ACAPS, 2020).

Οι Μπακίλ είναι ίσως ο δεύτερος σε επιρροή, αν και με τον μεγαλύτερο πληθυσμό, φυλετικός συνασπισμός της βόρειας Υεμένης. Φυλές που ανήκουν στη φυλετική ομάδα Μπακίλ περιβάλλουν την πρωτεύουσα Σαναά και το μεγαλύτερο μέρος της βορειοανατολικής περιοχής και έχουν συχνά έρθει σε ρήξη με τους Χασίντ. Ως εκ τούτου, η εξάρτηση και η ευνοιοκρατία του καθεστώτος του Σάλεχ προς τους Χασίντ, οδήγησε μια σειρά από φυλές Μπακίλ να ευθυγραμμιστούν με το κίνημα των Χούθι. Η οικογένεια Abu Luhum θεωρείται η πιο επιφανής μεταξύ των Μπακίλ (ACAPS, 2020).

Ο φυλετικός συνασπισμός Madhhiij είναι η τρίτη μεγάλη φυλετική ομάδα της βόρειας Υεμένης, που καταλαμβάνει την περιοχή νότια του Μαρίμπ. Η σχετική σταθερότητα και ανάπτυξη που απολάμβανε η Μαρίμπ κατά τη διάρκεια της τρέχουσας σύγκρουσης, πιστώνεται στις φυλετικές παραδόσεις της περιοχής και στην δύναμη των τοπικών φυλετικών εθίμων να ρυθμίζουν τις διαφυλετικές συγκρούσεις ενόψει εξωτερικών απειλών. Οι δύο πιο γνωστές φυλές της Μαρίμπ συνδέονται γενεαλογικά με τους Madhhiij. Πρόκειται για τις φυλές Murad και Abida, που έχουν πολεμήσει εδώ και καιρό εναντίον των Χούθι και έχουν αντιταχθεί ιστορικά στη θρησκευτική κυριαρχία των Ζαϊντί, καθώς οι φυλές τους ανήκουν στο σουνιτικό Ισλάμ. Η φυλή Abida έχει αποκτήσει επιρροή τον τελευταίο καιρό επειδή ο σημερινός κυβερνήτης του Marib, Sultan al-Arada, ανήκει σε αυτή τη φυλή. Η ευνοϊκότητά του προς τους συγγενείς του έχει προκαλέσει δυσαρέσκεια μεταξύ των άλλων τοπικών αρχηγών φυλών (ACAPS, 2020).

Αυτές οι συνομοσπονδίες βρίσκονται στο βορρά, καθώς οι σοσιαλιστές ηγέτες της Νότιας Υεμένης μείωσαν τη δύναμη των φυλών προτού ενωθούν με το βορρά το 1990. Λόγω των ξεχωριστών ιστοριών τους, η Βόρεια και η Νότια Υεμένη είχαν αντικρουόμενους θεσμούς την εποχή της ενοποίησης. Συγκεκριμένα, η Βόρεια Υεμένη είχε μια πολύ ισχυρή και ανεξάρτητη φυλετική δομή που περιόριζε σημαντικά την επιρροή του κράτους. Η Νότια Υεμένη, από την άλλη πλευρά, είχε ένα ιδεολογικά προσανατολισμένο κράτος, ελεγχόμενο από ένα κόμμα, σε μεγάλο βαθμό επιτυχημένη στον περιορισμό της επιρροής του φυλετισμού, μια διαδικασία που ως επί το πλείστον αντιστράφηκε από το καθεστώς Σάλεχ μετά την ενοποίηση. Δύο από τις πιο σημαντικές φυλετικές συνομοσπονδίες στη νότια Υεμένη είναι οι Yafi στο Lahj και οι Awlaqi στο Shabwah. Οι περισσότερες άλλες νότιες φυλές ταυτίζονται ευρέως με τις περιοχές που κατοικούν, για παράδειγμα το Hadramawt, το Al Maharah

ή το Ad Dali. Παρά τις προσπάθειες των σοσιαλιστών να περιορίσουν το φυλετισμό, ο εμφύλιος πόλεμος του Νότου του 1986 εκδηλώθηκε ως μια σύγκρουση μεταξύ των πολιτικών ηγετών και των περιφερειακών, φυλετικών βάσεων εξουσίας τους και παραμένει πηγή διαφυλετικού ανταγωνισμού μέχρι σήμερα. Εκείνη την εποχή, πολιτικοί από το Ad Dali, το Lahj και το Yafi και οι υποστηρικτές τους, η λεγόμενη φατρία Tughma, κέρδισαν τη φατρία Zumra που αντλούσε την υποστήριξή της από τους Abyan, Shabwah και Hadramawt. Ο Πρόεδρος Hadi είναι ένα από τα γνωστά μέλη της ομάδας Zumra από το Abyan, ενώ οι περισσότεροι ηγέτες του Νότιου Μεταβατικού Συμβουλίου κατάγονται από τις περιοχές Tughma του Ad Dali και του Yafi (ACAPS, 2020).

Σε παρατεταμένες συγκρούσεις, ορισμένες φυλές επιδεικνύουν ενδιαφέρον και αναλαμβάνουν σημαντικές πρωτοβουλίες, επιλέγοντας ποιον θα υποστηρίξουν ή θα βοηθήσουν στη διαχείριση των συγκρούσεων ή στις προσπάθειες μετασχηματισμού. Άλλες φυλές παραμένουν ουδέτερες και βοηθούν στις διαδικασίες διαμεσολάβησης. Ήταν υπεύθυνοι για τις ανταλλαγές κρατουμένων, την προστασία των αμάχων και τη διευθέτηση προσωρινών εκκευριών. Υπήρξαν αμέτρητα περιστατικά όπου τα μέλη της φυλής διαπραγματεύτηκαν επιτυχώς και περιόρισαν μια κατάσταση υψηλής έντασης (RoornimaB, 2022).

Ωστόσο, αυτές οι φυλετικές ομάδες αγωνίζονται μεταξύ της ατιμωρησίας των Χούθι και μιας αναποτελεσματικής κεντρικής κυβέρνησης. Αυτή η διάθεση, που επιδεινώνεται από την ανεπαρκή πολιτική εκπροσώπηση, έχει μειώσει την αποτελεσματικότητα των δυνατοτήτων των φυλών στη διαχείριση της σύγκρουσης. Επιπρόσθετα, η παρέμβαση του ΟΗΕ έχει μερικές φορές εκτροχιάσει τους φυλετικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των διαπραγματεύσεων και των εποικισμών σε τοπικό επίπεδο. Οι φυλές είχαν ήδη χάσει την οικονομική βοήθεια από την κεντρική εξουσία και η απώλεια της πολιτικής και στρατιωτικής βοήθειας είναι πολύ πιθανό να περιέπλεκε τη σύγκρουση (RoornimaB, 2022).

Πολλές φυλές θέλουν να δουν τον πόλεμο να τελειώνει όσο το δυνατόν νωρίτερα. Σε αυτή τη συγκυρία, η απελπισία τους μπορεί να κυριαρχήσει με κάθε τρόπο. Μια πιθανότητα είναι ότι οι ηγέτες των φυλών θα μπορούσαν να συνάψουν εκκευρία με την πολιτοφυλακή των Χούθι, εγγυώμενοι τη μη επέμβαση τους και σε αντάλλαγμα να διασφαλίσουν την ασφάλεια των περιοχών των φυλών τους. Αυτό θα

σήμαινε ότι οι φυλές επίσης δεν θα πολεμήσουν για τις κυβερνητικές δυνάμεις ούτε θα τις υποστηρίξουν με οποιονδήποτε τρόπο. Ο άλλος τρόπος είναι ότι σε αυτές τις φυλετικές ομάδες μπορεί να δοθεί η απαραίτητη πολιτική αυτονομία και εκπροσώπηση για να εργαστούν με άλλους ενδιαφερόμενους για τις ειρηνευτικές διαδικασίες από κάτω προς τα πάνω για να φέρουν μια συνολική ρύθμιση που θα σταματήσει τη βαρβαρότητα του συνεχιζόμενου εμφυλίου πολέμου στην Υεμένη. Οι φυλές θα προτιμούσαν αυτή την επιλογή καθώς συνειδητοποιούν ότι οι Χούθι θα παραβιάσουν τις συμφωνίες εκεχειρίας, όπως συνέβη πολλές φορές στο παρελθόν, συγκεκριμένα στη Μπάντα το 2020 και στο Χατζούρ το 2019 (RoornimaB, 2022).

Η κυβέρνηση και οι υποστηρικτές της πρέπει να εργαστούν για μηχανισμούς οικοδόμησης εμπιστοσύνης με τις φυλές ως βραχυπρόθεσμα μέτρα για τη δημιουργία ενός ενιαίου μετώπου για ειρηνευτικές προσπάθειες. Η έμφαση πρέπει να δοθεί στην οικοδόμηση σχέσεων κράτους-κοινωνίας στον απόηχο του πολέμου ως μέρος του μεταπολεμικού πλαισίου ανασυγκρότησης και στη διατήρηση σταθερής και δίκαιης διακυβέρνησης. Είτε έτσι είτε αλλιώς, οι φυλές έχουν αποδείξει συνεχώς τη σημασία τους για την ταυτότητα της κοινωνίας της Υεμένης. Αντί να υπερβάλλει ή να υποβαθμίζει τον ρόλο των φυλών, οποιαδήποτε ειρηνευτική πρωτοβουλία, που εισάγεται από οποιοδήποτε καλοπροαίρετο μέρος, θα πρέπει να περιλαμβάνει τη φυλετική αδελφότητα και να χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες της με το βέλτιστο τρόπο (RoornimaB, 2022).

2.5. Κατάρρευση του Κράτους (Failed State)

Ο όρος αποτυχημένο κράτος (failed state) χρησιμοποιείται από τους πολιτικούς σχολιαστές και τους δημοσιογράφους για ένα κράτος, το οποίο έχει αποτύχει σε ορισμένες από τις βασικές λειτουργίες, αρμοδιότητες και ευθύνες της εθνικής του κυριαρχίας. Ο όρος αυτός είναι νέος και χρησιμοποιείται σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ στα ελληνικά χρησιμοποιείται σε εισαγωγικά: «αποτυχημένο κράτος» (ΒΙΚΗΠΑΙΔΕΙΑ, 2021). Ο όρος αναφέρεται ειδικότερα στους ακόλουθους τομείς:

- Απώλεια ελέγχου της γεωγραφικής τους επικράτειας ή της αποκλειστικής άσκησης ισχύος εντός αυτής.
- Αδυναμία της νόμιμης αρχής εξουσίας στη λήψη αποφάσεων.
- Αδυναμία παροχής δημοσίων υπηρεσιών.

- Αδυναμία συνεργασίας με άλλα κράτη και λειτουργίας ως μέλη της διεθνούς κοινότητας.

Η κεντρική κυβέρνηση ενός αποτυχημένου κράτους είναι εξαιρετικά αδύναμη και μη-αποτελεσματική. Πρακτικά, ασκεί ελάχιστο έλεγχο στην επικράτειά της, δεν είναι σε θέση να παράσχει αποτελεσματικές δημόσιες υπηρεσίες, η διαφθορά και η εγκληματικότητα έχουν εξαπλωθεί, η οικονομία καταρρέει απότομα, ενώ ο πληθυσμός αναγκάζεται σε μη-ηθελημένη μετανάστευση (BIKIPAIΔEIA, 2021).

Το επίπεδο του κυβερνητικού ελέγχου που απαιτείται για να αποφευχθεί να χαρακτηριστεί ένα κράτος αποτυχημένο ποικίλει σημαντικά, ανάλογα με την εκάστοτε αρχή. Επιπρόσθετα η ανακήρυξη ενός κράτους ως «αποτυχημένου» είναι γενικά αμφιλεγόμενη και, όταν γίνεται έγκυρα, δύναται να προκαλέσει σημαντικές γεωπολιτικές συνέπειες (BIKIPAIΔEIA, 2021).

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη διακυβέρνηση της Υεμένης, η Υεμένη δεν είχε αποτελεσματική διακυβέρνηση σε κανένα σημείο κατά το τελευταίο τέταρτο του αιώνα όσον αφορά την οικονομική πολιτική ή τις βασικές κρατικές υπηρεσίες (Anthony H. Cordesman, 2016). Αυτό αλληλεπιδρά με μια μεγάλη γκάμα άλλων αστικών προβλημάτων:

- Η Παγκόσμια Τράπεζα κατατάσσει την Υεμένη ως χώρα με εξαιρετικά χαμηλή ποιότητα διακυβέρνησης. Κατατάσσεται στα κράτη με τα χειρότερα ποσοστά παγκοσμίως σε επίπεδα: λογοδοσίας, πολιτικής σταθερότητας και βίας, αποτελεσματικότητας της κυβέρνησης, ποιότητας του κράτους δικαίου, ποιότητας της κυβερνητικής ρύθμισης, καθώς και στον έλεγχο της διαφθοράς (Anthony H. Cordesman, 2016).

- Η Υεμένη κατατάσσεται μόλις στην 155^η/168 θέση στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας (Anthony H. Cordesman, 2016).

- Η Υεμένη κατατάσσεται μόλις 170^η θέση στην κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας για την ευκολία επιχειρηματικής δραστηριότητας. Έχει μεγάλα προβλήματα στην έναρξη μιας επιχείρησης, τη λήψη αδειών κατασκευής, την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, την απόκτηση πιστώσεων, την προστασία των επενδυτών, τη φορολογία, τις διασυνοριακές συναλλαγές και την επίλυση της αφερεγγυότητας (Anthony H. Cordesman, 2016).

- Η Υεμένη κατατάσσεται στην 160^η θέση στον Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και έχει Χαμηλή Κατάταξη Ανθρώπινης Ανάπτυξης. Τα ΗΑΕ

κατατάσσονται στην 41η θέση. Η Σαουδική Αραβία βρίσκεται στην 39η θέση (Anthony H. Cordesman, 2016).

- Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Υεμένης (1.418 \$) βρίσκεται μόλις στην 152η θέση στον κόσμο. Περίπου το 54% του πληθυσμού της βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας (Anthony H. Cordesman, 2016).

Η Υεμένη ήταν σταθερά ασταθής κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους της σύγχρονης εποχής. Η ενοποίηση της Βόρειας και της Νότιας Υεμένης το 1990 ήταν το προοίμιο ενός σύντομου εμφύλιου πολέμου. Ο τρέχων κύκλος μαχών ξεκίνησε το 2003 με έναν πόλεμο στα σύνορα των Χούθι κατά των Σαουδαράβων (Anthony H. Cordesman, 2016).

Τα πιο σοβαρά προβλήματα της Υεμένης, ωστόσο, προκλήθηκαν από την πολιτική της κατάρρευση το 2011, τον επακόλουθο εμφύλιο πόλεμο και τη στρατιωτική επέμβαση της Σαουδικής Αραβίας-Συνασπισμού Κρατών. Ο πόλεμος της Υεμένης έχει τις ρίζες του στην αποτυχία της μεταβατικής διαδικασίας υπό την ηγεσία του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC)⁴ να δημιουργήσει μια βιώσιμη εθνική συναίνεση. Αυτή η μετάβαση ξεκίνησε μετά από μήνες έντονων πολιτικών συγκρούσεων για την τύχη του τότε προέδρου Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ. Τελικά τον Νοέμβριο του 2011, κάτω από έντονη πίεση, ο Α. Σάλεχ, αποδέχτηκε τη μεταβίβαση της εξουσίας και την παραίτηση του από τη θέση του Προέδρου της Υεμένης. Με τη συμφωνία αυτή, η οποία επετεύχθη με τη μεσολάβηση του GCC, δόθηκε η σκυτάλη στον αντιπρόεδρο του Σάλεχ, Αμπντ αλ-Ραμπ Μανσούρ αλ-Χαντί, ο οποίος στη συνέχεια νομιμοποιήθηκε δεόντως μέσω εκλογών με έναν υποψήφιο. Στον ίδιο τον Σάλεχ χορηγήθηκε ασυλία και το δικαίωμα να παραμείνει πολιτικά ενεργός, μια μοιραία απόφαση που τον άφησε ελεύθερο να εργαστεί ενάντια στην εδραίωση ενός νέου καθεστώτος. Μια εκτεταμένη διάσκεψη εθνικού διαλόγου υπό την ηγεσία των Ηνωμένων Εθνών σχεδιάστηκε για να φέρει όλους τους τομείς του πολιτικού τοπίου

⁴ Το Συμβούλιο Συνεργασίας για τα Αραβικά Κράτη του Κόλπου αρχικά (και ακόμα διακριτικά) γνωστό ως Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου, ΣΣΚ, είναι μια περιφερειακή διακυβερνητική πολιτική και οικονομική ένωση που αποτελείται από όλα τα αραβικά κράτη του Περσικού Κόλπου, εκτός από το Ιράκ. Τα κράτη μέλη της είναι το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, το Ομάν, το Κατάρ, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Η Χάρτα του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου υπεγράφη στις 25 Μαΐου 1981, ιδρύοντας επίσημα το όργανο. Όλα τα σημερινά κράτη μέλη είναι μοναρχίες, συμπεριλαμβανομένων τριών συνταγματικών μοναρχιών (Κατάρ, Κουβέιτ και Μπαχρέιν), δύο απόλυτων μοναρχιών (Σαουδική Αραβία και Ομάν) και μιας ομοσπονδιακής μοναρχίας (τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, η οποία αποτελείται από επτά κράτη μέλη, καθένα από τα οποία είναι μια απόλυτη μοναρχία με δικό της εμίρη). Έχουν διεξαχθεί συζητήσεις σχετικά με τη μελλοντική ένταξη της Ιορδανίας, του Μαρόκου και της Υεμένης.

της Υεμένης σε συνομιλίες για ένα νέο σύνταγμα. Στην πράξη, οι βασικές εκλογικές περιφέρειες ένιωσαν αποκλεισμένες από αυτόν τον εθνικό διάλογο (LYNCH, 2016).

Όταν το νέο σύνταγμα φαινόταν έτοιμο να επανασχεδιάσει τις ομοσπονδιακές περιφέρειες με τρόπους επιζήμιους για τα συμφέροντα του βόρειου σιιτικού κινήματος των Χούθι, αυτοί εισχώρησαν στη Σαναά. Καταδίωξαν τον Πρόεδρο Χαντί στο Άντεν αφού διέφυγε από τον κατ' οίκον περιορισμό. Στις 26 Μαρτίου 2015, η Σαουδική Αραβία κήρυξε την έναρξη μιας στρατιωτικής εκστρατείας για να επαναφέρει τον Χαντί στην εξουσία και να νικήσει τους Χούθι, για τους οποίους πιστεύει ότι είναι οι αντιπρόσωποι του Ιράν⁵ στην περιοχή. Ενώ οι Σαουδάραβες συγκέντρωσαν έναν αρκετά μεγάλο συνασπισμό⁶ και δέλεασαν τους εταίρους του συνασπισμού να παρέχουν χερσαία στρατεύματα, αυτοί και οι τοπικοί σύμμαχοί τους αποδείχθηκαν ανίκανοι να ανακαταλάβουν τη χώρα στρατιωτικά. Ακολούθησε ένα παρατεταμένο αδιέξοδο, κατά τη διάρκεια του οποίου οι έντονοι βομβαρδισμοί της Σαουδικής Αραβίας προκάλεσαν αυξανόμενες ανθρωπιστικές και υποδομές ζημιές. Οι Σαουδάραβες έχουν επίσης δικαίως κατηγορηθεί ότι στοχεύουν αμάχους, σχολεία και νοσοκομεία σε τέτοιο βαθμό που ακόμη και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα έχουν επηρεαστεί από τις εκστρατείες βομβαρδισμού τους, μια αποθήκη της Oxfam χτυπήθηκε στη Σαναά και ο Ερυθρός Σταυρός μετέφερε 71 μέλη του προσωπικού του στο Τζιμπουτί τον Ιούνιο νωρίτερα φέτος, σύμφωνα με τους «Γιατρούς Χωρίς Σύνορα» και το «Reuters». Μια κατάπαυση του πυρός και οι ειρηνευτικές συνομιλίες που ξεκίνησαν στα μέσα Απριλίου 2016, αν και λίγοι ήταν αισιόδοξοι για τις προοπτικές τους, είχαν αποτύχει μέχρι τον Αύγουστο του 2016 (LYNCH, 2016).

Η Σαουδική Αραβία δεν μπόρεσε να επιτύχει τους πολεμικούς της στόχους μέσω της αεροπορικής της εκστρατείας ή της εισαγωγής μιας σειράς περιορισμένων χερσαίων δυνάμεων. Έχει σημειώσει κάποια στρατιωτική πρόοδο, συμπεριλαμβανομένης της απελευθέρωσης τμημάτων του Άντεν, και έχει ρίξει τεράστιους όγκους βομβών. Ωστόσο, δεν φαίνεται κοντά στην επίτευξη του

⁵ Το Ιράν φημολογείται ότι βοηθά τους αντάρτες, παρόλο που το αρνούνται κατηγορηματικά. Αυτό, ωστόσο, φαίνεται πολύ πιθανό, ειδικά στα μάτια των κρατών του Κόλπου, τα οποία βλέπουν τους Ιρανοί ως επεκτατική απειλή και ως τη δύναμη που ελέγχει τις τέσσερις μεγάλες πόλεις της περιοχής: Βηρυτό, Σαναά, Βαγδάτη και Δαμασκό.

⁶ Η Σαουδική Αραβία ανακοίνωσε το Δεκέμβριο του 2015, το σχηματισμό ενός ισλαμικού στρατιωτικού συνασπισμού 34 εθνών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, μια κίνηση που χαιρέτησαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες προτρέπουν για μεγαλύτερη περιφερειακή ανάμειξη στην εκστρατεία κατά των μαχητών που ελέγχουν εκτάσεις εδάφους στο Ιράκ και τη Συρία. Τα κράτη που απαριθμούσε ως μέλη του νέου συνασπισμού περιλάμβαναν την Αίγυπτο, το Κατάρ, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, την Τουρκία, τη Μαλαισία, το Πακιστάν και πολλά αφρικανικά έθνη.

ελάχιστου στόχου της για την αποκατάσταση του πρώην προέδρου Χαντί στο αξίωμα, πόσο μάλλον για τους μέγιστους στόχους της εξάλειψης του κινήματος των Χούθι. Με άλλα λόγια, η Σαουδική Αραβία έχει επενδύσει μεγάλο μέρος του κύρους της σε αυτόν τον πόλεμο και φοβάται την αντίληψη μιας ιρανικής νίκης ή της δικής της αποτυχίας. Θα είναι πολύ δύσκολο για τη Σαουδική Αραβία να τερματίσει τον πόλεμο χωρίς να επιτύχει τους στόχους της (LYNCH, 2016).

Η αποσταθεροποίηση τροφοδοτείται περαιτέρω από το ISIS και την Αλ Κάιντα που επιτίθενται στους Χούθι, τους οποίους θεωρούν «απίστους» επειδή δεν είναι σουνίτες⁷. Σύμφωνα μάλιστα με μια έκθεση από τον ιστότοπο «Critical Threats», το χάος και η αστάθεια επέτρεψαν στην Αλ Κάιντα και το ISIS να κερδίσουν ερείσματα στην Υεμένη και αυτά με τη σειρά τους έχουν γίνει πρόσφατα μεγάλες εκτάσεις γης. Αυτό έχει οδηγήσει σε αμερικανικά πλήγματα με μη επανδρωμένα αεροσκάφη και αντεπιθέσεις που έχουν πλήξει πολλούς αμάχους. Σύμφωνα με δελτίο Τύπου της οργάνωσης «Save The Children», εκτιμάται ότι 50.000 παιδιά έχουν χάσει τη ζωή τους μέχρι στιγμής στη σύγκρουση και ότι τα δύο τρίτα των θανάτων αμάχων οφείλονται σε αεροπορικές επιδρομές (Gormley, 2018).

Το σημαντικό όμως είναι ότι σήμερα, η αραβική χώρα που πραγματοποίησε τις πιο ισχυρές διαδηλώσεις υπέρ της δημοκρατίας κατά τη διάρκεια της Αραβικής Άνοιξης έχει οδηγηθεί στο χάος. Η Υεμένη είναι το φτωχότερο αραβικό έθνος, καθώς και το λιγότερο ευνοημένο. Γνωστή κυρίως για τα αμερικανικά πλήγματα με μη επανδρωμένα αεροσκάφη ή την τρομοκρατία εντός των συνόρων της, η Υεμένη παραμένει πολύ παρεξηγημένη, όπως και τα περίπλοκα προβλήματα που την έχουν γονατίσει. Σύμφωνα με το HRW (Human Rights Watch – Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων), μεγάλο μέρος των υποδομών της χώρας έχει ισοπεδωθεί και μεγάλο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς της έχει χαθεί. Πάνω από 3 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί στο εσωτερικό της χώρας και τα δύο τρίτα του πληθυσμού της χώρας χρειάζονται ανθρωπιστική βοήθεια. Ο λιμός είναι ανεξέλεγκτος, με 14 εκατομμύρια Υεμενίτες να χαρακτηρίζονται «ανασφαλείς ως προς τα τρόφιμα», εκ των οποίων σχεδόν 7 εκατομμύρια κινδυνεύουν από λιμό, όπως μετέδωσε το Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων του ΟΗΕ. Η τρέχουσα επιδημία χολέρας στην Υεμένη είναι πιθανώς η χειρότερη επιδημία που έχει

⁷ Συνολικά, ωστόσο, δεν πρόκειται για θρησκευτικό πόλεμο: είναι κοινωνικοπολιτικός, καθώς και φυλετικός, αν και σε μικρότερο βαθμό.

δει ποτέ ο κόσμος, με πάνω από 3 εκατομμύρια ύποπτα κρούσματα και 1.700 θανάτους που σχετίζονται με τη χολέρα, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Όπως σημειώνεται από το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα, πρόκειται επί του παρόντος για τη χειρότερη ανθρωπιστική κρίση στον κόσμο (Gormley, 2018).

Προσθέτοντας περαιτέρω στον κατάλογο των παραγόντων που συμβάλλουν στο καθεστώς του αποτυχημένου κράτους, τα σύνορα της Υεμένης είναι πορώδη, γεγονός που διευκολύνει πολλές επικίνδυνες δραστηριότητες που προέρχονται από το εξωτερικό και παρέμβαση στις εσωτερικές της υποθέσεις. Οι γείτονες της Υεμένης είναι ως επί το πλείστον εχθρικοί και εμπλέκονται στην κρίση της, ο πολιορκητικός πόλεμος εμποδίζει τα τρόφιμα και τη βοήθεια να φτάσουν στον πληθυσμό-στόχο, τα κύρια λιμάνια είναι αποκλεισμένα, οπότε η βοήθεια δεν μπορεί να εισέλθει στη χώρα, οι περισσότεροι ξένοι υπήκοοι έχουν απομακρυνθεί και η αύξηση της εμπορίας ανθρώπων, των πολιτικών αναταραχών, της ανομίας, της πορνείας και του σεξουαλικού εμπορίου παιδιών είναι άνευ προηγουμένου, όπως αναφέρει ο Ντουράν. Οι σκλάβοι του σεξ πωλούνται συχνά στο εξωτερικό και τεράστιοι αριθμοί παιδιών στρατιωτών αναγκάζονται να πολεμήσουν (Gormley, 2018).

Η UNICEF αναφέρει επίσης ότι η εκπαίδευση έχει πληγεί σοβαρά, με 1,8 εκατομμύρια από τα 5 εκατομμύρια παιδιά να είναι εκτός σχολείου το 2015 και το 2016. 3.600 σχολεία επλήγησαν, 68 χρησιμοποιήθηκαν ως βάσεις για πολιτοφυλακές, 248 υπέστησαν σοβαρές δομικές ζημιές και 270 χρησιμοποιήθηκαν για τη στέγαση προσφύγων. Δεν υπάρχουν χρήματα για βιβλία, πληρωμή μισθών εκπαιδευτικών ή επισκευή υποδομών. Υπάρχει επίσης έλλειψη νερού λόγω του άνυδρου κλίματος της Υεμένης, των αποκλεισμών, των ζημιών στις υποδομές και της κλιματικής αλλαγής. Η γεωργία επηρεάζεται ιδιαίτερα από αυτό. Η OXFAM αναφέρει ότι πάνω από το 90% όλων των τροφίμων πρέπει ακόμη να εισαχθούν στη χώρα και οι αποκλεισμοί έχουν κάνει την επισιτιστική ανασφάλεια στη χώρα ακόμη πιο οδυνηρή. Δεδομένων αυτών των στοιχείων, είναι ασφαλές να πούμε ότι η Υεμένη είναι όσο πιο κοντά στο να είναι ένα αποτυχημένο κράτος όσο μπορεί πραγματικά να είναι (Gormley, 2018).

Κεφάλαιο 3

Εξωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στην εμφύλια σύρραξη

3.1. Το γεωπολιτικό πλαίσιο της Αραβικής Χερσονήσου

Την τελευταία δεκαετία, το ευρύτερο περιφερειακό περιβάλλον ασφάλειας της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής [Middle East North Africa(MENA)] έχει διαμορφωθεί από τον κύκλο της ανασφάλειας και της αστάθειας. Ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός στη MENA απελευθέρωσε τέτοιες δυνάμεις με τις οποίες η περιοχή έχει αποσταθεροποιηθεί από πολύπλευρες συγκρούσεις, στις οποίες εμπλέκονται πολλοί τοπικοί, περιφερειακοί και παγκόσμιοι παράγοντες. Οι κίνδυνοι και οι προκλήσεις ασφαλείας που προκαλεί το κύμα αστάθειας και συγκρούσεων έχουν αλλάξει σε σημαντικό βαθμό τις διεθνείς σχέσεις της περιοχής της MENA (Kardaş, 2021).

Μια αναδρομική ανάγνωση υποδηλώνει ότι μια δεκαετία αναταραχής προκλήθηκε κυρίως από τα αιτήματα για πολιτικό μετασχηματισμό που παρατηρήθηκαν σε αρκετές χώρες. Οι ευρύτερες μεταβάσεις στη διεθνή τάξη έχουν επίσης επιταχύνει σημαντικά τον ρυθμό και την κατεύθυνση της περιφερειακής αναδιάρθρωσης. Ο μετασχηματισμός της περιφερειακής τάξης πυροδοτήθηκε από το κύμα λαϊκών εξεγέρσεων, που ονομάζεται Αραβική Άνοιξη. Αν και η υπόσχεση για δημοκρατικό μετασχηματισμό που προαναγγέλθηκε από την αρχική φάση της Αραβικής Άνοιξης προκάλεσε αισιοδοξία, στη δεύτερη φάση της, ο περιφερειακός μετασχηματισμός αντιμετωπίζεται όλο και περισσότερο με απαισιόδοξους όρους. Οι αρχικές προβλέψεις για εκδημοκρατισμό προκάλεσαν ανάμεικτα συναισθήματα για τη μελλοντική κατεύθυνση του περιφερειακού μετασχηματισμού. Ωστόσο, οι προσπάθειες κανενός παράγοντα από μόνες τους δεν ήταν αρκετές για να βοηθήσουν την ατζέντα του πολιτικού μετασχηματισμού και οι αποκλίνουσες θέσεις που επιδίωκαν διάφοροι διεθνείς παράγοντες οδήγησαν τις πολιτικές μεταρρυθμίσεις σε στασιμότητα. Όλο και περισσότερο, η περιοχή έχει παρασυρθεί σε έναν κύκλο βίας όπως παρατηρείται στη Λιβύη, τη Συρία, την Υεμένη ή το Ιράκ, δημιουργώντας μυριάδες προκλήσεις ασφαλείας που απειλούν τους τοπικούς παράγοντες, καθώς και εξωτερικές επιδράσεις ασφαλείας για το διεθνές σύστημα γενικότερα. Αυτό το νέο

περιβάλλον ασφαλείας άλλαξε τελικά τις περιφερειακές και εξωπεριφερειακές στάσεις απέναντι στο ζήτημα του πολιτικού μετασχηματισμού, περιορίζοντας το πεδίο για μια ατζέντα μεταρρυθμίσεων (Kardaş, 2021).

Σήμερα, μπορούμε να αναλογιστούμε αναδρομικά τις αλληλεπικαλυπτόμενες διαδικασίες αναδιάρθρωσης των κρατών, της περιοχής και της περιφερειακής δυναμικής ασφάλειας. Οι κοινωνικοοικονομικές πιέσεις, οι διάφορες συγκρούσεις και η εξωπεριφερειακή εμπλοκή έχουν υπονομεύσει τα θεμέλια της περιφερειακής τάξης πραγμάτων, με σημαντικές επιπτώσεις στις ταυτότητες, τα σύνορα, την ισορροπία δυνάμεων και τις ευθυγραμμίσεις. Οι παρατεταμένοι εμφύλιοι πόλεμοι, η εμφάνιση μη κρατικών παραγόντων, οι πόλεμοι αντιπροσώπων και οι εξωτερικές παρεμβάσεις υπονόμισαν περαιτέρω την όψη μιας κανονιστικής τάξης. Ενώ πολλά κράτη της περιοχής αγωνίζονται να διατηρήσουν την κυριαρχία και την εδαφική τους ακεραιότητα, άλλα επέλεξαν να ευθυγραμμίσουν εκ νέου τους εταίρους τους. Για κάποιο διάστημα, για να τονιστούν οι πιέσεις στα έθνη-κράτη και στα σύνορα, οι συζητήσεις επικεντρώνονταν στο μέλλον του συστήματος Σάικς-Πικό, το οποίο αναμφισβήτητα έθεσε τα θεμέλια του σύγχρονου συστήματος-κρατών της Μέσης Ανατολής στη μετα-οθωμανική εποχή. Καθώς περνούσε η εκατονταετής επέτειος των διευθετήσεων Σάικς-Πικό, τα κρατικά σύνορα έχουν αποδειχθεί ανθεκτικά, αν και η έννοια και η σύνθεση των υποτιθέμενων εθνικών κρατών εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο επαναδιαπραγμάτευσης (Kardaş, 2021).

Ίσως ο πιο δραστικός και μακροχρόνιος αντίκτυπος του διαρθρωτικού μετασχηματισμού ήταν στη δυναμική της περιφερειακής ασφάλειας. Όταν οι περιφερειακοί παράγοντες απέτυχαν να αναπτύξουν αποτελεσματικά μέσα για την πρόληψη, τον μετριασμό ή τη σταθεροποίηση, είτε των πολιτικών διαφορών είτε των στρατιωτικών συγκρούσεων, το χαρακτηριστικό της περιοχής, ως υποσύστημα που είναι επιρρεπές στη διεθνή διείσδυση, ήρθε στο προσκήνιο. Πράγματι, από την έναρξή τους, οι κρίσεις στην περιοχή έχουν διεθνοποιηθεί. Οι αραβικές εξεγέρσεις πυροδότησαν τους περιφερειακούς και παγκόσμιους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς στην περιοχή της MENA. Από το ξεκίνημά τους, γκρεμίστηκαν οι γεωστρατηγικές δομές που βασίζονταν στη διχοτόμηση φιλοδυτικής πλευράς έναντι της αντίστοιχης αντιδυτικής. Αυτό οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στην αμφιταλάντευση της αμερικανικής κυβέρνησης σχετικά με την απόφαση αν θα ταχθεί στο πλευρό των διαδηλωτών ή των μακροχρόνιων αυταρχικών συμμάχων της Αμερικής. Σε κάθε

περίπτωση, η αμερικανική διαισθητική υποστήριξη στις λαϊκές εξεγέρσεις ενθάρρυνε παρά αποθάρρυνε τις αντεπαναστατικές παρορμήσεις σε όλη την περιοχή. Η συμμετοχή εξωπεριφερειακών παραγόντων, συνολικά, δεν ήταν καθόλου επικοδομητική, αντανακλώντας είτε την κακή κατάσταση των διεθνών μηχανισμών επίλυσης συγκρούσεων είτε τη σύγκρουση συμφερόντων που διαμορφώνει τις διεθνείς αντιδράσεις. Η φθίνουσα δέσμευση της διεθνούς κοινότητας και η πολιτική περιορισμού και σχετικής απεμπλοκής, βάθυνα το κενό της περιφερειακής διακυβέρνησης ασφάλειας (Kardaş, 2021).

Σήμερα, η περιοχή της MENA θεωρείται πιο επικίνδυνη από ό,τι ήταν στην αρχή της Αραβικής Άνοιξης, λόγω των πολλών αποσταθεροποιητικών μεταβλητών. Αυτό ισχύει και στην περίπτωση της Υεμένης, η κατάσταση στην οποία είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης περιφερειακών και εξωπεριφερειακών παραγόντων, η δράση των οποίων αναλύεται παρακάτω (Kardaş, 2021).

3.2. Πολιτικές Διεθνών Δρώντων

3.2.1. Η.Π.Α

Στις 4 Φεβρουαρίου 2021, ο πρόεδρος Μπάιντεν έδωσε την πρώτη του ομιλία για την εξωτερική πολιτική «Η θέση της Αμερικής στον κόσμο», κατά την πρώτη επίσκεψή του στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ. Ανακοίνωσε τρεις αποφάσεις σχετικά με την πολιτική της κυβέρνησής του απέναντι στον πόλεμο στην Υεμένη: το τέλος κάθε υποστήριξης για επιθετικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων των πωλήσεων όπλων, την υποστήριξη των ΗΠΑ στην ειρηνευτική πρωτοβουλία υπό την ηγεσία του ΟΗΕ και τον διορισμό του βετεράνου διπλωμάτη Τιμ Λέντερκινγκ ως ειδικού απεσταλμένου στην Υεμένη. Ουσιαστικά, αυτές οι αποφάσεις σημαίνουν ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν μετακινηθεί από τη θέση υποστήριξης ενός μέρους στη σύγκρουση, στην ανάληψη του ρόλου του μεσολαβητή της ειρήνης. Ωστόσο, αυτές οι αποφάσεις δεν συνιστούν απόκλιση από τις πολιτικές που υιοθέτησαν οι δύο προκάτοχοι του Μπάιντεν, όπως θα δούμε παρακάτω. Αντίθετα, σηματοδοτούν τη συνέχιση μιας αργής διαδικασίας μετασχηματισμού, μιας διαδικασίας που ξεκίνησε τους τελευταίους μήνες της διακυβέρνησης Ομπάμα και προχώρησε υπό την κυβέρνηση Τραμπ (Alamer, 2021).

Ανιχνεύοντας προσεκτικά τις πιο κομβικές στιγμές της υποστήριξης των ΗΠΑ στον πόλεμο, γίνεται κατανοητό ότι τα περισσότερα στοιχεία αυτής της υποστήριξης

είχαν πάψει να υφίστανται προτού ο Μπάιντεν αναλάβει τα καθήκοντά του. Θα δείξει επίσης ότι, η σταδιακή απομάκρυνση της Ουάσιγκτον από την υποστήριξη του αραβικού συνασπισμού στην Υεμένη, υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας, προκλήθηκε από δύο βασικούς παράγοντες. Οι έντονες εκστρατείες υπεράσπισης και οι προσπάθειες διαφόρων λόμπι από ανθρωπιστικές ομάδες και ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως αντίδραση στους αυξανόμενους θανάτους αμάχων και τις επιδεινούμενες ανθρωπιστικές συνθήκες στην Υεμένη, έχουν επηρεάσει σημαντικά τις πολιτικές των ΗΠΑ. Επιπλέον, τα αυξανόμενα επίπεδα πολιτικού κομματισμού και θεσμικής πόλωσης στην Ουάσιγκτον, ιδιαίτερα μεταξύ του Κογκρέσου και του Προέδρου αλλά και μεταξύ των δύο κομμάτων, συνέβαλαν στον μετασχηματισμό του πολέμου στην Υεμένη και των σχέσεων Σαουδικής Αραβίας-ΗΠΑ γενικότερα (Alamer, 2021).

Από την αρχή του, ο πόλεμος στην Υεμένη έχει περιχαρακωθεί σε πολύπλοκες δυναμικές που σχετίζονται με τις σχέσεις ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας και τις εσωτερικές εξελίξεις στη Σαουδική Αραβία. Στις 26 Μαρτίου 2015, η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας αποφάσισε να ηγηθεί της στρατιωτικής εκστρατείας του αραβικού συνασπισμού ανταποκρινόμενη σε αίτημα του προέδρου της Υεμένης, Αμπντ αλ-Ραμπ Μανσούρ αλ-Χαντί, ο οποίος ανατράπηκε σε πραξικόπημα που οργάνωσε το κίνημα Ανσάρ Αλλάχ (Χούθι). Η απόφαση αυτή ανακοινώθηκε στην Ουάσιγκτον από τον τότε Σαουδάραβα πρεσβευτή Άντελ αλ Τζουμπέιρ, κηρύσσοντας την έναρξη της πρώτης επιχείρησης του αραβικού συνασπισμού: «Decisive Storm (Αποφασιστική Καταιγίδα)». Λίγες ώρες μετά την ανακοίνωση, ο Λευκός Οίκος εξέδωσε ανακοίνωση τονίζοντας την υποστήριξη της κυβέρνησης Ομπάμα στον αραβικό συνασπισμό και δεσμεύτηκε να παράσχει υλικότεχνική βοήθεια και βοήθεια πληροφοριών, εκτός από τη σύσταση Κοινού Συνδυασμένου Σχεδιασμού με τη Σαουδική Αραβία. Δύο εβδομάδες αργότερα, η κυβέρνηση Ομπάμα ψήφισε υπέρ του ψηφίσματος 2216 του Συμβουλίου Ασφαλείας, καλώντας τους Χούθι να αποσυρθούν, να αφοπλιστούν και να επιστρέψουν στην Πρωτοβουλία του Κόλπου, στο μηχανισμό εφαρμογής της και στα αποτελέσματα του εθνικού διαλόγου. Μια εβδομάδα μετά την ψήφιση του ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας, η Σαουδική Αραβία ανακοίνωσε το τέλος της επιχείρησης «Decisive Storm» - δηλώνοντας ότι είχε πετύχει τους στόχους της - και την αντικατέστησε με την επιχείρηση «Restoring Hope (Αποκατάσταση της Ελπίδας)». Λίγες μέρες αργότερα, ο βασιλιάς Σαλμάν μπιν

αλ Σαούντ εξέδωσε μια σειρά από διατάγματα που αντικατέστησαν τον τότε διάδοχο του θρόνου Μουκρίν με τον Μοχάμεντ μπιν Ναγιέφ και διόρισε τον Υπουργό Άμυνας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, ως αναπληρωτή διάδοχο (Alamer, 2021).

Ωστόσο, ο πόλεμος δεν τελείωσε με το ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας και με τη μετονομασία μιας επιχείρησης. Καθώς ο πόλεμος συνεχιζόταν, ο αριθμός των θανάτων αμάχων αυξανόταν και οι ανθρωπιστικές κρίσεις με τη μορφή λιμών, φτώχειας και ασθενειών επιδεινώθηκαν. Από τον Οκτώβριο του 2015, αυτή η επιδείνωση της κατάστασης οδήγησε σε αυξανόμενες επικρίσεις από ανθρωπιστικές οργανώσεις και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και από τον ΟΗΕ. Οι συζητήσεις για την εξελισσόμενη κρίση στην Υεμένη επεκτάθηκαν ακόμη και στις αίθουσες του Κογκρέσου, με ορισμένα από τα μέλη του να επικρίνουν την κυβέρνηση Ομπάμα, αφού ενημέρωσε το Κογκρέσο για την πρόθεσή του να πουλήσει μια νέα παρτίδα όπλων για να βοηθήσει τη Σαουδική Αραβία (Alamer, 2021).

Κάθε μήνας που περνούσε, η ανθρωπιστική κρίση στην Υεμένη εντεινόταν - και μαζί της η αντίθεση της Ουάσιγκτον στον πόλεμο, επίσης. Για να επιβεβαιώσουν τη δική τους αφήγηση και ασφαλή υποστήριξη, τόσο στην Ουάσιγκτον όσο και στη διεθνή κοινότητα, οι Σαουδάραβες υιοθέτησαν μια πολυδιάστατη προσέγγιση συμπεριλαμβάνοντας μια εκστρατεία δημοσίων σχέσεων, την απελευθέρωση ανθρωπιστικών και αναπτυξιακών προγραμμάτων υπό την ομπρέλα του «King Salman Center for Humanitarian Aid» (το οποίο ιδρύθηκε λίγες εβδομάδες μετά την έναρξη του πολέμου) και την αύξηση της στρατιωτικής συνεργασίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες για να αποφευχθούν απώλειες αμάχων (Alamer, 2021).

Οι Σαουδάραβες είδαν περιορισμένη επιτυχία στην εφαρμογή αυτής της προσέγγισης. Για παράδειγμα, τα Ηνωμένα Έθνη συμπεριέλαβαν τον συνασπισμό που ηγείτο η Σαουδική Αραβία, στη μαύρη λίστα του 2015 «Παιδιά και Ένοπλες Συγκρούσεις». Η έκθεση θεωρούσε το συνασπισμό υπεύθυνο για τη στόχευση περίπου των μισών σχολείων και νοσοκομείων που επλήγησαν από τον πόλεμο, καθώς και για το θάνατο του εξήντα τοις εκατό των 2.000 παιδιών που σκοτώθηκαν συνολικά στη σύγκρουση. Η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας απέρριψε την έκθεση, θεωρώντας ότι βασίζεται σε ανακριβείς πληροφορίες. Η υπόθεση αυτή συνεχίστηκε με τον ΟΗΕ να αλλάζει την έκθεση του, προκαλώντας ένα τεράστιο κύμα καταδικών από ανθρωπιστικές οργανώσεις. Μόλις δύο μέρες αργότερα, ο τότε

γενικός γραμματέας Μπαν Κι-Μουν παραδέχτηκε ότι το βασίλειο αφαιρέθηκε λόγω των απειλών της Σαουδικής Αραβίας περί απόσυρσης της οικονομικής της υποστήριξης σε διάφορα προγράμματα του ΟΗΕ - ένας ισχυρισμός που στη συνέχεια αρνήθηκε ο Σαουδάραβας πρεσβευτής στον ΟΗΕ (Alamer, 2021).

Το περιστατικό που ξεκίνησε τη διαδικασία μείωσης της υποστήριξης των ΗΠΑ προς τον αραβικό συνασπισμό στην Υεμένη ήταν οι δύο αεροπορικές επιδρομές σε κηδεία στη Σαναά στις 8 Οκτωβρίου 2016, οι οποίες σκότωσαν πάνω από 150 άτομα και τραυμάτισαν 500 ακόμη. Στη συνέχεια, ο τότε εκπρόσωπος του αραβικού συνασπισμού, Αχμάντ Ασίρι, αρνήθηκε ότι η επίθεση ξεκίνησε από τον συνασπισμό. Ωστόσο, δύο ημέρες αργότερα, ο συνασπισμός άνοιξε έρευνα. Η έρευνα ολοκληρώθηκε μετά από μια εβδομάδα, ανακοινώνοντας ότι οι επιδρομές είχαν ως στόχο ψευδείς πληροφορίες που παρείχαν Υεμενίτες αξιωματούχοι, οι οποίες στη συνέχεια ενεργήθηκαν χωρίς έγκριση από την ηγεσία του συνασπισμού. Αυτό το περιστατικό προκάλεσε θύελλα επικρίσεων από οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον ΟΗΕ και άλλους Σαουδάραβες συμμάχους. Η κυβέρνηση Ομπάμα καταδίκασε τα χτυπήματα και ξεκίνησε μια αναθεώρηση του ρόλου της στον πόλεμο. Δύο μήνες αργότερα, ανακοίνωσε ότι θα σταματήσει να πουλά όπλα στη Σαουδική Αραβία, θα περιορίσει την ανταλλαγή πληροφοριών και θα αυξήσει την εκπαίδευση της σαουδαραβικής αεροπορίας, για να βελτιώσει τις μελλοντικές πρακτικές στόχευσης. Ωστόσο, δήλωσε επίσης ότι, θα συνεχίσει τον ανεφοδιασμό των αεροσκαφών του αραβικού συνασπισμού, την ανταλλαγή πληροφοριών στα σύνορα Σαουδικής Αραβίας-Υεμένης και την πώληση συγκεκριμένων τύπων όπλων (Alamer, 2021).

Η εκλογή Τραμπ μπορεί να επιβράδυνε τη δυναμική της αμερικανικής αποστασιοποίησης και κριτικής, αλλά δεν την εμπόδισε. Η προεδρία του μετέτρεψε τον πόλεμο στην Υεμένη σε μια σημαντική αρένα κομματικής αμφισβήτησης, θεσμικής πόλωσης και βασικό δείκτη των σχέσεων ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας. Η προσέγγιση μεταξύ της κυβέρνησης Τραμπ και της Σαουδικής Αραβίας διευρύνθηκε, καθώς η τελευταία ήταν ο πρώτος εξωτερικός προορισμός του Τραμπ ως πρόεδρος. Κατά την επίσκεψή του, ο Τραμπ έδωσε μια ομιλία όπου ορκίστηκε να ανοίξει «ένα νέο κεφάλαιο» στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και ότι δεν θα επέβαλλε τον αμερικανικό τρόπο ζωής σε άλλους. Για να είμαστε σαφείς, αυτή η προσέγγιση δεν άλλαξε την πολιτική αποδέσμευσης των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή

που ξεκίνησε τον τελευταίο χρόνο της κυβέρνησης Μπους, τον αυξανόμενο αριθμό συμφωνιών όπλων ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας, ούτε τη σύγκλιση των δύο χωρών στο να εξετάσουν το Ιράν, αντιπροσώπους μεγάλων δυνάμεων και τα ισλαμιστικά τζιχαντιστικά κινήματα, ως κοινές απειλές για τα εθνικά συμφέροντα και την ασφάλεια των χωρών τους. Αντίθετα, αυτή η προσέγγιση προκάλεσε τροποποίηση της διαρκούς πολιτικής αποδέσμευσης, ώστε οι ΗΠΑ να ευθυγραμμιστούν περισσότερο με τα συμφέροντα της Σαουδικής Αραβίας και να διασφαλιστεί η μη ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Σαουδικής Αραβίας - ειδικά εκείνες που σχετίζονται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, δημιούργησε επίσης ρωγμές στην παραδοσιακή δικομματική υποστήριξη προς τις ΗΠΑ (Alamer, 2021).

Αυτή η προσέγγιση, μαζί με άλλους παράγοντες, συσχετίστηκε με σημαντικούς μετασχηματισμούς στη Σαουδική Αραβία. Εσωτερικά, ο Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν αντικατέστησε τον Μοχάμεντ μπιν Ναγιέφ, ως πρίγκιπας διάδοχος. Η κυβέρνηση εισήγαγε αρκετές πρωτοβουλίες για περισσότερα κοινωνικά ανοίγματα σε τομείς που σχετίζονται με τις γυναίκες, τη ψυχαγωγία, τον τουρισμό και τον περιορισμένο θρησκευτικό κοινωνικό έλεγχο των ιδρυμάτων, επιπλέον της συνέχισης των οικονομικών μετασχηματισμών και των μεγάλων έργων, όπως του «Vision 2030». Ταυτόχρονα, αυτή η περίοδος υπήρξε μάρτυρας πολλών κυμάτων καταστολής σε άτομα που έφτασαν στο κοινό, διανοούμενους, ακτιβιστές και φεμινίστριες. Όσον αφορά στην εξωτερική πολιτική της Σαουδικής Αραβίας, οι αλλαγές περιελάμβαναν την εμβάθυνση της σχέσης με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τη συμφιλίωση με το Ιράκ και τη διακοπή των σχέσεων με το Ιράν και το Κατάρ (Alamer, 2021).

Και σχετικά με τον πόλεμο στην Υεμένη, η κυβέρνηση Τραμπ διεξήγαγε μια συνολική επαναξιολόγηση της εμπλοκής της κυβέρνησης Ομπάμα. Ωστόσο, πριν από το τέλος της επαναξιολόγησης, ο Τραμπ ενέκρινε την πώληση όπλων στη Σαουδική Αραβία που ο Ομπάμα είχε αναστείλει τους τελευταίους μήνες της προεδρίας του. Όταν τελείωσε η επαναξιολόγηση, η κυβέρνηση Τραμπ ανακοίνωσε ότι θα συνεχίσει την πολιτική Ομπάμα στην Υεμένη, προσθέτοντας τους ακόλουθους στόχους: «Τερματισμός του πολέμου και αποφυγή περιφερειακής σύγκρουσης, μετριασμός της ανθρωπιστικής κρίσης και υπεράσπιση της εδαφικής ακεραιότητας και του εμπορίου της Σαουδικής Αραβίας στην Ερυθρά Θάλασσα». Ωστόσο, αυτή η

πολιτική απόφαση συνέπεσε με την αύξηση της κριτικής στην Ουάσιγκτον για τον πόλεμο - καθώς ο αριθμός των νεκρών αμάχων αυξήθηκε και η ανθρωπιστική κατάσταση συνέχισε να χειροτερεύει. Μέχρι τα τέλη του 2017, ο αραβικός συνασπισμός απέκλεισε όλους τους τερματικούς σταθμούς προς την Υεμένη, ως αντίποινα για έναν βαλλιστικό πύραυλο που εκτόξευσαν οι Χούθι στο διεθνές αεροδρόμιο του Ριάντ. Η πίεση από τα μέσα ενημέρωσης και ομάδες ανθρωπίνων δικαιωμάτων οδήγησαν την κυβέρνηση Τραμπ να καλέσει τη Σαουδική Αραβία να ανακαλέσει την απόφασή της και τελικά ο αποκλεισμός άρθηκε (Alamer, 2021).

Δύο περιστατικά κατά τη διάρκεια της ενδιάμεσης εκλογικής περιόδου το 2018, οδήγησαν την αντίθεση στον πόλεμο στο υψηλότερο επίπεδο, οδηγώντας σε περαιτέρω υποβάθμιση της υποστήριξης των ΗΠΑ στον πόλεμο και ωθώντας την Ουάσιγκτον να αρχίσει να μετατοπίζει τη δέσμευσή της από υποστηρικτή σε μεσολαβητή ειρήνης. Το πρώτο περιστατικό ήταν μια αεροπορική επιδρομή στις 9 Αυγούστου 2018, που έπληξε σχολικό λεωφορείο στο Νταχιάν της επαρχίας Σάαντα, σκοτώνοντας δεκάδες παιδιά. Η δεύτερη ήταν η δολοφονία του Σαουδάραβα δημοσιογράφου, Τζαμάλ Κασόγκι, τον Οκτώβριο του 2018. Μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου, η αντιπολίτευση, που προέκυψε από αυτά τα επεισόδια, είχε συσταθεί, αναγκάζοντας την κυβέρνηση Τραμπ να καλέσει όλα τα εμπόλεμα μέρη να παύσουν το πυρ. Δύο εβδομάδες αργότερα, ανακοίνωσε τη διακοπή του εναέριου ανεφοδιασμού (Alamer, 2021).

Ωστόσο, αυτό δεν ήταν αρκετό για το Κογκρέσο. Τον Φεβρουάριο του 2019, η Γερουσία με την πλειοψηφία των Ρεπουμπλικανών ψήφισε νομοθεσία που ανάγκασε την κυβέρνηση Τραμπ να αποσυρθεί πλήρως από τον πόλεμο. Η νομοθεσία πέρασε από τη Βουλή που ελέγχεται από τους Δημοκρατικούς, αλλά ο Τραμπ αρνήθηκε να την υπογράψει. Στη συνέχεια, το Κογκρέσο απέτυχε να κερδίσει τις απαραίτητες 67 ψήφους στη Γερουσία για να παρακάμψει το βέτο του Τραμπ, αλλά το μέγεθος της δικομματικής σύγκλισης και στα δύο σώματα αντανάκλα ένα διαφορετικό επίπεδο συμφωνίας στο Κογκρέσο από την αρχή του πολέμου το 2015 (Alamer, 2021).

Όπως διαφαίνεται, οι αποφάσεις του Μπάιντεν για την Υεμένη δε συνιστούν ρήξη με τους προκατόχους του, αλλά αντιπροσωπεύουν ένα ακόμη βήμα παραπέρα στη σταδιακή μετατόπιση της θέσης των ΗΠΑ από την υποστήριξη του αραβικού συνασπισμού στον πόλεμο, στην απλή μεσολάβηση μιας ειρηνευτικής πρωτοβουλίας. Σχεδόν δύο μήνες μετά την ανακοίνωση αυτών των αποφάσεων, τα

αποτελέσματά τους ήταν περιορισμένα, αν όχι αντιπαραγωγικά. Αν και αυτές οι αποφάσεις ήταν σε μεγάλο βαθμό απάντηση στις πιέσεις στην Ουάσιγκτον, το μπλοκ της αντιπολίτευσης στην Ουάσιγκτον δεν φαίνεται ακόμη ικανοποιημένο. Έχει αρχίσει να απαιτεί από την κυβέρνηση Μπάιντεν να διευκρινίσει πώς κάνει τη διάκριση μεταξύ επιθετικών και αμυντικών επιχειρήσεων. Αυτή η πίεση από την Ουάσιγκτον δεν φαίνεται να υποχωρεί ιδιαίτερα με τον αποχαρακτηρισμό της έκθεσης για τη δολοφονία του Κασόγκι και την πολιτική του Μπάιντεν απέναντι στην πυρηνική συμφωνία με το Ιράν (Alamer, 2021).

Στην Αραβική Χερσόνησο, όπου στην πραγματικότητα διεξάγεται ο πόλεμος, η άμεση απάντηση των Χούθι στις αποφάσεις του Μπάιντεν ήταν ένας συνδυασμός εντεινόμενων επιθέσεων με drone και πυραύλους στη Σαουδική Αραβία και απόπειρες εδαφικής επέκτασης εντός της Υεμένης. Οι Σαουδάραβες καλωσόρισαν αυτές τις αποφάσεις και παρά τις επιθέσεις των Χούθι, ανέλαβαν μια ειρηνευτική πρωτοβουλία για τον τερματισμό του πολέμου - μια πρωτοβουλία που όμως απαντήθηκε από την πλευρά των Χούθι με δεκαοκτώ επιθέσεις μη επανδρωμένων αεροσκαφών σε εγκαταστάσεις υποδομής πετρελαίου της Σαουδικής Αραβίας. Δεν είναι σαφές εάν η απάντηση των Χούθι ήταν μια προσπάθεια να αυξήσουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη στις ειρηνευτικές συνομιλίες ή επειδή αντιλήφθηκαν ότι οι αποφάσεις του Μπάιντεν είχαν αποδυναμώσει τον αραβικό συνασπισμό και τους άνοιξε ένα παράθυρο ευκαιρίας να ολοκληρώσουν τις επεκτατικές βλέψεις τους. Όποια και αν ήταν η λογική, το άμεσο αποτέλεσμα της απόσυρσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες της υποστήριξής τους στον συνασπισμό, δεν οδήγησε σε ειρήνη (Alamer, 2021).

3.2.2. Σαουδική Αραβία

«Κρατήστε την Υεμένη αδύναμη», φέρεται να συμβούλεψε ο βασιλιάς Αμπντ αλ-Αζίζ τους γιους του, στο νεκροκρέβατό του, το 1953. Ο πατέρας της ίδρυσης της Σαουδικής Αραβίας είχε πολεμήσει ενάντια στον ιμάμη Γιαχία Χαμίτ αλ Ντιν για τον έλεγχο των βόρειων επαρχιών της Υεμένης, που τελικά έγιναν μέρος της Σαουδικής Αραβίας μετά από πόλεμο το 1934. Ο ιμάμης αναγκάστηκε να υπογράψει τη Συνθήκη του Ταΐφ, πράγμα που σήμαινε ότι οι επαρχίες της Υεμένης Ασέρ, Τζιζάν και Νατζράν έγιναν μέρος της Σαουδικής Αραβίας. Ωστόσο, η συνθήκη περιείχε μία

ασυνήθιστη ρήτρα: έπρεπε να ανανεώνεται κάθε 20 χρόνια. Παρόλο που η αυθεντικότητα των συμβουλών του αείμνηστου βασιλιά είναι αμφισβητήσιμη, αυτή την πολιτική ακολουθούν οι γιοι του εδώ και δεκαετίες (Stenslie, 2013).

Μέχρι να επιλυθεί οριστικά η συντοριακή διαφορά το 2000, το Ριάντ προτίμησε ένα αδύναμο καθεστώς στη Σαναά για να εξασφαλίσει το πάνω χέρι στις επαναδιαπραγματεύσεις της Συνθήκης του Ταΐφ. Κατά συνέπεια, οι Σαουδάραβες προσπάθησαν ενεργά να υπονομεύσουν την ενοποίηση Βόρειας και Νότιας Υεμένης το 1990. Για τον ίδιο λόγο, οι Σαουδάραβες αγνόησαν την ιδεολογία και υποστήριξαν τους νότιους μαρξιστές αυτονομιστές στον εμφύλιο πόλεμο το 1994 (Stenslie, 2013).

Εξάλλου, βασικός στόχος των Σαουδαράβων ήταν να αποτρέψουν εχθρικές ξένες δυνάμεις – και ιδεολογίες όπως ο ρεπουμπλικανισμός και η σιιτική αναβίωση – από το να αποκτήσουν ερείσματα στο δικό τους νότιο κατώφλι. Στον απόηχο της επανάστασης του 1962, που στέρησε στον ιμάμη Γιαχιά Χαμίτ αλ Ντιν την εξουσία, ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των Ρεπουμπλικανών και εκείνων που εξακολουθούσαν να είναι πιστοί στον ιμάμη. Ο Πρόεδρος της Αιγύπτου, Τζαμάλ 'Αμπντ αλ-Νασίρ έστειλε ένα εκστρατευτικό σώμα που έφτασε τους 70.000 άνδρες για να προστατεύσουν τη νέα Αραβική Δημοκρατία της Υεμένης εναντίον των βασιλοφρόνων. Τα αιγυπτιακά στρατεύματα παρέμειναν μέσα στην Υεμένη μέχρι το 1970. Μια αυτοαποκαλούμενη μαρξιστική κυβέρνηση – με την υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης – κυβέρνησε τη Νότια Υεμένη μετά τη βρετανική αποχώρηση το 1967 έως το 1990. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, υπήρξε μια σιιτική εξέγερση στη βόρεια Υεμένη, που οι Σαουδάραβες υποστηρίζουν ότι υποστηρίζεται από το Ιράν. Προκειμένου να πραγματοποιήσει τους στόχους της, η Σαουδική Αραβία υποστήριξε διακριτικά τις προσπάθειες ανατροπής του μαρξιστικού καθεστώτος στο Άντεν κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1970 και του 1980, συμπεριλαμβανομένης της προσφοράς μυστικής βοήθειας σε αντιφρονούντες εντός του κυβερνώντος Σοσιαλιστικού Κόμματος της Υεμένης. Επιπλέον, οι Σαουδάραβες υποστήριξαν τους Υεμενίτες που αντιτίθενται στην ενοποίηση της Υεμένης και πολέμησαν κατά ξένων εισβολέων με πόλεμο αντιπροσώπων (Stenslie, 2013).

Στη Σαουδική Αραβία, ο βασιλιάς έχει επίσημα τη συνολική ευθύνη για την εξωτερική πολιτική, αλλά στην πραγματικότητα αυτή η ευθύνη είναι κατακερματισμένη. Βασίζεται σε άτομα και την πείρα τους, επαφές και δίκτυα. Οι ισχυροί πρίγκιπες έχουν διαφορετικά – και μερικές φορές αλληλεπικαλυπτόμενα –

χαρτοφυλάκια και ο συντονισμός είναι κατά καιρούς φτωχός. Η πολιτική της χώρας για την Υεμένη το δείχνει αυτό (Stenslie, 2013).

Για δεκαετίες, ο πρίγκιπας Σουλτάν, ο εκλιπών υπουργός Άμυνας, είχε την κύρια ευθύνη για το χαρτοφυλάκιο της Υεμένης, μέχρι που πέθανε το 2011. Ίδρυσε και διηύθυνε το Ειδικό Γραφείο για τις Υποθέσεις της Υεμένης, μια μικρή επιτροπή της βασιλικής οικογένειας, η οποία καλλιέργησε ένα ευρύ δίκτυο επαφών και πληροφοριοδοτών σε Υεμένη, όλοι δωροδοκούμενοι με χρήματα από πετρέλαιο. Χιλιάδες Υεμενίτες έλαβαν υποτροφίες, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών, σεΐχηδων φυλών, θρησκευτικών ηγετών και στρατιωτικών. Στο αποκορύφωμά της, ο ετήσιος προϋπολογισμός της επιτροπής υπολογιζόταν σε 3,5 δισεκατομμύρια δολάρια, μέχρι τη στιγμή που περικόπηκε δραστικά μετά τη συμφωνία⁸ για τα σύνορα το 2000. Η Σαουδική Αραβία εκείνη την εποχή είχε οικονομικά προβλήματα και ο τότε διάδοχος, 'Αμπντ Αλλάχ, που είχε κουραστεί να χρησιμοποιούν άλλοι τα χρήματα της επιτροπής για να πλουτίσουν, προώθησε τη συνοριακή συμφωνία για περικοπή του προϋπολογισμού (Stenslie, 2013).

Ο πρίγκιπας Ναγιέφ – ο εκλιπών υπουργός Εσωτερικών – είχε επίσης βλέμμα προς την Υεμένη, με επίκεντρο την τρομοκρατία και τη διακίνηση ανθρώπων, παράνομων όπλων και ναρκωτικών πέρα από τα σύνορα. Ο γιος του και διάδοχός του ως επικεφαλής της εσωτερικής ασφάλειας, ο πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Ναγιέφ, είναι πλέον σημαντικός παίκτης – ειδικά στον πόλεμο κατά της Αλ Κάιντα στην Αραβική Χερσόνησο (AQAP) και στον χειρισμό των δευτερογενών επιπτώσεων της εξέγερσης των Χούθι. Τέλος, ο πρίγκιπας Μπαντάρ μπιν Σουλτάν, διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Πληροφοριών, είναι υπεύθυνος για την παρακολούθηση των εξελίξεων στη γειτονική χώρα. Το υπουργείο Εξωτερικών του Σαούντ Αλ Φαϊσάλ, ωστόσο, έχει λίγα να πει για την Υεμένη, γιατί για τους Σαουδάραβες η Υεμένη δεν έχει να κάνει με την εξωτερική πολιτική, αλλά με την εθνική ασφάλεια: άμυνα, τρομοκρατία και λαθρεμπόριο (Stenslie, 2013).

Σήμερα, υπάρχει ελάχιστος λόγος ανησυχίας για μια πολύ ισχυρή Υεμένη, και οι ανησυχίες της Σαουδικής Αραβίας είναι μάλλον ότι η χώρα θα είναι πολύ αδύναμη. Σε ιδιωτικές συνομιλίες οι αρχές της Σαουδικής Αραβίας εκφράζουν φόβο για πλήρη

⁸ Το 2000 υπογράφηκε η Συνθήκη της Τζέντα, η οποία οριστικοποίησε ολόκληρα τα σύνορα στην τρέχουσα θέση τους. Από το 2003, η Σαουδική Αραβία άρχισε να κατασκευάζει έναν φράχτη κατά μήκος των συνόρων, επικαλούμενη τρομοκρατικές ανησυχίες.

διάλυση του κράτους της Υεμένης και τις προκλήσεις ασφαλείας που αυτό θα συνεπάγεται για τη Σαουδική Αραβία. Οι Σαουδάραβες δεν έχουν την πολυτέλεια να έχουν ένα αποτυχημένο κράτος στα σύνορά τους. Εάν η Υεμένη γίνει μια άλλη Σομαλία, οι Σαουδάραβες ανησυχούν ότι οι ισλαμιστές μαχητές μπορεί να χρησιμοποιήσουν τη γειτονική χώρα ως ασφαλές καταφύγιο και βάση για να εξαπολύσουν ένοπλες επιθέσεις στη Σαουδική Αραβία. Εκατοντάδες Σαουδάραβες έχουν ήδη συνδεθεί με την AQAP, η οποία ιδρύθηκε το 2009, ορισμένοι σε εξέχουσες θέσεις. Μεταξύ αυτών είναι ο Σαΐντ Αλί αλ-Σεχρί, ο αναπληρωτής διοικητής της ομάδας και ο πιο καταζητούμενος άνδρας της Σαουδικής Αραβίας, και ο Ιμπραήμ Χασάν Ταλί αλ-Ασίρι, ο κατασκευαστής βομβών που συνδέεται με πολλές συνωμοσίες του AQAP. Ο πρώτος σκοτώθηκε τον Ιανουάριο του 2013 - δολοφονήθηκε από ένα αμερικανικό μη επανδρωμένο αεροσκάφος που εκτοξεύτηκε από μια ανώνυμη βάση στη Σαουδική Αραβία, σύμφωνα με δημοσιεύματα των μέσων ενημέρωσης. Τον Αύγουστο του 2009, η AQAP έστειλε έναν βομβιστή αυτοκτονίας για να σκοτώσει τον πρίγκιπα Μοχάμεντ μπιν Ναγιέφ. Η ομάδα έχει επίσης απειλήσει να επιτεθεί σε υποδομές πετρελαίου και ναυτιλιακές λωρίδες, κάτι που θα αποτελούσε άμεση απειλή για την οικονομία της Σαουδικής Αραβίας. Επιπλέον, οι Σαουδάραβες ανησυχούν ότι ο περαιτέρω κατακερματισμός της κοινωνίας της Υεμένης και η αποδυνάμωση της κρατικής εξουσίας θα διευκολύνουν τα εχθρικά κράτη να κερδίσουν επιρροή στη χώρα. Το κύριο μέλημά τους είναι το Ιράν, καθώς οι Ιρανοί πιθανότατα θα έβλεπαν ένα στρατηγικό πλεονέκτημα στο να προκαλέσουν προβλήματα στους Σαουδάραβες στην πίσω αυλή των τελευταίων, υποστηρίζοντας ομάδες όπως οι Χούθι στην επαρχία Σαάντα στη βόρεια Υεμένη. Επιπλέον, μια κατάρρευση της Υεμένης θα οδηγούσε σε αύξηση των προσφύγων που περνούν τα σύνορα προς τη Σαουδική Αραβία, σε αύξηση της εγκληματικότητας στις νότιες επαρχίες του βασιλείου, κυρίως με τη μορφή λαθρεμπορίου, και ίσως επίσης σε πειρατεία, παρόμοια με αυτή γύρω από τη Σομαλία (Stenslie, 2013).

Αν και οι Σαουδάραβες ανησυχούν προφανώς για την κατάρρευση του κράτους στην Υεμένη, ανησυχούν επίσης ότι η επιρροή τους στη γειτονική χώρα μπορεί να μειωθεί ως αποτέλεσμα δύο παράλληλων εξελίξεων. Πρώτον, η Σαουδική Αραβία έχει κολλήσει στις παλιές, παραδοσιακές ελίτ των οποίων η ισχύς κλονίστηκε από την Αραβική Άνοιξη. Οι Σαουδάραβες ήλπιζαν μέχρι τέλους ότι θα μπορούσαν να σώσουν τον Πρόεδρο Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ, τον ισχυρό άνδρα της Υεμένης επί 33

χρόνια. Το 2010, ο βασιλιάς Αμπντ Αλλάχ παρέδωσε στον Σάλεχ 700 εκατομμύρια δολάρια και τον Σεπτέμβριο του 2011 εξόργισε πολλούς Υεμενίτες επιτρέποντας στον πρόεδρο να επιστρέψει στην Υεμένη, αφού νοσηλεύτηκε για τρεις μήνες στο Ριάντ. Πριν από αυτό, εξαφανίστηκαν επίσης δύο άλλα άτομα που ήταν πολύ σημαντικά στις σχέσεις της Σαουδικής Αραβίας - Υεμένης: ο Μεγάλος Σάιχ Αμπντ Αλλάχ αλ-Αχμάρ, ο πιο ισχυρός ηγέτης της φυλής της Υεμένης, επικεφαλής της Χεζμπ αλ-Ισλάχ και ένας "Σαουδάραβας", που πέθανε στο 2007, και τον πρίγκιπα Σουλτάν, ο οποίος πέθανε το 2011. Με τον θάνατο του τελευταίου, οι Σαουδάραβες έχασαν τόσο πολύτιμες γνώσεις για την Υεμένη όσο και επαφές στη χώρα. Οι Σαουδάραβες ήξεραν πώς να αντιμετωπίσουν τον στρατό της Υεμένης, τους ηγέτες των φυλών και τη Χεζμπ αλ Ισλάχ, αλλά όχι τους ανθρώπους που κινητοποιήθηκαν στους δρόμους (Stenslie, 2013).

Δεύτερον, επειδή η επιρροή των Ιρανών στη Συρία έχει περιορισθεί, είναι εύλογο να πιστεύουμε ότι στοχεύουν να κερδίσουν περισσότερο έδαφος στην Υεμένη. Πολλοί Υεμενίτες δεν εμπιστεύονται τους Σαουδάραβες λόγω του χειρισμού τους στην εξέγερση. Το Ριάντ θεωρήθηκε ότι εργαζόταν μόνο για τη δημιουργία ενός νέου συμπαθητικού καθεστώτος στη Σαναά. Έτσι, υπάρχουν πολλές ομάδες στη χώρα που θα δέχονταν τη βοήθεια του Ιράν με ανοιχτές αγκάλες, αλλά χωρίς να υποστηρίζουν τους περιφερειακούς στόχους του Ιράν. Προφανώς, το Ιράν και οι Χούθι συνάπτουν συνεργασίες με αριστερούς και φιλελεύθερους που είναι επιφυλακτικοί για τη δύναμη που θα μπορούσαν να αποκτήσουν οι σουνίτες ισλαμιστές στη μετά τον Σάλεχ Υεμένη. Αυτοί οι δεσμοί δημοσιοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια συνεδρίων και εργαστηρίων που πραγματοποίησαν Ιρανοί αξιωματούχοι με πολιτικούς παράγοντες της Υεμένης εντός και εκτός Υεμένης (Stenslie, 2013).

Δεδομένων των άκρως καταστροφικών συνεπειών ενός αποτυχημένου κράτους στα σύνορά του, τώρα ο στόχος της Σαουδικής Αραβίας είναι μια σταθερή και όχι μια αδύναμη Υεμένη. Μετά την πτώση του Σάλεχ, πρόθυμοι να ανακτήσουν την επιρροή τους στην Υεμένη, οι Σαουδάραβες επανέλαβαν και ενίσχυσαν τις πληρωμές των επιδομάτων που είχαν σταματήσει για σύντομο χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων την άνοιξη του 2011. Αυτές οι πληρωμές πιθανότατα τώρα επιβλέπονται από τον νέο υπουργό άμυνας, πρίγκιπα διάδοχο Σαλμάν. Εξάλλου, στη συνάντηση των Φίλων της Υεμένης το Μάιο του 2012, η Σαουδική Αραβία υποσχέθηκε βοήθεια 3,25 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο φτωχό γείτονά της, αλλά

δεν παρουσίασε τα σχέδιά της για τα ταμεία. Το Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, σε μια άλλη συνάντηση χορηγών, το βασίλειο υποσχέθηκε να καταθέσει 1 δισεκατομμύριο δολάρια στην κεντρική τράπεζα της Υεμένης για να στηρίξει το νόμισμά της (Stenslie, 2013).

Ο διάδοχος του Σάλεχ, Αμπντ Ραμπού Μανσούρ Χαντί, ήταν μέχρι στιγμής μια καλή επιλογή για τους Σαουδάραβες. Ο Χαντί – ο οποίος πραγματοποίησε την πρώτη του κρατική επίσκεψη στο βασίλειο τον Μάρτιο του 2012 – έχει περιορίσει τις λαϊκές διαμαρτυρίες και κατέστειλε με επιτυχία την AQAP. Ανεξάρτητα από την αποχώρηση του Σάλεχ, η οικογένειά του εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο στη στρατιωτική συνεργασία με τη Σαουδική Αραβία και τις ΗΠΑ. Ο γιος του Αχμέντ ελέγχει τη Ρεπουμπλικανική Φρουρά, ενώ ένας άλλος συγγενής του, ο Αλί Μοχσέν αλ-Αχμάρ, είναι διοικητής της Πρώτης Τεθωρακισμένης Μεραρχίας. Μια άλλη ελίτ οικογένεια, η οικογένεια αλ-Αχμάρ, δείχνει επίσης προθυμία να έχει καλές σχέσεις με τη Σαουδική Αραβία και διατήρησε την κατάπαυση του πυρός σύμφωνα με τις επιθυμίες της Σαουδικής Αραβίας κατά τη διάρκεια των σκληρών μαχών το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2011. Εκτός από την καλλιέργεια σχέσεων με καθιερωμένες ελίτ, οι Σαουδάραβες επιδιώκουν διάλογο με νέες ομάδες, πιθανώς και με τους Χούθι. Αυτό μπορεί να δυσκολέψει το Ιράν να κερδίσει έδαφος και είναι μια πολύ πιο εποικοδομητική προσέγγιση από την ανεπιτυχή στρατιωτική επίθεση που εξαπέλυσε η Σαουδική Αραβία εναντίον των ανταρτών Χούθι τον Νοέμβριο του 2009, την πρώτη φορά που το βασίλειο επενέβη άμεσα και όχι μέσω αντιπροσώπου. Η Υεμένη θα εξαρτάται όλο και περισσότερο από εξωτερική βοήθεια τα επόμενα χρόνια. Αυτό θα έδινε στη Σαουδική Αραβία, ως τον μεγαλύτερο πάροχο αναπτυξιακής βοήθειας, αυξημένη επιρροή στον τρόπο σχεδιασμού των πολιτικών στην Υεμένη και σε ποιους τομείς θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα. Το τελευταίο συνεπάγεται συνεχή εστίαση στον αμυντικό τομέα. Αναμένεται μια στρατιωτική αναδιάρθρωση και όσοι θα εισαχθούν στις νέες θέσεις θα χρειαστούν μια καλή σχέση συνεργασίας, τόσο με τη Σαουδική Αραβία όσο και με τις ΗΠΑ (Stenslie, 2013).

3.2.3. Ιράν

Κάνοντας μία ανασκόπηση των δεσμών του Ιράν με τους Χούθι, υπάρχουν περιορισμένες αποδείξεις ότι η Τεχεράνη τους έχει παράσχει υλική υποστήριξη. Παρόλα αυτά, η συσσώρευση ανέκδοτων αναφορών και περιστασιακών

αποδεικτικών στοιχείων, σε συνδυασμό με το έργο της ομάδας εμπειρογνομόνων του ΟΗΕ, υποστηρίζουν την εκτίμηση ότι το Ιράν άρχισε να παρέχει στους Χούθι πολύ περιορισμένα στρατιωτικά και οικονομικά ποσά υποστήριξης κάποια στιγμή το 2009 και πιθανώς έχει αυξήσει αυτή τη βοήθεια τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά το 2014. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την ακριβή φύση της εκκολαπτόμενης σχέσης του Ιράν με τους Χούθι, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, η υποστήριξή τους παραμένει περιορισμένη και απίθανο να κερδίσει το Ιράν περισσότερο από οριακή επιρροή. Δεν υπάρχουν στοιχεία, ειδικότερα, που να υποδηλώνουν ότι οι Χούθι έχουν εξαρτηθεί από την ιρανική βοήθεια ή ότι με οποιοδήποτε τρόπο υπάγονται στην εξουσία της Τεχεράνης (JUNEAU, 2016).

Την περίοδο μετά το 2014, το Ιράν άρχισε επίσης να είναι πιο ανοιχτό για τον ρόλο του στην Υεμένη. Ο πρόεδρος Χασάν Ροχανί, για παράδειγμα, περιέγραψε την κατάληψη της Σαναά από τους Χούθι το 2014, ως «λαμπρή και ηχηρή νίκη», ένα σχόλιο που θα ήταν απίθανο να έκανε ένας Ιρανός αξιωματούχος στο παρελθόν. Στη συνέχεια, τον Φεβρουάριο του 2015, ο αναπληρωτής υπουργός Εξωτερικών του Ιράν υποσχέθηκε δημόσια πολιτική υποστήριξη για τους Χούθι και για την ενότητα της Υεμένης και ανέφερε ότι οι Χούθι «έχουν κάνει σημαντικά βήματα για να αποκαταστήσουν την εσωτερική ειρήνη και σταθερότητα». Αμέσως μετά, τον Μάρτιο, αντιπροσωπεία αξιωματούχων των Χούθι, που επέστρεψαν από την Τεχεράνη, ανακοίνωσαν ότι το Ιράν είχε υποσχεθεί να παρέχει στην Υεμένη πακέτο οικονομικής στήριξης, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας για την επέκταση των λιμανιών της Υεμένης και την κατασκευή σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, καθώς και προμήθειες πετρελαίου ενός έτους. Ιράν και Χούθι ανακοίνωσαν επίσης, τον Μάρτιο του 2015, την καθιέρωση δύο καθημερινών πτήσεων μεταξύ Τεχεράνης και Σαναά. Ωστόσο, σύντομα μετά, η δυσκολία της ουσιαστικής εφαρμογής των δεσμεύσεων συνεργασίας, απεικονίστηκε έντονα όταν το αεροδρόμιο της Σαναά έκλεισε λόγω του πολέμου, εμποδίζοντας την εισαγωγή των πτήσεων. Το Ιράν ωστόσο, αρνείται σταθερά ότι παρέχει όπλα στους Χούθι. Στις 31 Μαρτίου 2015, για παράδειγμα, η εκπρόσωπος του υπουργείου Εξωτερικών Μάρζι Αφχάμ είπε ότι «οι ισχυρισμοί για την αποστολή όπλων από την Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν προς την Υεμένη είναι εντελώς κατασκευασμένοι και σκέτα ψέματα» (JUNEAU, 2016).

Στις 19 Νοεμβρίου 2019, ο Ιμπραήμ Μοχάμεντ αλ-Νταϊλάμι, ένας εξέχων αξιωματούχος των Χούθι, πιστοποιήθηκε ως Πρέσβης της Υεμένης στο Ιράν. Ο

διορισμός του Αλ-Νταϊλάμι ήταν μια συμβολική νίκη για το κίνημα των Χούθι, το οποίο είχε την ιρανική διπλωματική αναγνώριση από το 2015. Εν τω μεταξύ, η ευθυγραμμισμένη με τη Σαουδική Αραβία κυβέρνηση του Προέδρου Αμπντράμπου Μανσούρ Χαντί, αναμενόμενα χλεύασε τον διορισμό του αλ-Νταϊλάμι. Σε επίσημη δήλωση, η κυβέρνηση Χαντί κατηγόρησε το Ιράν για παραβίαση του διεθνούς δικαίου, καθώς το ψήφισμα 2216 του ΣΑΗΕ υπογραμμίζει ρητά την παρανομία του πραξικοπήματος των Χούθι του 2014 (Ramani, 2019).

Η πιστοποίηση από το Ιράν στον πρεσβευτή της Υεμένης, που ευθυγραμμίζεται με τους Χούθι, συμπίπτει με την εντατικοποίηση του διαλόγου μεταξύ της Σαουδικής Αραβίας και των Χούθι για τον τερματισμό του πολέμου στην Υεμένη. Ακόμη περισσότερο, αντανakλά την ανησυχία της Τεχεράνης για την πορεία της ειρηνευτικής διαδικασίας στην Υεμένη. Το Ιράν αποκάλυψε πρόσθετη ανησυχία για τον ηγετικό ρόλο της Σαουδικής Αραβίας στην ειρηνευτική διαδικασία της Υεμένης στις 6 Νοεμβρίου 2019, όταν η Τεχεράνη καταδίκασε τη Συμφωνία του Ριάντ μεταξύ της κυβέρνησης Χαντί και του Νότιου Μεταβατικού Συμβουλίου (STC), ως συμφωνία που προωθεί τη «σαουδική κατοχή της Υεμένης». Αυτή η καταδίκη απομόνωσε το Ιράν από τη διεθνή κοινότητα, η οποία χαιρέτισε σε μεγάλο βαθμό τη Συμφωνία του Ριάντ ως ένα βήμα προς την ειρήνη και υπογράμμισε τον παρεμποδιστικό ρόλο του Ιράν στην Υεμένη (Ramani, 2019).

Η επιθυμία του Ιράν να συγκρατήσει τη γεωπολιτική επιρροή της Σαουδικής Αραβίας εξηγεί την αντίφαση μεταξύ των επικρίσεών του για την δοκιμαστική ειρηνευτική διαδικασία της Υεμένης και της μακροχρόνιας αντίθεσης της Τεχεράνης στη στρατιωτική επέμβαση στην Υεμένη υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας. Ιρανοί αξιωματούχοι θεωρούν τον πόλεμο στην Υεμένη ως σύνορο του σαουδαραβικού επεκτατισμού. Βλέπουν μια μονομερή απόσυρση της Σαουδικής Αραβίας, με αιχμή του δόρατος τις τριβές εντός του συνασπισμού, ως προτιμότερο σενάριο από μια ειρηνευτική διευθέτηση υπό την ηγεσία του Ριάντ. Καθώς η Συμφωνία του Ριάντ, έχει αμβλύνει τις εντάσεις εντός του συνασπισμού, το Ιράν θεωρεί τη στρατιωτική του συμμαχία με τους Χούθι ως έναν τρόπο χαμηλού κόστους και υψηλών επιπτώσεων για να ανταποδώσει την πίεση στη Σαουδική Αραβία. Επιθυμεί να διατηρήσει αυτόν τον μοχλό όσο το δυνατόν περισσότερο (Ramani, 2019).

Το Ιράν ανησυχεί επίσης ότι μια ειρηνευτική διευθέτηση με τη μεσολάβηση της

Σαουδικής Αραβίας θα θεσμοθετήσει την εξουσία του Χαντί. Τα ιρανικά μέσα ενημέρωσης περιγράφουν συνήθως τον Χαντί ως «φυγόδικο και απερχόμενο πρόεδρο». Προηγουμένως, η Τεχεράνη υποστήριξε το σχέδιο του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζον Κέρι τον Αύγουστο του 2016, υπό την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή του θα οδηγούσε στην παραίτηση του Χαντί. Σε απάντηση στις προσπάθειες της Σαουδικής Αραβίας να στηρίξει τη νομιμότητα του Χαντί, το Ιράν έχει επισημοποιήσει την υποστήριξή του στους Χούθι. Κατά τη συνάντησή του με τον επικεφαλής διπλωμάτη των Χούθι, Μοχάμεντ Αμπντουλσαλάμ τον Αύγουστο, ο Ανώτατος Ηγέτης του Ιράν, Αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ, δήλωσε ότι η «αντίσταση των πιστών ανδρών και γυναικών της Υεμένης» θα δημιουργήσει μια «ισχυρή κυβέρνηση» (Ramani, 2019).

Η επιθυμία του Ιράν να αποτρέψει μια ειρηνευτική διευθέτηση με τους όρους της Σαουδικής Αραβίας, αντανakλάται επίσης στις επικρίσεις του για τις διαπραγματεύσεις που υποστηρίζονται από τον ΟΗΕ, υπό την προεδρία του Βρετανού διπλωμάτη και ειδικού απεσταλμένου Μάρτιν Γκρίφιθς. Η συνεχής προσήλωση του ΟΗΕ στο ψήφισμα 2216 του ΣΑΗΕ, το οποίο κατηγορεί τους Χούθι για την υποκίνηση του εμφυλίου πολέμου στην Υεμένη, είναι ιδιαίτερα ανησυχητική για τους ιρανούς πολιτικούς. Εξέχοντα μέλη της ιρανικής κοινότητας εξωτερικής πολιτικής, όπως ο πρώην πρεσβευτής του Ιράν στον Λίβανο Γκαζανφάρ Ροκναμπάντι, ισχυρίζονται ότι το ψήφισμα 2216 του ΣΑΗΕ είναι αδικαιολόγητα λοξό υπέρ των συμφερόντων της Σαουδικής Αραβίας και εμποδίζει τις επικρίσεις για τη στρατιωτική συμπεριφορά της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη. Τα ιρανικά μέσα ενημέρωσης υποστήριξαν επίσης ότι, ο ΟΗΕ τείνει να υποβαθμίσει τις απώλειες αμάχων στην Υεμένη από τη Σαουδική Αραβία. Αυτά τα μέσα υποστηρίζουν περαιτέρω ότι ο ΟΗΕ τονίζει αδικαιολόγητα τις εποικοδομητικές πτυχές της πολιτικής της Σαουδικής Αραβίας στην Υεμένη (Ramani, 2019).

Η θέληση του Ιράν να αποτρέψει τη Σαουδική Αραβία να θέσει μονομερώς τους όρους της ειρηνευτικής διαδικασίας είναι σαφής. Ωστόσο, η ιστορία της περιορισμένης μόχλευσης της Τεχεράνης στην Υεμένη και η αδυναμία επενδύσεων στη διαδικασία οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας, εμποδίζουν την ικανότητά της να προστατεύει τα συμφέροντά της στην Υεμένη. Για να ξεπεράσει αυτές τις ελλείψεις, το Ιράν προσφέρει διπλωματική βοήθεια για να αντιμετωπίσει την αρνητική προσοχή γύρω από την υποστήριξή του προς τους Χούθι και να

διασφαλίσει ότι η παρουσία του στην Υεμένη θα κερδίσει κάποια διεθνή αποδοχή. Στις 16 Οκτωβρίου, ο πρόεδρος του ιρανικού κοινοβουλίου Αλί Λαριτζάνι ανακοίνωσε την πρόθεση του Ιράν να μεσολαβήσει στην Υεμένη, εάν η Σαουδική Αραβία αποδεχτεί μια πολιτική λύση. Ιρανοί διπλωμάτες τόνισαν επίσης την αρχική τους επιφυλακτικότητα σχετικά με την επίθεση των Χούθι στη Sana'a , και τόνισαν το σχέδιο τεσσάρων σημείων της Τεχεράνης για μια πολιτική λύση. Αυτό το σχέδιο, το οποίο υπέβαλε ο Ιρανός υπουργός Εξωτερικών Τζαβάντ Ζαρίφ στον ΟΗΕ τον Απρίλιο του 2015, ζητά τον τερματισμό των αεροπορικών επιδρομών της Σαουδικής Αραβίας, την ανεμπόδιστη παράδοση ανθρωπιστικής βοήθειας στον λαό της Υεμένης και μια διαδικασία εθνικής συμφιλίωσης. Αυτές οι διπλωματικές χειρονομίες μεταφέρουν τις επιθυμίες του Ιράν να εμφανιστεί ως εποικοδομητικός παίκτης τη στιγμή που οι πολιτικοί των ΗΠΑ έχουν περιγράψει την Τεχεράνη ως τον κύριο παράγοντα της αστάθειας της Υεμένης (Ramani, 2019).

Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι οι προσπάθειες του Ιράν αύξησαν το κύρος του ως διπλωματικού διαιτητή στην Ευρώπη και στη Ρωσία. Στις αρχές του 2018, Ιρανοί αξιωματούχοι πραγματοποίησαν μια σειρά συνομιλιών με ομολόγους τους από τη Γερμανία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, σχετικά με την κατάπαυση του πυρός στην Υεμένη. Οι Ευρωπαίοι συμμετέχοντες επαίνεσαν αυτές τις διαπραγματεύσεις. Τον Αύγουστο του 2019, εκπρόσωποι από αυτές τις τρεις ευρωπαϊκές χώρες και την Ιταλία επισκέφθηκαν την Τεχεράνη για να συζητήσουν τη διαδικασία επίλυσης των συγκρούσεων. Η συνάντηση επέτρεψε στο Ιράν να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης και του κινήματος των Χούθι, καθώς παρευρέθηκαν και εκπρόσωποι των Χούθι (Ramani, 2019).

Προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ Ρωσίας και Ιράν στην Υεμένη, ο ειδικός βοηθός του Υπουργού Εξωτερικών του Ιράν Χοσεΐν Τζαμπέρι Ανσάρι ταξίδεψε στη Μόσχα τον Οκτώβριο του 2018 για να συζητήσει συμπληρωματικές προσεγγίσεις στη διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων. Μετά το ταξίδι του Ανσάρι, ακολούθησαν τακτικές διαβουλεύσεις μεταξύ Ρώσων και Ιρανών αξιωματούχων για τα γεγονότα στην Υεμένη. Η Ρωσία επέδειξε την αλληλεγγύη της προς το Ιράν, μπλοκάροντας το προσχέδιο ψηφίσματος του ΟΗΕ του Δεκεμβρίου 2018, που καταδίκασε την υποστήριξη της Τεχεράνης στους Χούθι. Η Ρωσία δεν επιθυμεί να νομιμοποιήσει τον έλεγχο των Χούθι στη βόρεια Υεμένη και επίσης συνεργάζεται τακτικά με τη Σαουδική Αραβία για την επίλυση των συγκρούσεων στην

Υεμένη. Ωστόσο, οι Ιρανοί αξιωματούχοι βλέπουν θετικά την προθυμία της Μόσχας να εμπλέξει την Τεχεράνη ως εποικοδομητικό παράγοντα στην Υεμένη (Ramani, 2019).

Στην προσπάθεια για περαιτέρω αύξηση της επιρροής του στη διπλωματική διαδικασία, υπήρχε σημαντική ανησυχία στις ΗΠΑ και στην περιοχή του Κόλπου ότι το Ιράν θα ενθάρρυνε τον επεκτατισμό των Χούθι στη νότια Υεμένη. Αυτές οι ανησυχίες έχουν αποδειχθεί μέχρι στιγμής αβάσιμες. Η ζώνη επιρροής των Χούθι παραμένει περιορισμένη στη Σαναά και τα προπύργια της στη βόρεια Υεμένη. Καθώς η κατάληψη της εξουσίας από τους Χούθι στο Άντεν είναι εξαιρετικά μη ρεαλιστική, οι Ιρανοί πολιτικοί θεωρούν τώρα μια συμφωνία κατανομής της εξουσίας ως την πιο αποτελεσματική στρατηγική για τη διατήρηση της παρουσίας στην Υεμένη (Ramani, 2019).

Οι Ιρανοί πολιτικοί έχουν θέσει ανεπίσημα δύο όρους για μια αποδεκτή συμφωνία κατανομής της εξουσίας στην Υεμένη. Πρώτον, το Ιράν απαιτεί τη συμπερίληψη των Χούθι, είτε ως επίσημο μέλος του κυβερνητικού συνασπισμού της Υεμένης είτε ως ισχυρή στρατιωτική δύναμη που λειτουργεί εκτός κρατικών θεσμών. Δεύτερον, το Ιράν αντιτίθεται σε οποιαδήποτε συμφωνία που αλλάζει ριζικά τη συνταγματική δομή της Υεμένης ή οδηγεί στη διχοτόμηση της χώρας. Αφού η Νότιο Μεταβατικό Συμβούλιο [Southern Transitional Council (STC)] ανέλαβε τον έλεγχο του Άντεν στις 10 Αυγούστου, το Ιρανικό υπουργείο Εξωτερικών κατηγορήσε τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ότι σχεδιάζουν να «διαιρέσουν και να διαλύσουν» την Υεμένη και τόνισαν την υποστήριξη του Ιράν για μια «ενωμένη Υεμένη». Η υποστήριξη του Ιράν για την ενότητα της Υεμένης δεν αποκλείει τον διάλογο με το STC, καθώς Ιρανοί αξιωματούχοι θεωρούν την υποστήριξη της Νότιας Υεμένης στην Ιρανική Επανάσταση του 1979 και την αλληλεγγύη με το Ιράν κατά τον πόλεμο με το Ιράκ το 1980-88, ως προηγούμενα για μελλοντική συνεργασία. Παρά το υπάρχον υπόβαθρο, ο διάλογος STC-Ιράν είναι απίθανο να κερδίσει έδαφος, εκτός εάν το STC συμφωνήσει να αποκλιμακώσει τις εντάσεις με τους Χούθι και αποδεχτεί την αυτονομία, αντί της ανεξαρτησίας, για τη νότια Υεμένη (Ramani, 2019).

Προκειμένου να διατηρήσει τα συμφέροντά του στην Υεμένη, το Ιράν σκιαγραφεί ένα συνεκτικό όραμα για το πολιτικό μέλλον της Υεμένης και επιδιώκει να εδραιωθεί ως απαραίτητος διπλωματικός ενδιαφερόμενος στην Υεμένη. Καθώς προχωρούν οι διαπραγματεύσεις Σαουδικής Αραβίας-Χούθι, το Ιράν πιθανότατα θα συνεχίσει να

ενεργεί ως αντισταθμιστική δύναμη ενάντια σε αυτές τις συνομιλίες και θα υποστηρίξει τη δημιουργία ενός πολυμερούς σχήματος που θα ανταποκρίνεται στα συμφέροντά του στην Υεμένη (Ramani, 2019).

3.2.4. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (ΗΑΕ)

Τον Μάρτιο του 2015, όταν η Σαουδική Αραβία ανακοίνωσε την έναρξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Υεμένη, ο Αντέλ αλ Τζουμπέιρ, τότε πρεσβευτής της Σαουδικής Αραβίας στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατέστησε σαφές ότι το βασίλειο δεν πήγαινε μόνο του στην Υεμένη, δηλώνοντας από την Ουάσιγκτον ότι: «Έχουμε έναν συνασπισμό με περισσότερες από 10 χώρες που θα συμμετάσχουν σε αυτές τις επιχειρήσεις» (Johnsen, 2022).

Πολύ γρήγορα, ωστόσο, έγινε σαφές ότι ενώ μεγάλο μέρος του συνασπισμού προσέφερε μόνο συμβολική υποστήριξη, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα ήταν πλήρης εταίρος στον πόλεμο της Σαουδικής Αραβίας. Αλλά η Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ, όπως διαφαίνεται, είχαν πολύ διαφορετικούς στόχους στην Υεμένη. Η Σαουδική Αραβία είχε έναν ενιαίο, πρωταρχικό στόχο: να απωθήσει τους Χούθι από τη Σαναά, να αποκαταστήσει τον Πρόεδρο Αμπντ Ράμπου Μανσούρ Χαντί στην εξουσία και να αποτρέψει την άνοδο μιας ομάδας που μοιάζει με τη Χεζμπολάχ, με ισχυρούς δεσμούς με το Ιράν, στα νότια σύνορά της (Johnsen, 2022).

Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, από την άλλη πλευρά, είχαν τρεις διακριτούς στόχους στην Υεμένη, καθένας από τους οποίους εντάχθηκε στην ευρύτερη περιφερειακή στρατηγική του. Πρώτον, ήθελε να είναι καλός σύμμαχος και συνεργάτης. Αυτό συνέβη προφανώς με τη Σαουδική Αραβία, η οποία ζήτησε τη στρατιωτική της βοήθεια για την καταπολέμηση των Χούθι. Αλλά τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα βοήθησαν επίσης τις Ηνωμένες Πολιτείες - την άλλη σημαντική χώρα για την εξωτερική πολιτική των Εμιράτων - ενεργώντας στο έδαφος της Υεμένης και καταπολεμώντας την Αλ Κάιντα και το Ισλαμικό Κράτος στο Ιράκ και το Λεβάντε⁹. Δεύτερον, τα ΗΑΕ ήθελαν να αποδυναμώσουν τη Μουσουλμανική

⁹ Ο Λεβάντες (από την ιταλική λέξη Levante, που σημαίνει Ανατολή) είναι ανακριβής γεωγραφικός όρος που αναφέρεται ιστορικά σε μια μεγάλη περιοχή της Μέσης Ανατολής νότια της οροσειράς του Ταύρου, και ορίζεται δυτικά από τη Μεσόγειο, νότια από την Αραβική Έρημο και ανατολικά από την Άνω Μεσοποταμία. Στην ελληνική βιβλιογραφία δεν έχει επικρατήσει. Αντ' αυτού η περιοχή δηλώνεται συχνότερα με τον όρο Ανατολική Μεσόγειος, με το μειονέκτημα ότι η Ανατολική Μεσόγειος δηλώνει καταρχήν θαλάσσιο χώρο, ενώ ο Λεβάντες χερσαίο. Σήμερα ο όρος Λεβάντες

Αδελφότητα σε όλη τη Μέση Ανατολή, που για την Υεμένη αυτό αφορούσε κυρίως στο Κόμμα Ισλάχ. Τρίτον, αποτελώντας μέρος της στρατηγικής τους να παρουσιάζονται ως εμπορικός και εφοδιαστικός κόμβος, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έχουν δώσει προτεραιότητα σε στρατηγικές ακτογραμμές και ναυτιλιακές λωρίδες σε όλη την περιοχή. Η Υεμένη, φυσικά, βρίσκεται στη γωνία της Αραβικής Χερσονήσου και βρίσκεται κατά μήκος των βασικών ναυτιλιακών λωρίδων της Ερυθράς Θάλασσας. Οι ενέργειες των Εμιράτων στην Υεμένη από το 2015 μπορούν να κατανοηθούν καλύτερα μέσα από το πρίσμα αυτών των τριών στρατηγικών στόχων (Johnsen, 2022).

Λίγο αφότου η Σαουδική Αραβία ανακοίνωσε την έναρξη της επέμβασής της στην Υεμένη τον Μάρτιο του 2015, τα ΗΑΕ εισήγαγαν έναν αριθμό στρατευμάτων στο Άντεν και, μαζί με τοπικούς συμμάχους, απώθησαν τους Χούθι από τη νότια πόλη-λιμάνι τον Ιούλιο. Αλλά η αντεπίθεση για την εκδίωξη των Χούθι από τη Σαναά, σύντομα τελείωσε εκατοντάδες μίλια μακριά από τον στόχο της (Johnsen, 2022).

Τον Απρίλιο του 2016, την παραμονή των ειρηνευτικών συνομιλιών στο Κουβέιτ, ο Χαντί απομάκρυνε τον Χαλέντ Μπαχά από αντιπρόεδρό του. Η κίνηση του Χαντί ήταν πιθανότατα μια προσπάθεια αυτοσυντήρησης, καθώς ο πρώην «προσωρινός» πρόεδρος ανησυχούσε ότι θα μπορούσε να απομακρυνθεί από τα καθήκοντά του στο πλαίσιο μιας ειρηνευτικής συμφωνίας. Για να αποφύγει αυτή την αντιληπτή μοίρα, ο Χαντί ονόμασε τον Αλί Μοχσέν αλ-Αχμάρ - έναν άνθρωπο για τον οποίο πολλοί στη Δύση ανησυχούσαν λόγω των δεσμών του με τους τζιχαντιστές - ως νέο αντιπρόεδρό του. Ο Χαντί στοιχημάτιζε ουσιαστικά ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες και τα Ηνωμένα Έθνη προτιμούσαν να τον αφήσουν στην εξουσία παρά να κολλήσουν με τον Αλί Μοχσέν (Johnsen, 2022).

Αλλά το παιχνίδι αυτοπροστασίας του Χαντί αποξένωσε τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, τα οποία ήταν κοντά στον Μπαχά και δεν εμπιστεύονταν τον Αλί Μοχσέν, λόγω των δεσμών του με το Ισλάχ και τη Μουσουλμανική Αδελφότητα. Για να αντισταθμίσει την άνοδο του Ισλάχ, τα ΗΑΕ άρχισαν να σχηματίζουν και να χρηματοδοτούν τοπικές πολιτοφυλακές, όπως οι Δυνάμεις της Ζώνης Ασφαλείας και

χρησιμοποιείται χαρακτηριστικά από τους αρχαιολόγους και τους ιστορικούς για να δηλώσει την προϊστορία και την αρχαία και μεσαιωνική ιστορία της περιοχής, όπως κατά την συζήτηση των Σταυροφοριών. Ο όρος υιοθετείται επίσης περιστασιακά για να αναφερθεί στα σύγχρονα ή πρόσφατα γεγονότα, τους λαούς, τα κράτη, ή τα μέρη των κρατών στην ίδια περιοχή, δηλαδή Κύπρο, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανο, Συρία, Παλαιστινιακά εδάφη και επαρχία Χατάι της Τουρκίας.

οι Ελίτ Δυνάμεις Χαντράμι, που δρούσαν εκτός της διοίκησης και του ελέγχου της Υεμένης. Οι περισσότερες από αυτές τις μονάδες, οι οποίες περιλάμβαναν επίσης τις Ταξιαρχίες Υποστήριξης και Εφεδρείας, τις Ελίτ Δυνάμεις «Shabwani» και τις Ταξιαρχίες «Giants», ήταν τοποθετημένες κατά μήκος των ακτών της Υεμένης (Johnsen, 2022).

Αυτό επέτρεψε στα ΗΑΕ να προωθήσουν δύο από τους στόχους τους ταυτόχρονα. Πρώτον, έδωσε στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα τον έλεγχο των τοπικών ένοπλων ομάδων, τις οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να αντιμετωπίσουν και να απομονώσουν το Ισλάχ. Δεύτερον, τοποθετώντας τις περισσότερες από αυτές τις ομάδες κατά μήκος της ακτής της Υεμένης, με τις βάσεις και τα λιμάνια των ΗΑΕ στο Κέρας της Αφρικής, τα ΗΑΕ μπόρεσαν να προστατεύσουν τις ναυτιλιακές λωρίδες της Ερυθράς Θάλασσας και τη δική τους περιφερειακή στρατηγική (Johnsen, 2022).

Το 2017, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα υποστήριξαν μια ομάδα απολυμένων αξιωματούχων του Χαντί που σχημάτισαν το, υπέρ της απόσχισης Νότιο Μεταβατικό Συμβούλιο [Southern Transitional Council (STC)]. Ορισμένες από τις προϋπάρχουσες πολιτοφυλακές αντιπροσώπων των ΗΑΕ, ιδιαίτερα οι Δυνάμεις της Ζώνης Ασφαλείας και οι Ταξιαρχίες Υποστήριξης και Εφεδρείας, έδρασαν ως μόνιμος στρατός του STC, φέροντας σημαίες του Νότου και, κατά καιρούς, έρχονται σε σύγκρουση με δυνάμεις υπέρ του Χαντί (Johnsen, 2022).

Αλλά το STC κατέστησε σαφές ότι το πρόβλημά του δεν ήταν με τον ίδιο τον Χαντί, αλλά μάλλον με την κυβέρνησή του που κλίνει προς το Ισλάχ. Για παράδειγμα, ο διευθυντής του προεδρικού γραφείου του Χαντί, Αμπντουλάχ αλ-Αλίμι, ήταν μέλος του Ισλάχ, ο οποίος ήλεγχε τη ροή των εγγράφων προς τον πρόεδρο και, ως εκ τούτου, μπορούσε να μεροληπτήσει σε προαγωγές εντός της κυβέρνησης και του στρατού (Johnsen, 2022).

Μέχρι το 2019, τρία πράγματα ενώθηκαν για να αναγκάσουν μια μεγάλη αποχώρηση των ΗΑΕ στην Υεμένη. Πρώτον, σε αντίθεση με τη Σαουδική Αραβία, η οποία είχε σχετικά λίγα χερσαία στρατεύματα στη μάχη στην Υεμένη, τα ΗΑΕ (ιδιαίτερα ορισμένα από τα «μικρότερα και φτωχότερα εμιράτα» της χώρας) είχαν υποστεί δυσανάλογα υψηλό αριθμό απωλειών που ήταν όλο και πιο δύσκολο να δικαιολογηθούν στο εσωτερικό. Δεύτερον, παρόλο που η Σαουδική Αραβία

επωμίστηκε το μεγαλύτερο κόστος της φήμης του πολέμου στη Δύση, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα δυσκολεύονταν να δικαιολογήσουν την παρουσία τους στη χώρα, ιδιαίτερα μέσα σε ένα έντονο κλίμα καταγγελιών για βασανιστήρια, δολοφονίες και εξαναγκαστικές εξαφανίσεις. Τέλος, και ίσως το πιο σημαντικό, μετά από τρία χρόνια εκπαίδευσης τοπικών δυνάμεων αντιπροσώπων, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θα μπορούσαν να αποσύρουν τα περισσότερα από τα στρατεύματά τους από την Υεμένη και να διατηρήσουν ακόμη σημαντικό βαθμό επιρροής στη χώρα. Άλλωστε, ο υπουργός Επικρατείας των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων Ανουάρ Γκαργκάς ήταν σαφής ως προς το ότι, τα ΗΑΕ «δεν εγκαταλείπουν την Υεμένη. Ενώ θα λειτουργούμε διαφορετικά, η στρατιωτική μας παρουσία θα παραμείνει». Ακόμη, υπάρχει σαφής συνειδητοποίηση στο Άμπου Ντάμπι ότι η τρέχουσα προσέγγιση είναι αναποτελεσματική, ότι η εκστρατεία στην Υεμένη είχε σοβαρό κόστος για τη φήμη της χώρας και ότι το τρέχον περιβάλλον απαιτούσε μια πολιτική στρατηγική και όχι νέες στρατιωτικές τακτικές (Johnsen, 2022).

Στα τέλη του 2021 και στις αρχές του 2022, οι δυνάμεις των Χούθι κατάφεραν να πάρουν τον έλεγχο τριών επαρχιών στη βόρεια Σάμπουα καθώς και μεγάλων τμημάτων του νότιου Μαρίμπ. Για τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι εισβολές των Χούθι στη Σάμπουα πέρασαν μια κόκκινη γραμμή. Το Μαρίμπ θεωρείται συχνά μέρος της Βόρειας Υεμένης και τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου είναι το κλειδί για τις επιθυμίες των Χούθι για ένα ανεξάρτητο κράτος. Ωστόσο, εάν οι Χούθι καταλάβουν τη Σάμπουα, η οποία έχει επίσης κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, θα χώριζαν ουσιαστικά τον Νότο στα δύο, χωρίζοντας την πρωτεύουσα Άντεν από τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Χαντραμούτ και καταστρέφοντας κάθε ελπίδα για ένα ανεξάρτητο νότιο κράτος υπό τον έλεγχο του STC (Johnsen, 2022).

Για να αποφευχθεί αυτό, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα μετέφεραν μονάδες των Ταξιαρχιών «Giants» από τις βάσεις τους στην ακτή της Ερυθράς Θάλασσας στη Σάμπουα, όπου απώθησαν γρήγορα τους Χούθι από το κυβερνείο και πίσω στο Μαρίμπ. Οι Χούθι απάντησαν με απευθείας επίθεση στα ΗΑΕ, επιδεικνύοντας δυναμικά την ικανότητα της ομάδας να επεκτείνει τον πόλεμο (Johnsen, 2022).

Σε αντίθεση με τη Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα πιθανότατα μπορούν να ζήσουν με μια κυβέρνηση που ελέγχεται από τους Χούθι στο βορρά. Αυτό με το οποίο δεν μπορεί να αναχθούν είναι ο έλεγχος των Χούθι σε

ολόκληρη τη χώρα. Για τα ΗΑΕ, η επιρροή στη νότια Υεμένη, μέσω του STC, παραμένει βασικό μέρος της περιφερειακής στρατηγικής τους (Johnsen, 2022).

3.2.5. Αίγυπτος

Το τελευταίο διάστημα, η Αίγυπτος έδειξε αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις εξελίξεις στην Υεμένη. Η πρόσκληση του Καΐρου στον παραιτηθέντα πρόεδρο Αμπντ αλ-Ραμπ Μανσούρ αλ-Χαντί τον Ιούλιο του 2021 και η συνάντηση του Αιγύπτιου πρεσβευτή με τον επικεφαλής του αυτονομιστικού Νότιου Μεταβατικού Συμβουλίου (STC) το Δεκέμβριο του 2021, καθώς και η πρόσκληση στο Κάιρο της εξόριστης κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των υπουργών πετρελαίου, διεθνούς συνεργασίας, επικοινωνιών, μεταφορών και δημόσιας υγείας και πληθυσμού, είναι τα πιο σημαντικά μέρη των διπλωματικών μέτρων της Αιγύπτου (Alwaght, 2021).

Πρόσφατα δημοσιεύτηκε η είδηση για τη διεξαγωγή συναντήσεων μεταξύ των στελεχών της αιγυπτιακής υπηρεσίας πληροφοριών και μιας αντιπροσωπείας των ηγετών των Χούθι, κατόπιν αιτήματος της αιγυπτιακής πλευράς, με στόχο την «ανασκόπηση» των εξελίξεων στην Υεμένη. Σύμφωνα με δημοσιεύματα των ΜΜΕ, στη συνάντηση συζητήθηκαν οι πρόσφατες επιδρομές με μη επανδρωμένα αεροσκάφη του κινήματος στη Σαουδική Αραβία και η πιθανότητα επίτευξης πολιτικής λύσης που θα τερματίσει την κρίση στην Υεμένη (Alwaght, 2021).

Ως στρατιωτική και πολιτική δύναμη στον αραβικό κόσμο, η Αίγυπτος έχει παραδοσιακά ιστορικό ενεργού συμμετοχής στις εξελίξεις στην Υεμένη, που χρονολογείται κυρίως από την υποστήριξη του Καΐρου στη Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Νότιας Υεμένης πριν από την ενοποίηση του Βορρά και του Νότου στη δεκαετία του 1990, κάτι το οποίο συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια (Alwaght, 2021).

Ειδικότερα, η Αίγυπτος υποστήριξε τη συμφωνία μεταφοράς ισχύος της Υεμένης στο Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ) που υπεγράφη το 2011, στο Ριάντ της Σαουδικής Αραβίας, για την παράδοση της εξουσίας από τον πρώην πρόεδρο Αλί Αμπντουλάχ Σάλεχ στον αναπληρωτή του Αμπντ αλ-Ραμπ Μανσούρ αλ-Χαντί, σε μία χρονιά που ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ Αιγύπτου και Υεμένης έφτασε τα 250 εκατομμύρια δολάρια (Alwaght, 2021).

Κατά τη διάρκεια της Αραβικής Συνόδου Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Σαρμ ελ Σείχ τον Μάρτιο του 2015, η Αίγυπτος υποστήριξε την Επιχείρηση «Αποφασιστική Καταιγίδα», υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας, κατά των

μαχητών Χούθι που υποστηρίζονται από το Ιράν. «Η Αίγυπτος έχει δηλώσει την πολιτική και στρατιωτική της υποστήριξη, τη συμμετοχή της με τον συνασπισμό με εναέρια και ναυτική αιγυπτιακή δύναμη, καθώς και χερσαία δύναμη εάν χρειαστεί, υπό το πρίσμα της ιστορικής και ακλόνητης ευθύνης της Αιγύπτου έναντι της εθνικής ασφάλειας των Αράβων και του Κόλπου», όπως δήλωσε ο Αιγύπτιος υπουργός Σαμέχ Σούκρι, σε συνάντηση των υπουργών Εξωτερικών των Αράβων, στο Σαρμ ελ Σείχ. Ως μέρος της συμμετοχής του στην επιχείρηση «Αποφασιστική Καταιγίδα», το αιγυπτιακό ναυτικό ανάγκασε τα ιρανικά πολεμικά πλοία να υποχωρήσουν από το στενό Μπαμπ αλ-Μαντέμπ, τον Μάρτιο του 2015 (Alwaght, 2021).

Επιπλέον, η Αιγυπτιακή Εθνική Άμυνα συμφώνησε τον Ιανουάριο του 2017 να επεκτείνει τη συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων, στο μέτρο που απαιτείται, σε μια επιχείρηση μάχης, έξω από τα σύνορα της χώρας, για την υπεράσπιση της αιγυπτιακής και αραβικής εθνικής ασφάλειας στον Κόλπο, την Ερυθρά Θάλασσα και το στενό Μπαμπ αλ-Μαντέμπ. Όσον αφορά στη στέγαση προσφύγων από την Υεμένη, η Αίγυπτος έχει δεχθεί 6.810 Υεμενίτες πρόσφυγες, σύμφωνα με την Υπηρεσία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες. Η πολυπληθέστερη αραβική χώρα απορρίπτει επίσης την ιδέα των προσφυγικών καταυλισμών και επιτρέπει στους πρόσφυγες να έχουν πρόσβαση σε όλες τις αιγυπτιακές υπηρεσίες (Alwaght, 2021).

Τον Ιούλιο του 2018, το Υπουργείο Παιδείας της Αιγύπτου δήλωσε ότι, οι Σύριοι και οι Υεμενίτες δεν υποχρεούνται να πληρώσουν τα υψηλά τέλη που επιβάλλονται σε άλλους ξένους υπηκόους, λόγω των κακουχιών που αντιμετώπισαν εν μέσω συνεχιζόμενων εμφυλίων πολέμων (Alwaght, 2021).

Οι οικονομικές σχέσεις μεταξύ Αιγύπτου και Υεμένης έχουν βελτιωθεί την πρόσφατη περίοδο μετά από οδηγίες του Προέδρου Σίσι και σε ένδειξη αλληλεγγύης με τον λαό της Υεμένης. Η Αίγυπτος έχει στείλει ανθρωπιστική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένων φαρμάκων, εμβολίων και ιατρικού εξοπλισμού από τον Απρίλιο του 2018, ενώ το ίδιο έπραξε και για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού (Alwaght, 2021).

Η εντατικοποίηση των κινήσεων συνεργασίας της Αιγύπτου με τους εσωτερικούς παράγοντες της Υεμένης εκφράζει το ενδιαφέρον της να επιταχύνει τη συμμετοχή της στις εξελίξεις στην Υεμένη, για να συμβάλει στην ενίσχυση της θέσης της στην περιοχή. Αυτό που κάνει την Υεμένη στρατηγικής σημασίας για την Αίγυπτο, όσον

αφορά στο στρατηγικό βάθος, την εθνική ασφάλεια και τη σφαίρα επιρροής, είναι πάνω απ' όλα, οι ανησυχίες για την ασφάλεια και την προστασία του στενού Μπαμπ-ελ-Μαντέμπ και τον περιορισμό της αυξανόμενης επιρροής αντίπαλων περιφερειακών δυνάμεων, όπως η Τουρκία (Alwaght, 2021).

Το στρατηγικό στενό Μπαμπ-ελ-Μαντέμπ έχει μεγάλη σημασία για την Αίγυπτο. Αιγύπτιοι αξιωματούχοι δήλωσαν νωρίτερα ότι η Αίγυπτος δεν θα ανεχθεί καμία επέμβαση στη στρατηγική πλωτή οδό, η οποία συνδέει τη Διώρυγα του Σουέζ με τον Κόλπο του Άντεν και την Αραβική Χερσόνησο, μέσω της Ερυθράς Θάλασσας. Σε μια από τις συνεντεύξεις του ως υποψήφιος για την προεδρία, ο στρατηγός Αμπντέλ Φατάχ Σαΐντ Χουσεΐν Χαλίλ αλ-Σίσι αποκάλυψε την Ερυθρά Θάλασσα "Αραβική Θάλασσα" και είπε ότι η ανάπτυξη των Αιγυπτίων πεζοναυτών ως "αστυνομίας της" δεν πρέπει να θεωρείται ξένη στρατιωτική επέμβαση. Ο Ελ Σίσι είπε επίσης, σε άλλη ομιλία, ότι το στενό είναι «θέμα εθνικής ασφάλειας της Αιγύπτου και των Αράβων» (Alwaght, 2021).

Ωστόσο, η διατήρηση στενών δεσμών με τα κράτη του Περσικού Κόλπου, ιδιαίτερα τη Σαουδική Αραβία, που είναι οι οικονομικοί υποστηρικτές και οι εμπορικοί εταίροι του Καΐρου, είναι ένα άλλο μέρος του ενδιαφέροντος της Αιγύπτου για τον καθορισμό της πολιτικής της στον τομέα της Υεμένης (Alwaght, 2021).

Ας μη ξεχνάμε ότι στο παρελθόν, η Αίγυπτος ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες στις εξελίξεις της περιοχής της Δυτικής Ασίας. Χάρη στο μέγεθος, τη γεωγραφική της θέση και τη στρατιωτική της ισχύ, θα μπορούσε να επηρεάσει πολλές περιφερειακές εξελίξεις. Όμως αυτή η θέση χάθηκε την τελευταία δεκαετία και η Αίγυπτος ήταν σχετικά απύσχα στην περιφερειακή διπλωματία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η πολιτική αναταραχή στο εσωτερικό και η προβληματική οικονομία της, καθώς και η αντιμετώπιση των προκλήσεων της τρομοκρατίας στην έρημο του Σινά, απέσυραν την προσοχή του Καΐρου από την εξωτερική πολιτική ως πρώτη προτεραιότητα. Κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, η Αίγυπτος κινήθηκε κυρίως πίσω από μικρότερες αλλά πλουσιότερες χώρες, όπως τα ΗΑΕ που έχουν εμπλακεί σε σκληρό ανταγωνισμό με το Κατάρ. Ωστόσο, οι περιφερειακές και διεθνείς εξελίξεις, όπως η σταδιακή αποχώρηση των ΗΠΑ από τη Δυτική Ασία, η αποκλιμάκωση με την Τουρκία, το τέλος της κρίσης Σαουδικής Αραβίας-Κατάρ, η παρουσίαση του οδικού χάρτη για την ειρήνη στη Λιβύη και οι προσπάθειες για ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις στην Υεμένη, άλλαξαν τη στάση των ηγετών του

Καΐρου, αναγκάζοντάς τους να κινητοποιήσουν την εξωτερική πολιτική για να ανακτήσουν την ιστορική θέση της Αιγύπτου, ως ισχυρού περιφερειακού παράγοντα (Alwaght, 2021).

Η «επιστροφή της Αιγύπτου» είναι ένα μήνυμα που θέλουν να στείλουν οι Αιγύπτιοι αξιωματούχοι στις χώρες του κόσμου. Η αλλαγή στην πολιτική δυναμική της περιοχής προώθησε μια πιο ενεργή εξωτερική πολιτική της Αιγύπτου. Αναμφίβολα, η προσπάθεια αποκατάστασης του ιστορικού της ρόλου στις εξελίξεις στην Υεμένη είναι ένα άλλο μέρος της στρατηγικής για την αποκατάσταση της θέσης της Αιγύπτου ως μεγάλης δύναμης στον αραβικό κόσμο. Στο πλαίσιο των προσπαθειών της να ενεργοποιήσει το ρόλο της και να αποκαταστήσει τη θέση της στην Υεμένη, η Αίγυπτος επιδιώκει να ενισχύσει τους δεσμούς με τους προηγούμενους συμμάχους και να διευρύνει τον κύκλο των τοπικών φίλων και θέλει να διαφημιστεί ως αξιόπιστος σύμμαχος. Για παράδειγμα, τα στοιχεία δείχνουν ότι το Κάιρο εργάζεται για να υποστηρίξει ορισμένες πολιτικές προσωπικότητες στο Κόμμα Ισλάχ, συμπεριλαμβανομένου του σημερινού πρωθυπουργού Μαΐν Αμπντουλμαλίκ Σαΐντ και του προέδρου του κοινοβουλίου Σουλτάν αλ-Μπουρκανί, οι οποίοι και οι δύο είναι κατά της αυξανόμενης επιρροής της Τουρκίας και των συμμάχων της στο κόμμα Ισλάχ. Δεν παύει όμως να διατηρεί καλές σχέσεις και με τους Χούθι, οι οποίοι τον Δεκέμβριο του 2020, απελευθέρωσαν έναν Αιγύπτιο καπετάνιο που κρατήθηκε για 10 μήνες, μετά από διαπραγματεύσεις με το Κάιρο. Τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους είχαν ακόμη απελευθερώσει 32 Αιγύπτιους και δεκάδες τα προηγούμενα χρόνια, ενώ συνεχώς διαβεβαιώνουν το Κάιρο για τη διασφάλιση της αιγυπτιακής κοινότητας της Σαναά. Διαφαίνεται σαφώς ότι η Αίγυπτος έχει την ευκαιρία να μετατραπεί σε ενεργό μεσολαβητή στις εξελίξεις της Υεμένης, προσβλέποντας στη λήξη του πολέμου (Alwaght, 2021).

3.2.6. Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις έχουν από καιρό ένα σημαντικό ενδιαφέρον για την Υεμένη, ακόμη κι αν επισκιάζονται από άλλους περιφερειακούς και παγκόσμιους παράγοντες. Κατά κάποιο τρόπο, είναι κατανοητό: δεν έχουν το σημαντικό αποτύπωμα ή μεγάλο μέρος της επιρροής, όπως ας πούμε, των γειτόνων του ΣΣΚ της Υεμένης ή των Ηνωμένων Πολιτειών, αλλά παρ' όλα αυτά, διαδραματίζουν βασικό ρόλο τόσο στη διπλωματία όσο και στην ανάπτυξη. Αυτοί οι δεσμοί χρονολογούνται

δεκαετίες, αν όχι αιώνες. Παρόλα αυτά, έχουν γίνει ολοένα και πιο θεσμοθετημένοι από την αρχή της νέας χιλιετίας λόγω της ανόδου της αρχιτεκτονικής των «Φίλων της Υεμένης» και της Ομάδας των 19, τόσο κατά τη διάρκεια όσο και πριν από τη μετάβαση (Baron, 2019).

Αλλά ενώ οι Υεμενίτες και οι Ευρωπαίοι μπορεί περιστασιακά να αναφέρονται στην Ευρώπη ως ένας μονόλιθο, διαφορετικές χώρες - και η Ευρωπαϊκή Ένωση - έχουν συχνά διαφορετικές ατζέντες και πλεονεκτήματα που φέρνουν στο κοινό τραπέζι. Αυτό αντιπροσωπεύει μια πιθανή πηγή σύγκρουσης, αλλά και ένα πιθανό πλεονέκτημα που προχωρά. Και ενώ οι διαφορετικές απόψεις για θέματα όπως οι πωλήσεις όπλων στον συνασπισμό, ενδέχεται να απειλήσουν να βαθύνουν τις διασπάσεις, ωστόσο, παραμένουν αρκετά ευρύτερα κοινά συμφέροντα στο βαθμό που η εργασία προς μια πιο ενοποιημένη ευρωπαϊκή πολιτική για την Υεμένη, να παραμένει έγκυρος στόχος πολιτικής (Baron, 2019).

Ενώ διάφοροι ευρωπαίοι παράγοντες έχουν σίγουρα τα δικά τους πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία και σχέσεις, η δύναμή τους είναι αναμφισβήτητα ισχυρότερη όταν συγκεντρώνεται και εναρμονίζεται. Έτσι, στο ευρύτερο επίπεδο, ένας βασικός στόχος πρέπει να είναι συντονισμός - τόσο εσωτερικά όσο και, κατά περίπτωση, με το γραφείο του Ειδικού Απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών και άλλων βασικών ενδιαφερόμενων μερών. Η έλλειψη συντονισμού θέτει σε κίνδυνο τη ματαίωση ενεργειών ακόμη και όταν εκτελούνται με τις καλύτερες προθέσεις. Ταυτόχρονα, ο προσεκτικός συντονισμός επιτρέπει την αποστολή ισχυρών μηνυμάτων (Baron, 2019).

Αυτό υπογραμμίζεται μόνο από τη γενική ικανότητα των ευρωπαίων παραγόντων να προσεγγίσουν μια ευρεία σειρά από παράγοντες εντός και εκτός της Υεμένης - και εντός και εκτός της γενικής ειρηνευτικής διαδικασίας. Αυτό έχει δύο γενικές επιπτώσεις:

Πρώτον, το συντονισμένο μήνυμα των Ευρωπαίων μπορεί να βοηθήσει στην περαιτέρω κοινοποίηση στόχων πολιτικής, όσον αφορά στην υπεράσπιση των περιφερειακών και κύριων φορέων της Υεμένης. Σε κάποιο σημείο, πρόκειται για ρίσκο αποστροφής: όταν τα κομμάτια αποτυγχάνουν να ενωθούν, τα αποτελέσματα μπορεί να είναι τραγικά, με διασπάσεις ευρωπαϊκής πολιτικής διασταυρούμενες με τις ποικίλες εντάσεις της Υεμένης, οι κίνδυνοι διεύρυνσης των χασμάτων θα ήταν

υψηλότεροι. Στα καλύτερά του, αυτό μπορεί να βοηθήσει να γεφυρωθούν τα κενά και να μετατραπεί σε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη διαδικασία - αυτό, για παράδειγμα, μπορεί να αποδοθεί ως βασικό στοιχείο για τη συνένωση του μεγαλύτερου μέρους των διεθνών και τοπικών παραγόντων γύρω από την υλοποίηση των βασικών στοιχείων της πρωτοβουλίας του ΣΣΚ του 2011 και της επακόλουθης μεταβατικής διαδικασίας (Baron, 2019).

Από την άλλη, όμως, είναι η ικανότητα να φέρνεις πρόσωπα έξω από τη διαδικασία μέσα από το κρύο. Οι ευρωπαίοι φορείς μπορούν -και έχουν παίξει- καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία καναλιών μεταξύ των προσώπων που κυμαίνονται από φυλετικοί παράγοντες έως τους Χούθι. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους ευρωπαίους παράγοντες που φαίνεται ότι διατηρούν λιγότερο προσωπικό ενδιαφέρον στη σύγκρουση, ακόμα κι αν αυτό συχνά σημαίνει ότι δεν διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα. Κατά κάποιο τρόπο, είναι ένα θέμα της εργαλειοποίησης της ουδετερότητας - δηλαδή, η κεφαλαιοποίηση της ικανότητας να μιλάς με όλους ενώ θεωρείσαι ως μη κομματικός για την επίτευξη πολιτικών στόχων. Αλλά δεν αρκεί μόνο το να μιλάς: είναι κρίσιμο οι ευρωπαίοι φορείς να διατηρήσουν μια ευρύτερη στρατηγική για την ένταξη, μια στρατηγική που να λαμβάνει υπόψη τις μακροπρόθεσμες τάσεις προς την αποκέντρωση που οδηγούν τη δυναμική της Υεμένης (Baron, 2019).

Από πολλές απόψεις, οι τομείς ενδιαφέροντος είναι προφανείς, κυρίως όσον αφορά στην υποβοήθηση της πορείας μίας ειρηνευτικής διαδικασίας, η οποία έχει παραμείνει σε μεγάλο βαθμό ακινητοποιημένη από την υπογραφή της συμφωνίας της Στοκχόλμης στα τέλη του 2019. Ωστόσο, είναι επιτακτική ανάγκη να παραμείνουμε ενήμεροι της τρομερής ανάγκης για την καταπολέμηση της συνεχιζόμενης ανθρωπιστικής κρίσης που αντιμετωπίζει η Υεμένη, εκτός από την αποφυγή μιας τυφλής άποψης που επιτρέπει στις συνέπειες της τρέχουσας κρίσης να επισκιάσουν τις μακροχρόνιες αναπτυξιακές ανάγκες. Ιδιαίτερο όφελος μπορεί να αποκομιστεί από την εστίαση σε τομείς που βρίσκονται στη διασταύρωση αυτών των θεμάτων, κυρίως με την εστίαση στις προσπάθειες για τη βελτίωση της λειτουργικότητας του διαιρεμένου τραπεζικού τομέα της Υεμένης. Ταυτόχρονα, ενώ δεσμεύσεις και οι ανθρωπιστικές εκκλήσεις είναι σίγουρα εγκωμιαστικές, η συνέχεια είναι εξίσου σημαντική: είναι ζωτικής σημασίας τέτοιες ενέργειες να βασίζονται σε μια ευρύτερη, πιο μακροπρόθεσμη στρατηγική αντί να εμπίπτει απλώς σε ένα μοτίβο που

αντιμετωπίζει τη βοήθεια ως απλό ενδιάμεσο χάσμα (Baron, 2019).

Οι ευρωπαίοι φορείς θα πρέπει να συνεχίσουν να πιέζουν για μεγαλύτερη ένταξη των γυναικών και της κοινωνίας των πολιτών στην ειρηνευτική διαδικασία, με ιδιαίτερη έμφαση σε μεταβατικές μακροχρόνιες εκκλήσεις για μεγαλύτερη εκπροσώπηση σε δράση. Συνεχής δραστηριότητα, όπως αυτή υπό την ηγεσία της ΕΕ, όσον αφορά στις συναντήσεις βασικών εκπροσώπων των γυναικών στο Κάιρο και της κοινωνίας των πολιτών, τόσο στις περιφερειακές όσο και στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, προσφέρουν ευκαιρίες για περαιτέρω οικοδόμηση. Αυτό δεν είναι απλώς ένα μέσο για την προώθηση της ένταξης, αλλά και για τη δημιουργία ιδεών - γυναίκες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών συχνά προσφέρουν βασικές πηγές συμβολής σχετικά με την πολιτική διαδικασία (Baron, 2019).

Τέλος, ειδική μνεία πρέπει να γίνει στη Γερμανία, η οποία επιθυμεί την επανένωση της Υεμένης και αυτό συμβάλλει στη δημιουργία δεσμών μεταξύ των δύο χωρών. Από το 2011, η Γερμανία στηρίζει την Υεμένη στην πορεία της προς τον εκδημοκρατισμό, μαζί με άλλους διεθνείς εταίρους και ιδιαίτερα το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου. Από το 2015, η Γερμανία έχει συνεισφέρει πάνω από 123 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ στη UNICEF για την Υεμένη με σκοπό την αντιμετώπιση επειγουσών ανθρωπιστικών αναγκών. Αυτή η συνεισφορά έρχεται ως ώθηση στην απάντηση της UNICEF και των εταίρων στην κρίση εκτοπισμού που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή η Υεμένη. Δεδομένου αυτού του πλαισίου, φαίνεται ότι η γερμανική δέσμευση μπορεί να είναι μια δύναμη πολλαπλασιαστική για μια ευρύτερη διεθνή απάντηση στην κρίση της Υεμένης (Baron, 2019). Ως εκ τούτου, η Γερμανία μπορεί:

- Συνέχιση, διεύρυνση και εντατικοποίηση του διαλόγου και των διαβουλεύσεων μεταξύ των φατριών της Υεμένης και να τους εμπλέξει στην ανάπτυξη μιας πολιτικής στρατηγικής για τις διαπραγματεύσεις.
- Να χρησιμοποιήσει τα υπάρχοντα κανάλια για να πιέσει το Ιράν να διαδραματίσει εποικοδομητικό ρόλο, βοηθώντας τις διαπραγματεύσεις του ΟΗΕ - δεν είναι σαφές εάν ο ειδικός απεσταλμένος του ΟΗΕ Γκρίφιθς ή άλλο υψηλόβαθμο προσωπικό του ΟΗΕ πρόκειται να επισκεφθεί την Τεχεράνη ή να συναντηθεί με ιρανούς φορείς λήψης αποφάσεων.
- Με τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, να αναπτύξει μια συντονισμένη διεθνή προσέγγιση, χρησιμοποιώντας την ομάδα «φίλοι της Υεμένης», για να υποστηρίξει

τις διαπραγματεύσεις του ΟΗΕ και να αναπτύξει μια συνολική στρατηγική για αντιμετώπιση αναγκών μετά τη σύγκρουση. Η Υεμένη πρέπει να δει ένα θετικό οικονομικό ορίζοντα για να ενθαρρύνει τις κινήσεις για τον τερματισμό της σύγκρουσης.

- Η Γερμανία υπήρξε ηγέτης στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Υεμένης, ιδιαίτερα στον τομέα της εκπαίδευσης. Η αποκατάσταση του εκπαιδευτικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος σπουδών, μετά τη σύγκρουση θα είναι μια μεγάλη πρόκληση. Η Γερμανία μπορεί να παρουσιάσει ένα όραμα για τον τομέα της εκπαίδευσης προς τα εμπρός.

- Να προσφέρει βοήθεια στην εκ νέου διαπραγμάτευση των λεπτομερειών της πρότασης για τη Διάσκεψη Εθνικού Διαλόγου στο ομοσπονδιακό σύστημα (Baron, 2019).

3.2.7. Διεθνείς Ισλαμιστικές Οργανώσεις – Αλ Κάϊντα

Η τραχιά τοπογραφία της Υεμένης, η αχαλίνωτη διαφθορά και οι επίμονες συγκρούσεις την έχουν κάνει εδώ και καιρό, ελκυστικό κόμβο για τζιχαντιστές μαχητές, που επιχειρούν εκεί από τη δεκαετία του 1980. Σήμερα, μετά από σχεδόν πέντε χρόνια διεθνοποιημένου εμφύλιου πολέμου, οι προϋποθέσεις για να ευδοκιμήσει ο εξτρεμισμός είναι καλύτερες από ποτέ (KENDALL, 2020).

Η μαχητική τζιχάντ στην Υεμένη έλαβε τεράστια ώθηση τον Μάρτιο του 2015, όταν ένας συνασπισμός σουνιτικών αραβικών χωρών, υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας, επενέβη στρατιωτικά για να περιορίσει την αντιληπτή επιρροή του σιιτικού Ιράν και να αποκαταστήσει τη διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση που ανατράπηκε από τους αντάρτες Χούθι. Αυτό το σεχταριστικό πλαίσιο του πολέμου της Υεμένης ταιριάζει απόλυτα στην εξαιρετικά πολωτική αφήγηση των τζιχαντιστών για αληθινούς πιστούς έναντι των αποκλιόντων, φέρνοντας τους μουσουλμάνους εναντίον άλλων μουσουλμάνων. Για έναν ολόκληρο χρόνο, η Αλ Κάϊντα στην Αραβική Χερσόνησο (AQAP) ήταν σε θέση να εδραιωθεί στην ανατολική παράκτια πρωτεύουσα, Μουκάλα. Οι μαχητές της εκδιώχθηκαν τον Απρίλιο του 2016 από τις ειδικές δυνάμεις των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (ΗΑΕ), με τη βοήθεια συμμάχων των ΗΠΑ, αλλά διασκορπίστηκαν, δεν σκοτώθηκαν (KENDALL, 2020).

Τόσο η AQAP όσο και το Ισλαμικό Κράτος (IS) επιμένουν στην Υεμένη, παρά το γεγονός ότι έχουν αποδυναμωθεί τα τελευταία δύο χρόνια, ειδικά από ανελέητα

πλήγματα με μη επανδρωμένα αεροσκάφη, επιχειρήσεις ειδικών δυνάμεων και τις δικές τους τρέχουσες εσωτερικές μάχες. Η AQAP έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα ανθεκτική. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι για αυτό, όλοι από τους οποίους υποδηλώνουν ότι η AQAP θα παραμείνει μια υπολογίσιμη δύναμη, παρά το γεγονός ότι οι ηγέτες της έχουν χαθεί (KENDALL, 2020).

Η επιτυχημένη αναβίωση της AQAP το 2015, μπορεί να αποδοθεί σε τέσσερις κύριες στρατηγικές. Πρώτον, η AQAP δημιούργησε ισχυρά τοπικά δίκτυα. Ακριβώς όπως μετονομάστηκε σε «Abnar al-Saria» (Παρτιζάνοι του Ισλαμικού Νόμου) το 2011, για να αποστασιοποιηθεί από τυχόν αρνητικές αποσκευές που συνδέονται με την ετικέτα της Αλ Κάιντα, το 2015 μετονομάστηκε ξανά σε «Abna Hadramawt» (οι Γιοι του Hadramawt). Αυτό της έδωσε περισσότερη απήχηση σε τοπικό επίπεδο, καθώς πέτυχε συμφωνίες κατανομής εξουσίας με δομές της τοπικής διακυβέρνησης. Η AQAP χρησιμοποίησε επίσης τοπικά συντονισμένα μηνύματα που αναφέρονταν στην ιστορία της φυλής και στα λαϊκά παράπονα και έκανε χρήση της παραδοσιακής ποίησης και τραγουδιού (KENDALL, 2020).

Δεύτερον, η AQAP έχει τοποθετηθεί ως το «καλό παιδί» της τζιχάντ, σε αντίθεση με την αδιάκριτη βία και την πολιτική γενικής αποστασίας του IS. Αναθεώρησε το δικτατορικό στυλ διακυβέρνησής του το 2011 και το 2012 και απέφυγε προσεκτικά την αποξένωση φυλών και ντόπιων πληθυσμών σε περιοχές υπό την επιρροή της, μεταξύ άλλων με τη διαπραγμάτευση καταβολής αίματος για τους άνδρες της φυλής που είχαν σκοτωθεί κατά λάθος, σε επιχειρήσεις με στόχο τον στρατό της Υεμένης. Ακολούθησε επίσης μια πιο σταδιακή προσέγγιση για την εφαρμογή του νόμου της σαρία, καλλιέργησε τους δεσμούς συγγένειας, έκλεισε συμφωνίες κατανομής εσόδων, ζήτησε συγγνώμη για υπερβολές του παρελθόντος και απέφυγε την αποστασία των ντόπιων σουνιτών μουσουλμάνων (KENDALL, 2020).

Τρίτον, η AQAP εργάστηκε για να κερδίσει την παθητική ανοχή από τους τοπικούς πληθυσμούς, καλύπτοντας το κενό που άφησε μια διεφθαρμένη απύσαστη κυβέρνηση. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι πληθυσμοί στα ανατολικά της Υεμένης είναι καλά οπλισμένοι και επομένως δεν θα μπορούσαν να «τρομοκρατηθούν» για να υποταχθούν. Η AQAP πρωτοστάτησε σε ένα εντυπωσιακό πρόγραμμα κοινοτικών αναπτυξιακών έργων, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των υποδομών ηλεκτρισμού, ύδρευσης και αποχέτευσης, κατασκευή δρόμων, ανακαίνιση σχολείων και αποθήκευση νοσοκομείων. Περίπου το 56% των «tweets»

από τη ροή διακυβέρνησης της AQAP στο «Twitter» κατά τη διάρκεια του 2016, αφορούσαν στις πρακτικές αναπτυξιακές της δραστηριότητες. Σε αντίθεση με τον πόλεμο που μαίνεται στα δυτικά της Υεμένης, όπου οι βόμβες του συνασπισμού έπεσαν σε αμάχους, όχι μόνο σε στρατιωτικούς στόχους των Χούθι, το έδαφος της AQAP έμοιαζε με καταφύγιο σταθερότητας (KENDALL, 2020).

Τέταρτον, η προσέγγιση των νέων ήταν ένα βασικό μέρος του βιβλίου παιχνιδιού της AQAP, όχι μόνο στην πρωτοκαθεδρία του αλλά και στις ζώνες πρώτης γραμμής. Έχει διαδώσει προπαγάνδα μέσα στα σχολεία, χρησιμοποίησε κινητά περιήπτερα για να μοιράσει υλικό, διοργάνωσε διαγωνισμούς για τα παιδιά για να συνοψίσει το φυλλάδιο της αποστολής της, διοργάνωσε ομάδες μελέτης και απένειμε βραβεία, όπως όπλα, μετρητά και μοτοσυκλέτες. Τόσο τα βίντεο της AQAP όσο και του IS έχουν κάνει μεγάλη χρήση του θέματος να ανήκεις στην ομάδα και να δένεσαι, πιο έντονα σε στυλιζαρισμένες εικόνες μαχητών που μαγειρεύουν και τρώνε μαζί. Αυτό είναι ιδιαίτερα ελκυστικό σε μια χώρα, στην οποία 10 εκατομμύρια άνθρωποι βρίσκονται κοντά στην πείνα και πολλοί νέοι εκτοπίζονται, στερούνται εκπαίδευσης και στερούνται ελπίδας. Αυτό προβάλλει τον πόλεμο κατά του εξτρεμισμού στο μέλλον (KENDALL, 2020).

Σήμερα, εξακολουθούν να υπάρχουν θύλακες της κοινωνίας, ειδικά στο νότο, που βλέπουν την παρέμβαση υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας ως άκαρπη, βλέπουν με καχυποψία τις φιλοδοξίες των ΗΑΕ, θεωρούν την κυβέρνηση της Υεμένης διεφθαρμένη και φοβούνται την κατάληψη από τους νότιους αυτονομιστές από το Άντεν. Αυτοί οι άνθρωποι κοιτάζουν πίσω στον κανόνα της AQAP με νοσταλγία (KENDALL, 2020).

Το IS, αντίθετα, δεν κατάφερε ποτέ να κρατήσει εδάφη στην Υεμένη. Επεκτάθηκε για μια σύντομη περίοδο το 2014 και το 2015, ανακήρυξε διάφορες επαρχίες γύρω από την Υεμένη, ανέλαβε αρκετές επιθέσεις με πρωτοσέλιδα και προσέλκυσε αποστάτες της AQAP που ήθελαν να είναι μέρος ενός αναπτυσσόμενου χαλιφάτου. Ωστόσο, το Ισλαμικό Κράτος ποτέ δεν σφετερίστηκε την AQAP, ως την κύρια ομάδα τζιχαντ της Υεμένης (KENDALL, 2020).

Η αδυναμία του IS να κερδίσει έλξη στην Υεμένη, ιδιαίτερα μεταξύ των φυλών, μπορεί να αποδοθεί στην απροκάλυπτη και αδιάκριτη βαναυσότητά του, την αδυναμία του να ανταγωνιστεί τις βαθιές ρίζες, τα εδαφικά και κοινοτικά έργα της

AQAP· Η αποτυχία του να χρησιμοποιήσει πολιτιστικά διαφοροποιημένους τρόπους προσέλκυσης των ντόπιων· και το αλαζονικό και εξωγήινο στυλ ηγεσίας του.

Το Ισλαμικό Κράτος περιορίζεται επί του παρόντος σε μεγάλο βαθμό στην περιοχή Κάιφα του βορειοδυτικού Κυβερνείου Αλ Μπάϊντα. Από τον Ιούλιο του 2018, έχει επικεντρωθεί περισσότερο στη στόχευση της AQAP παρά στους Χούθι, τον στρατό της Υεμένης ή τις τοπικές δυνάμεις ασφαλείας που υποστηρίζονται από τα ΗΑΕ. Αυτή η σύγκρουση μεταξύ AQAP και IS δε δείχνει σημάδια υποχώρησης. Οι δολοφονίες εκδίκησης γίνονται σχεδόν κάθε εβδομάδα και οι μεταξύ τους διαμάχες αφθονούν σε κρυπτογραφημένα καλώδια μέσω κοινωνικής δικτύωσης (KENDALL, 2020).

Ο εξτρεμισμός στην Υεμένη εξελίσσεται. Θα μπορούσαν να εντοπιστούν αρκετές νέες τροχιές το 2019. Πρώτον, τόσο το AQAP όσο και το IS ενδέχεται να αυξάνουν δεσμούς με το οργανωμένο έγκλημα, καθώς η πολεμική οικονομία στην Υεμένη ανθεί. Για την AQAP, η σύναψη ανίερων συμμαχιών είναι μια πρακτική αναγκαιότητα που έρχεται με τη μετάβαση από το να είσαι ηγεμόνας σε έναν παράνομο που χρειάζεται όπλα, προμήθειες και προστασία. Οι μαρτυρίες αποστατών του Ισλαμικού Κράτους υποδηλώνουν ότι το Ισλαμικό Κράτος, επίσης, είναι σύμφωνο με δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος. Οι απογοητευμένοι τζιχαντιστές παραπονιούνται ότι οι ηγέτες τους κάνουν συμφωνίες με βαρόνους ναρκωτικών και εγκληματικές συμμορίες, διαφωνούν για κορίτσια και αγνοούν το Κοράνι (KENDALL, 2020).

Δεύτερον, η τζιχάντ της Υεμένης πολιτικοποιείται ολοένα και περισσότερο. Αυτό συμβαίνει με δύο αντίθετους τρόπους: τη γνήσια εργαλειοποίηση των εξτρεμιστών από πολιτικούς παράγοντες και τη ψευδή απόδοση παρεμποδιστικών πράξεων σε εξτρεμιστικές ομάδες. Ένα παράδειγμα του πρώτου μπορεί να είναι η ξαφνική αναζωπύρωση τόσο της AQAP όσο και του IS στο Άντεν-Αμπιάν τον Αύγουστο 2019 (IS μετά από μια παύση 18 μηνών) που συμπίπτει με τον ισχυρισμό των νότιων αποσχιστών. Αυτό υποδηλώνει την ανάμειξη εξωτερικών παραγόντων ως πράκτορες προβοκάτορες, είτε από την πλευρά της κυβέρνησης για να βοηθήσουν στην καταστολή των αποσχιστών είτε από την πλευρά των αποσχιστών, για να αποδείξουν εύκολα τον ισχυρισμό τους ότι πολεμούν τρομοκράτες (KENDALL, 2020).

Οι επιθέσεις με «ψεύτικη σημαία» μπορεί να έχουν σχεδιαστεί για να συσκοτίσουν

ή να δυσφημήσουν τη «νόμιμη» πολιτική αντιπολίτευση, χαρακτηρίζοντάς την ως «τρομοκρατική» ή για να προστατεύσουν μισθωμένα όπλα από την έρευνα, κατηγορώντας εξτρεμιστικές ομάδες. Κατά κανόνα, αν η AQAP δεν το έχει διεκδικήσει, δεν το έχει κάνει. Τα κεντρικά μέσα ενημέρωσης του IS, από την άλλη πλευρά, τείνουν να υιοθετούν κάθε πράξη που ωθεί την πορεία του (KENDALL, 2020).

Τρίτον, η τζιχάντ κατακερματίζεται. Αυτό οφείλεται λιγότερο στις ιδεολογικές διαφορές (εκτός μεταξύ του IS και της AQAP) και περισσότερο στην πρακτική αναγκαιότητα. Η AQAP έχει διηθηθεί σε μεγάλο βαθμό από κατασκοπούς, ωθώντας τη, το Δεκέμβριο του 2017, να επιβάλει πλήρη απαγόρευση της εσωτερικής χρήσης του κινητού και του διαδικτύου και να κυκλοφορήσει μια σειρά τριών μερών εκπληκτικών ταινιών μεγάλου μήκους με τίτλο «Demolishing spionage (συντριβή της κατασκοπείας)» το 2018 και το 2019. Αυτός ο κατακερματισμός σημαίνει ότι το επίσημο πρακτορείο ειδήσεων AQAP αργεί συχνά να δημοσιεύσει ισχυρισμούς, ότι η δημοσίευση επίσημων δηλώσεων, θεολογικών καθοδηγήσεων και βίντεο προπαγάνδας είναι πολύ πιο σπάνια και ότι η επιχειρησιακή της δραστηριότητα έχει μειωθεί περισσότερο από το μισό το 2019 σε σύγκριση με το αποκορύφωμά του το 2017. Αυτό είναι ευπρόσδεκτο, αλλά δεν πρέπει να εκληφθεί ως νίκη. Σημαίνει απλώς ότι οι τζιχαντιστές έχουν μετακινηθεί υπόγεια και έχουν διακόψει τις επικοινωνίες, καθιστώντας πιο δύσκολο τον εντοπισμό τους. Θα μπορούσε να είναι η ηρεμία πριν από την επόμενη καταιγίδα (KENDALL, 2020).

Είτε επιτευχθεί και τηρηθεί μια ειρηνευτική συμφωνία είτε όχι, οι προοπτικές για αναζωπύρωση του εξτρεμισμού φαίνονται ανησυχητικές. Οι διαβουλεύσεις για την ειρήνη συνεχίζονται με συμμετοχή των βασικών συντελεστών με μισή καρδιά. Ακόμη και αν επιτευχθεί μια ειρηνευτική συμφωνία, θα αφήσει πολλαπλά πλήγματα σε ολόκληρη την κοινωνία. Πολλοί από εκείνους που προσπαθούν να επιβιώσουν σε οικονομικά κατεστραμμένες κοινότητες, απογοητευμένοι, με τα βαθιά τους παράπονα που δεν έχουν αντιμετωπιστεί, έχουν τόσο όπλα όσο και εμπειρία στο πεδίο της μάχης. Μπορεί, επομένως, να αυξηθούν οι κίνδυνοι μετάδοσης της σύγκρουσης, και μαζί με αυτήν της αναζωπύρωσης της μαχητικής τζιχάντ, μετά την τελική διαμεσολάβηση μιας ειρηνευτικής συμφωνίας. Η εμπειρία υποδηλώνει ότι οι εξτρεμιστές θα επιλέγουν τον τοπικό θυμό και θα τον επαναπλαισιώνουν σε ευρύτερες αφηγήσεις του παγκόσμιου τζιχάντ (KENDALL, 2020).

Ακόμη χειρότερα, εάν δεν επιτευχθεί ειρηνευτική συμφωνία, υπάρχουν όλα τα βασικά συστατικά για να επιδεινωθεί περαιτέρω η κατάσταση στην Υεμένη: ο πολλαπλασιασμός των ένοπλων πολιτοφυλακών που συνδέονται με παλιά ρήγματα βορρά-νότου, ξένοι πληρεξούσιοι που δημιουργούν δυσαρέσκεια μέσω παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυξανόμενος σεχταρισμός, η επικίνδυνη εκμετάλλευση εξτρεμιστικών ομάδων από κρατικούς παράγοντες για να προωθήσουν (και να καλύψουν) τις δικές τους πολιτικές ατζέντες, μια ολόκληρη γενιά στερημένων νέων που γνώρισε μόνο πόλεμο, μια καταστροφική επιδημία χολέρας, περισσότερα από 2 εκατομμύρια παιδιά εκτός σχολείου, μια διαφαινόμενη κρίση νερού, εκατομμύρια εκτοπισμένοι και εκατομμύρια άλλοι λιμοκτονούν. Η Υεμένη θα μπορούσε να κινδυνεύσει από πλήρη «έκρηξη» (KENDALL, 2020).

Για τον περιορισμό-εξάλειψη του φαινομένου, θα απαιτηθεί:

- Προώθηση πρωτοβουλιών CVE [(Countering Violent Extremism) (Αντιμετώπισης του Βίαιου Εξτρεμισμού)] που είναι τοπικές, αυθεντικές και μικρής κλίμακας και βασίζονται σε υπάρχουσες δραστηριότητες βάσης. Φαίνεται ότι υπάρχει ένα παράθυρο ευκαιρίας, καθώς οι μαχητές έχουν υποβαθμιστεί σοβαρά και επί του παρόντος δεν κατέχουν έδαφος. Πριν την επάνοδό τους, θα ήταν συνετό να επιλυθούν τα προβλήματα που θα επιδιώξουν να αξιοποιήσουν.

- Διεύρυνση των ειρηνευτικών διαβουλεύσεων, για να συμπεριληφθούν οι πολλές διαφορετικές αντιμαχόμενες πλευρές και τα περιφερειακά συμφέροντα πέρα από τα τρία κύρια μέρη (τους Χούθι, την κυβέρνηση, τους αποσχιστές του Νότου), όπως φαίνεται με τη Συμφωνία του Ριάντ του Νοεμβρίου 2022 που επιτρέπει στους νότιους να ξεκινήσουν συνομιλίες και τις τρέχουσες συνομιλίες Χούθι-Σαουδικής Αραβίας, οι οποίες ήταν αδιανόητες το 2018.

- Διαμόρφωση διαφανών μηχανισμών για τον εντοπισμό των ενδιαφερομένων και των εκπροσώπων της κοινότητας, αντί να υπάρχει εξάρτηση στους πολιτικούς διορισμένους και τις ίδιες παλιές ελίτ.

- Πίεση των περιφερειακών εταίρων να τερματίσουν την πολιτική πατρωνίας που εξαγοράζει την υποστήριξη των σείχηδων, δημιουργώντας έτσι αναξιόπιστη αφοσίωση και πολέμους προσφορών που εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη.

- Επένδυση σε πρωτοβουλίες οικοδόμησης ειρήνης και εκπαίδευσης (KENDALL, 2020).

Συμπεράσματα

Ο εμφύλιος πόλεμος της Υεμένης, στον έβδομο χρόνο του πλέον, έχει σκοτώσει περισσότερους από 250.000 ανθρώπους και έχει δημιουργήσει μια από τις χειρότερες ανθρωπιστικές κρίσεις στον κόσμο σήμερα. Έχει γίνει ένας πόλεμος αντιπροσώπων μεταξύ των Χούθι που υποστηρίζονται από το Ιράν, των νότιων αυτονομιστών που υποστηρίζονται από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και της διεθνώς αναγνωρισμένης κυβέρνησης της Υεμένης που υποστηρίζεται από συνασπισμό υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας. Παρά τις πολυετείς διαπραγματεύσεις με τη μεσολάβηση των Ηνωμένων Εθνών, οι ανταγωνιστές εδραιώνονται όλο και περισσότερο και οι θέσεις τους δείχνουν φαινομενικά ασυμβίβαστες. Ξανά και ξανά, οι εκχειρίδες με διαπραγμάτευση αποδείχθηκαν μη βιώσιμες και τα κάποτε πολλά υποσχόμενα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης δεν κατάφεραν να αλλάξουν το «status quo», πόσο μάλλον να επιτύχουν μια διαρκή ειρήνη.

Εν συντομία, η Υεμένη χαρακτηρίζεται από έλλειψη κεντρικού ελέγχου, έλλειψη ασφάλειας, αδύναμη οικονομία, «προκλητική» γεωγραφική θέση και περιφερειακή παρέμβαση στα εσωτερικά της προβλήματα. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά έχουν κάνει την Υεμένη φτωχή και πολλοί θεωρούν ότι έχει ενταχθεί στα αποτυχημένα κράτη. Επιπλέον, η διαχρονική γεωστρατηγική της θέση, έχει προσελκύσει πολλά έθνη. Πράγματι, η στρατηγική σημασία της Υεμένης είναι η πρωταρχική αιτία για αυτήν την επιθετική εισβολή, η οποία έχει μετατρέψει την κατάσταση της Υεμένης σε ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα στον κόσμο σήμερα, αν και άγνωστη στο ευρύ κοινό. Ειδικότερα, το στενό Μπαμπ-ελ-Μαντέμπ, μια στρατηγική πλωτή οδός μεταξύ Υεμένης και Τζιμπουτί που μεταφέρει περίπου τέσσερα εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου καθημερινά στην Ευρώπη, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και την Ασία, είναι η πιο σημαντική πτυχή. Το Μπαμπ-ελ-Μαντέμπ είναι επίσης διεθνώς σημαντικό για το εξωτερικό εμπόριο, ενδιαφέροντας άμεσα και την Αίγυπτο, η οποία προσπαθεί να μετατραπεί σε ενεργό μεσολαβητή στις εξελίξεις της Υεμένης, προσβλέποντας στη λήξη του πολέμου.

Αυτή η κατάσταση δεν προκλήθηκε από μία μόνο κατάσταση έκτακτης ανάγκης: είναι αποτέλεσμα πολλών πολύπλοκων και διασυνδεδεμένων κρίσεων που επιδεινώνονται μέρα με τη μέρα. Ξεκίνησε με έναν αγώνα εξουσίας μεταξύ των ελίτ και ισχυρά αιτήματα για αλλαγή από έναν φτωχό πληθυσμό, ο οποίος οδήγησε στην

παρέμβαση του ΣΣΚ (Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου - GCC) και του λεγόμενου «αραβικού συνασπισμού», υπό την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας. Ο πόλεμος της Υεμένης άλλωστε έχει τις ρίζες του στην αποτυχία αυτής της μεταβατικής διαδικασίας υπό την ηγεσία του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου να δημιουργήσει μια βιώσιμη εθνική συναίνεση (International Crisis Group 2015b, 2016).

Τόσο οι Χούθι όσο και η κυβέρνηση Χαντί έχουν από καιρό ισχυριστεί ότι είναι ανοιχτοί σε διαπραγματεύσεις και κατηγορούν η μία πλευρά την άλλη για αδιαλλαξία, αλλά τα πολλαπλά μέρη και οι πολλαπλές αλληλεπικαλυπτόμενες συγκρούσεις, που περιλαμβάνουν τον πόλεμο στην Υεμένη, περιπλέκουν τέτοια θέματα. Είναι επίσης συζητήσιμο το πόσο έλεγχο ασκεί στην πραγματικότητα η κυβέρνηση Χαντί στα εδάφη που πλασματικά έχει υπό τον έλεγχό της, δεδομένης της σύγκρουσής της με δυνάμεις που υποστηρίζονται από τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, ορισμένες από τις οποίες είναι αποσχιστικού χαρακτήρα.

Το AQAP και η οργάνωση Ισλαμικό Κράτος (ISIS) έχουν επίσης τα δικά τους συμφέροντα να τροφοδοτήσουν περαιτέρω την αποσταθεροποίηση για να παρατείνουν το χάος που τους επέτρεψε να ανθίσουν. Τόσο το ISIS όσο και η Αλ Κάιντα επιτίθενται στους Χούθι, τους οποίους θεωρούν «απίστους», επειδή δεν είναι σουνίτες. Συνολικά, ωστόσο, δεν πρόκειται για θρησκευτικό πόλεμο: είναι κοινωνικοπολιτικός, καθώς και φυλετικός, αν και σε μικρότερο βαθμό. Καθώς στην Υεμένη ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος μετά το 2011, αυτό άρχισε να αλλάζει. Ο σεχταριστικός λόγος θεωρήθηκε ως ένας νέος και αποτελεσματικός τρόπος για να προσελκύσουν περισσότερους μαχητές στις τάξεις και των δύο πλευρών. Οι σκληροπυρηνικές ομάδες που είχαν προηγουμένως περιθωριοποιηθεί, κέρδισαν επιρροή σε αυτή την ατμόσφαιρα σεχταριστικής πόλωσης. Πράγματι, η άνοδος της σεχταριστικής σύγκρουσης στην Υεμένη συνδέεται σαφώς με την ευρύτερη περιφερειακή σεχταριστική σύγκρουση που προκαλούν η Σαουδική Αραβία και το Ιράν. Επιπλέον, σε ένα κατεστραμμένο από τον πόλεμο, εύθραυστο κράτος με αδύναμες σχέσεις κράτους-κοινωνίας, οι φυλετικές σχέσεις είναι πλέον πιο ισχυρές, καθιστώντας τες έτσι, έναν ακόμη αποφασιστικό παράγοντα στην τροχιά της σύγκρουσης. Ο ρόλος των φυλών έχει γίνει πιο επιδραστικός και αυτόνομος στην Υεμένη, καθώς η φυλετική διακυβέρνηση και οι παραδόσεις ήρθαν να αντισταθμίσουν την έλλειψη ισχυρής κεντρικής κυβέρνησης.

Σε κάθε περίπτωση, η επιτυχία του AQAP να ενσωματωθεί στη μεγαλύτερη σουνιτική αντίσταση στην εξέγερση των Χούθι, θέτει προκλήσεις για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ανησυχώντας δίκαια για την ικανότητα της Αλ Κάιντα να ενισχύσει την παρουσία της στην Υεμένη και να θέσει δυνητικά νέες απειλές για την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια, οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται σε διαδικασία έναρξης νέων στρατιωτικών επιχειρήσεων στην Υεμένη με στόχο κυρίως την αποτροπή αλλά και την εξάλειψη της εν λόγω τρομοκρατικής οργάνωσης. Αν και τα κίνητρα των ΗΠΑ είναι κατανοητά και δικαιολογημένα, τα πρόσθετα στρώματα πολυπλοκότητας που έχουν αναδυθεί τώρα στην Υεμένη, συνηγορούν υπέρ της εξαιρετικής προσοχής στη διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων εκεί με στόχο την Αλ Κάιντα. Η θεμελιώδης πραγματικότητα ότι δεν υπάρχει καθαρά στρατιωτική λύση στην απειλή που θέτει η Αλ Κάιντα δεν έχει αλλάξει. Ο στόχος της εξαφάνισης του βίαιου εξτρεμισμού στην Υεμένη είναι μια μακροπρόθεσμη πρόκληση και απαιτεί την ύπαρξη μιας μακροχρόνιας άποψης για το πώς αυτός θα επιτευχθεί.

Από την άλλη, η Σαουδική Αραβία, επιπλέον, κατέχει ουσιαστικά δικαίωμα αρνησικυρίας σε οποιαδήποτε συμφωνία επιτευχθεί από την κυβέρνηση Χαντί. Σύμφωνα με τον Πίτερ Σάλσμπουρι, ανώτερο σύμβουλο στο «Chatham House»:

«Οι Σαουδάραβες δεν θα εγκρίνουν μια συμφωνία που αφήνει στους Χούθι έναν βαθμό ισχύος -όπως είναι πιθανό να κάνει μια συμφωνία- χωρίς βασικές διαβεβαιώσεις σχετικά με την ασφάλεια των συνόρων, τις δυνατότητες βαλλιστικών πυραύλων των Χούθι και τη σχέση των ανταρτών με το Ιράν. Με τη σειρά τους, οι Χούθι πρέπει να είναι σίγουροι ότι θα έχουν μια εγγυημένη θέση στο πολιτικό τραπέζι μακροπρόθεσμα, δεν θα χρειαστεί να εγκαταλείψουν όλα τα όπλα τους και θα έχουν πρόσβαση στο διεθνές εμπόριο μέσω ενός θαλάσσιου λιμανιού. Το πιο σημαντικό, πρέπει να είναι σίγουροι ότι οι Σαουδάραβες θα μείνουν στη δική τους πλευρά της συμφωνίας πριν υπογράψουν».

Όσον αφορά το Ιράν, ο Τόμας Ζουνό εξηγεί:

«Στην περιφερειακή ισορροπία δυνάμεων, οι απώλειες για τη Σαουδική Αραβία αντιπροσωπεύουν κέρδη για το Ιράν, καθώς η Τεχεράνη επωφελείται από το ότι το Ριάντ έχει βαλτώσει σε μια δύσκολη και δαπανηρή σύγκρουση, ενώ η ανασφάλεια εξαπλώνεται στο μαλακό υπογάστριό της. Επίσης, η Συρία και το Ιράκ αντιπροσωπεύουν πολύ μεγαλύτερες ανησυχίες για το Ιράν. Υπό αυτή την έννοια, η

υποστήριξη του Ιράν προς τους Χούθι φαίνεται να είναι περιορισμένη, αποφέροντας όμως δευτερεύουσες αλλά ενδιαφέρουσες αποδόσεις, ενώ το κόστος μιας σημαντικής επένδυσης θα υπερέβαινε ενδεχομένως τα πιθανά οφέλη. Το Ιράν, σε κάποιο βαθμό, εκμεταλλεύεται τις επιτυχίες των Χούθι. Δεν τις προκάλεσε, αλλά αποφάσισε να παίξει τον ρόλο του για να τις εδραιώσει».

Όλες οι διαδικασίες, είτε πολιτικές, κοινωνικές ή οικονομικές, πρέπει να καθοδηγούνται από τους Υεμενίτες. Η διατήρηση της καλής θέλησης και της συνεργασίας του λαού της Υεμένης είναι απαραίτητη, προκειμένου να στεφθούν με επιτυχία οι όποιες προσπάθειες αναληφθούν, και δεν υπάρχει πιο γρήγορος τρόπος να χαθεί αυτή η καλή θέληση, από ότι μέσω άστοχων στρατιωτικών επιχειρήσεων που προκαλούν μεγάλους αριθμούς απωλειών αθώων αμάχων και ιδίως παιδιών. Έτσι, οι στρατιωτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να περιορίζονται σε εκείνες τις περιπτώσεις, όπου όντως απαιτούνται, διατηρώντας το επίπεδο σχεδόν βεβαιότητας ότι δεν θα υπάρξει παράπλευρη ζημία, κάτι το οποίο απαιτεί ακριβή και ορθή πληροφόρηση.

Από εκεί και πέρα και όσον αφορά τη συνδρομή των διεθνών δρώντων, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει να βοηθήσουν στη διευκόλυνση μιας διάσκεψης, μέσω της οποίας θα υπάρξει δέσμευση για την έναρξη μιας συζήτησης για την ανοικοδόμηση και την παροχή στον λαό της Υεμένης εμπιστοσύνης, ότι η διεθνής κοινότητα θα τον βοηθήσει να προχωρήσουν. Η Υεμένη έχει υποστεί ζημιά δισεκατομμυρίων δολαρίων στις υποδομές και τη βασική οικονομική της ικανότητα. Πέρα όμως από τις δεσμεύσεις για την ανασυγκρότηση των υποδομών, η διεθνής κοινότητα μπορεί να παράσχει ουσιαστική βοήθεια για τη δημιουργία θεσμικών λειτουργιών, ειδικά στην παροχή επαρκών και ποιοτικών σχολείων και εγκαταστάσεων υγείας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη του ΣΣΚ πρότειναν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να προσφέρουν στην Υεμένη πλήρη ένταξη στον οργανισμό (η Υεμένη συμμετέχει σε μια σειρά από εξειδικευμένες επιτροπές του ΣΣΚ αλλά δεν είναι πλήρες μέλος). Μια τέτοια προσφορά θα ήταν σαφώς αποδεκτή από τον πληθυσμό της Υεμένης.

Εκτός από τις ΗΠΑ, η ΕΕ και τα ευρωπαϊκά κράτη μπορούν και πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο βοηθώντας να τερματιστεί η σύγκρουση στην Υεμένη. Πράγματι, το 2023 παρέχει μια στιγμή ευκαιρίας για αυξημένη ευρωπαϊκή συμμετοχή για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της Υεμένης. Η Σουηδία θα ασκήσει την προεδρία της ΕΕ για το πρώτο εξάμηνο του έτους. Ως κράτος, έχει

συνδεθεί όλο και περισσότερο με την Υεμένη εδώ και πολλά χρόνια, κυρίως μετά τη συμφωνία της Στοκχόλμης του 2018. Η Ελβετία θα ενταχθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, προσθέτοντας έτσι μια άλλη αφοσιωμένη φωνή. Το Ηνωμένο Βασίλειο παραμένει ο κρίσιμος παράγοντας για την Υεμένη στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Ωστόσο, οι ευρωπαίοι παράγοντες έχουν να παίξουν έναν μοναδικό ρόλο στην ενθάρρυνση δύο εξωτερικών κρατών, που εμπλέκονται σημαντικά στην κρίση – δηλαδή της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΑΕ– να αλλάξουν την προσέγγισή τους. Οι Ευρωπαίοι θα πρέπει να επιδιώξουν να πείσουν το Ριάντ και το Άμπου Ντάμπι να σταματήσουν να επιχειρούν να επηρεάσουν τα πολιτικά αποτελέσματα στην Υεμένη και να παράσχουν οικονομική και διπλωματική υποστήριξη για να βοηθήσουν τους Υεμενίτες να επιστρέψουν στο κράτος τους στη βιωσιμότητα. Η οικονομική προσέγγιση της Υεμένης στο ΣΣΚ θα βοηθήσει σε αυτό.

Οι Αμερικάνοι, οι Ευρωπαίοι, καθώς και ο ΟΗΕ, μπορούν επίσης να συνεισφέρουν παρέχοντας μεσολάβηση, πληροφορίες, τεχνικές γνώσεις, εμπειρία και οικονομική υποστήριξη. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει πολύ μεγαλύτερη εστίαση στην παροχή βασικών υπηρεσιών σε ολόκληρη την Υεμένη, από την εκπαίδευση μέχρι τον εφοδιασμό νερού και ενέργειας: οι αποτυχίες αυτών των τομέων είναι θεμελιώδεις αιτίες της μακροχρόνιας σύγκρουσης της Υεμένης. Οποιαδήποτε βιώσιμη διέξοδος από τον πόλεμο θα εξαρτηθεί από μια στρατηγική που θα εστιάζει τόσο, αν όχι περισσότερο, στην αντιμετώπιση αυτών των μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών ζητημάτων όσο και στην επίτευξη συμφωνιών σε επίπεδο ελίτ.

Βιβλιογραφία

- Box-Steffensmeier, J., Brady, H., & Collier, D. (2008). Political Science Methodology. Στο H. E. Edited by Janet M. Box-Steffensmeier, *The Oxford Handbook of Political Methodology*. Oxford Handbooks Online.
- ACAPS. (2020). *Tribes in Yemen, an introduction to the tribal system*. YEMEN ANALYSIS HUB.
- Alamer, S. (2021, April 14). Biden and the War in Yemen: The Larger Context of the Shifts in the American Position. *Carnegie Endowment for International Peace* .
- Al-Muslim, F. (2015, December 29). How Sunni-Shia Sectarianism Is Poisoning Yemen. *Malcolm H. Kerr Carnegie Middle East Center* .
- Alwaght. (2021, November 11). What's Driving Growing Egyptian Role in Yemen? *Alwaght News & Analysis/papers* .
- Anthony H. Cordesman, M. M. (2016). *Stability and Instability in the Gulf Region in 2016*. Center for Strategic and International Studies (CSIS) (2016).
- Baron, A. (2019, October). Europe's Role in Yemen. *The Yemen War - Actors, Interests and the Prospects of Negotiations/Konrad-Adenauer-Stiftung e. V.* , σσ. 6-7.
- Gormley, C. (2018). *Is Yemen a Failed State?* WordPress.com.
- Johnsen, G. D. (2022). *The UAE's Three Strategic Interests in Yemen*. Arab Gulf States Institute in Washington.
- JUNEAU, T. (2016, May). Iran's policy towards the Houthis in Yemen: a limited return on a modest investment. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, Vol. 92, No.3 , σσ. 647-663.
- Kardaş, B. A. (2021, Φεβρουάριος 18). Geopolitics of the New Middle East: Perspectives from Inside and Outside. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* , σσ. 397-402.
- Kaufman, J. (2013). *Introduction to International Relations: Theory and Practice*. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, INC.
- KENDALL, E. (2020). Yemen and Salafi-jihadism. Στο J. C. Isaac Kfir, *COUNTERTERRORISM YEARBOOK 2020* (σσ. 65-68). Oxford, United Kingdom: Australian Strategic Policy Institute.
- Lawson, S. (2015). *Theories of international relations: contending approaches to world politics*. Cambridge: Polity Press.
- LYNCH, M. (2016, Νοέμβριος). Failed States and Ungoverned Spaces. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* , Vol. 668, *The Middle East and Regional Transition, Terrorism, and Countering Violent Extremism: What the Next President Will Face* , σσ. 24-35.
- Mearsheimer , J. (2011). *Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ* . ΑΘΗΝΑ: ΠΟΙΟΤΗΤΑ.
- Morgenthau, H. (1993). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* . Boston: McGraw-Hill.
- PoornimaB. (2022). Opinion – The Centrality of Yemen's Tribal Politics in Peace Efforts. *e-international relations* .
- Ramani, S. (2019). *Iran's Post-Conflict Vision in Yemen*. Carnegie Endowment for International Peace.
- Schmidt, B. (1998). *The Political Discourse of Anarchy: A Disciplinary History of International Relations* . Albany: State University of New York Press.
- Stenslie, S. (2013). *Not too strong, not too weak: Saudi Arabia's policy towards Yemen*. The Norwegian Peacebuilding Resource Centre.
- Waltz , K. (1979). *Theory of International Politics*. California: Addison – Wesley Publishing.
- ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ, 2. X. (2021). *Αποτυχημένα κράτη*. <https://www.wikimediafoundation.org/>.
- Καλλάς , Γ. (2015). *Θεωρία, Μεθοδολογία και Ερευνητικές Υποδομές στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Λατινόπουλος , Π. (2010). *Τα πρώτα βήματα στην Έρευνα, Ένας χρήσιμος οδηγός για νέους ερευνητές*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.